

Liber primus.

associatione coniunctionis copulatiue fm qualitatem persone z fm vnt
tatem z pluralitatem personarum. Possunt etiam alie responsiones fie
ri. vt latini consueuerunt proferre.

Iubeo

Grussent den von mynen wegen. Salutate illum nomine meo. vel
Iubeatis illum nomine meo saluere. ¶ Item iubeo capitur pro exhorta
ri. vt ibi. iubeo te saluere.

Gesehen den von mynen wegen. Saluta illum nomine meo.

Do der die all geseget zoch er von bynn Ille oibus salutatis disces
fit. ¶ Hora tā recedens q̄ accedēs salutare dicit. Lū salutare nihil ali
ud sit q̄ salutē optare. qd facit nōmodo accedēs. sed etiā recedens

Gesehen all myn freundt in mynen nameu. Valedic omnibus ami
cis meis nomine meo

Gesehen den von mynen wegen. Valedic illi nomine meo

Ich wolt das es euch wol gieng. Vellem oīa fauere vobis. vel Vel
lem fortunam fauere vobis. Vellet vt secūda essent vobis vniuersa. Ho
lo vt amplius dicatis. Ego vellem q̄ transfiret vobis bene

Es gat myr ybel. Fortuna aduersa est. Prospera fortuna mecuz dis
sentit. Fortuna noueratur.

Es gat myr wol. Bene mecuz agitur. Saluus sum. Ego prosperis
fruior successibus.

Quo

wo wolt yr hyr gan. Quo vultis trāsire. Nolo autem q̄ dicatis. Ad
quid vultis transire. vt inruditi scolares loqui psueuerunt. Et ad hoc
q̄sititiū quo respōdendū est domū. rus. militiā. humū. ad ecclesiā. ad fo
rū. ad macella. wiennā. pataviā. Ornatus videt rīdere domū. rus. hu
mū. wiennā. pataviā. q̄ ad domū. ad humum. ad wiennam. ad para
uiam. quia p̄positiones aliquando ornatus z breuitatis gratia resun
dende sunt. Circa appellatiua noīa tñ psueuimus proferre p̄pōnes.

Qua

Durch welchen weg oder yber welchen weg wolt yr gan. Qua am
bulare vultis. Ad hoc q̄sititiū respōdet aduerbialit̄ sic. hac illac istac.
Nominaliter vero hoc pacto. wiēna. pataviā. praga. Et appellatiue hoc
modo. p̄ alpes. p̄ semitam. p̄ ciuitatem. p̄ stiriam.

Vbi

wo ist nun der. Vbi hic nunc est. Vbi gentium ille versat̄. vbi terra
rum ille vitam agit. Ad hec respondemus aduerbialit̄ hoc modo. ibi. il
lic. istic. Nominaliter vero varijs modis proprie. vt wiēne. patauic. pra
ge. Et appellatiue. in austria. in ecclesia. in alpihus. in insula.

Vnde

Non wan kommet yr. Vnde venitis. Ad id respōdemus aduerbia
liter sic. hinc inde Nominalit̄ vero varie. vt domo vel e domo. rure vel e
rure. humo vel ex humo. wienna. pataviā. Per appellatiua. de ecclesia. de
montibus. Quō ad ea quesita respōderi debeat ex pluribus volumini
bus auctozum colligere poteritis.

Quorsum

wo hyr werts. Quorsum. Ad hanc questionē rūde. istozsum. qd vul
garit̄ sonat. do hyr werts. Sursum. deorsum. antrosum. retrosum. ex
trosum. dextrosum. sinistrosum. Per appellatiua p̄ hāc p̄pōem psus
etiā p̄pria. vt versus saltzburgā. psus austria. versus wiēnā. psus eccle
siā. psus hellein. psus salinā. Vel postponēdo p̄pōem nō inornate tali
ter. pataviā versus. austria versus. saltzburgā versus. Nam illa p̄pōsi

Folium liij.

Das thut nichts dar zu. Nihil ad rem

Das ist euch nutz. Id vobis proficit. id vobis accomodat. id vobis confert. id vobis conducit.

Ir habt myr ein nutz ding geben. Vos contulistis mihi rem vtilem comodam. proficuum. conducibilem

Das ist einer seiner iungeling. Hic est ornatus adolescens.

Das ist ein feins fruylin. Ea est adulescētula admodum ornata

Der hat ein rotz har. Hic est crispus.

Der ist murzat. Hic est simus. oppositum. hic est aquilns venusta

Der mag nit wol geborn. Hic est surdaster. ¶ Et autem surdaster qui non pfecte audit. Surdus aut qui audiēdi potentia omnino caret. **Surdaster. Surdus**

Der ist hinckend: Hic est claudus. Hic est varus aut varicosus. Nā varus a um. id est claudus vel curuus. Inde varico cas. i. claudicare. cur uare. diuertere. ambulare. Inde pvaricoz aris. i. trāsgredi infringere. Un de pvaricatores. id est transgressores.

Der nympt nach seinen geschlecht ab. Ille degenerat.

Der geradt in den sitten nicht nach seinen vatter. Ille a moribus sui genitoris degenerat. ¶ Est autem degenerare a moribus. a vita. a digni tate suorum parentum recedere. **Degenerare**

Der ist ein vrsacher der bosen ding. Hic est auctor horum malorum

Man spricht yr seyt ein vrsacher des dings. Rumor est vos esse auctorem huius rei.

¶ Wer ist ein vrsacher oder anfenger des kriegs. Quis est auctor huius litis.

Der keyser ist ein vrsacher des kriegs. Impator huius plij auctor est.

Der meyster wil das du on vnderlaß zu ym kumpst. Magister vult vt euestigio ad se venias. Vult mgi vt ex ordine ad se reconferas

Ich bin gewesen in den fleischbencken. Ego fui in macellis. ¶ Et de bet hoc nomen macellum scribi simplici c. Venit em ab hoc nomie macellus. qd est xprium nomē cuiusdam romani. ex cuius edibus ppter scelera quedā factū est publicū edificium pro occidendis animalibus. Ego in pistrinis fui. vulgarit. vndern brottsichen. Pistrinū em neutri gñis est locus vbi pistrū. 7 venit a pistris pistris. striui stritum. i. panē facere. Unde pistris onis. i. pistor. Hoc macellum. vnde diminutiū macellum. 7 macellio onis. id est macellum. Inde macello las. i. mactare trucidare. Et dicit a macero as. quia ibi carnes macerant. Inde macellari / us qui mactat iumenta. 7 hec macellaria vxor eius. Viscus neutri generis. i. intestinum. Sed viscus ci. masculini gñis. i. bitumen cuz quo aues capiunt. Inde viscosus. i. tenax. Sed fiscus fisci. p. f. est bursa siue archa pncipis in quo seruat pecunia cōis. Item viscus visceris neutri gñis in ntō singulari nō est infrequenti vsu. sed viscera pluralis numeri magis est vsitatum. Et viscera non tm vocamus intestina. sed quaecunq; sunt sub cono. Sed viscus ci. vel viscum ci. i. gluten. Et gluten rimis. i. bitumen. Inde conglutino as 7c. Item a viscus venit. viscero as. sed euiscero. i. viscera eicere. vt euiscraui piscem.

Der ist styllig syner ding. Hic est studiosus suarum rerū. Hic est cu /

Macellū

Liber primus

rius suarum rerum. Nam illa duo nomina studiosus et curiosus semper actiue construuntur.

Dem ding bin ich alweg wider. Ea res semp mihi odiosa est

All menschen syndt wider dich. Tu es oibus odiosus. Hoc nomen odiosus semper passiue construitur.

Inuidiosus.

Tu bist mir neydig. Tu es mihi inuidiosus. Et ita venit ab inuidia. quod idem est q maliuolentia. et capitur actiue

All welt ist dyr neydig. Omnis homo est inuidiosus tibi.

Tu bist geneyd von dem bosen. Tu es inuidiosus malis Et ita inuidiosus ab inuidia descendit. et accipitur passiue. Et hoc claret q inuidiosus actiue capitur aliquando. et aliquando passiue.

Der ist arbaytsam. Hic est operosus. Hic est laboriosus. Et ita hi termini capiuntur actiue.

Der standt hat vil arbait. Hic status est operosus. Hic status est laboriosus. Et ita construuntur passiue.

Der ist gotlich oder geistlich. Hic est religiosus

Der ist geitig. Hic est questuosus. Est em questuosus qui semper questiones queritat.

Questuosus
Sumptuosus

Der mensch ist verzerlich oder verthundt. Hic est sumptuosus Et autem sumptuosus qui nimias facit expensas.

Die fraw ist witzig. Ea mulier est industria. Non aut dicim⁹ industrius a um. sed industrius a um. vl⁹ hic et hec industris et hoc industrie

Der ist alweg truncken. Hic est vinosus. hic est ebriosus.

Ebrius.

Differunt aut ebrius et ebriosus. Na ebrius est qui actu nimium est saturat⁹. Vinosus at et ebriosus sunt q soliti st⁹ nimium se vino obsaturare

Ebriosus

Vinosus.

Ich bin gewesen in einer vinsten kirchen. Ego fui in tenebrosa ecclesia vel tenebrosa.

Das landt ist pirgig. He terre sunt montuose.

Die kandel rindt Lantaros perfluit.

Wir haben truncken auß eine rinnenden glas. Nos bibimus ex perfluente vitro.

Das vaf rindt. Hoc vas perfluit.

Durch die kirchen regents. Illa ecclesia perfluit.

Ich bin gelegen vnder einem dach da durchs regent. Ego iacui sub perpluente tecto.

Durch das dach regents. Tectum hoc perpluit.

Ich emphilch dich dem. Ego commendo te huic.

Ich lob dich by dem kunnig. Ego comendo te apud regem. Et hoc claret. q aliud est. comendo te regi. et commendo te apud regem. In hoc enim laudatio est. in isto commendatio

Es sindt mer die kerzer greiffen an die rommisch kirch. Fama est hereticos oppugnare romanam ecclesiam.

Ich bin dinn oder hinnen. Ego intus sum. Na autem intro

Es sind mer der habst sey in teuschen lande. Rumor est papa esse in alemania. Possumus etiam dicere fama est. Differunt tñ rumor atq fama Na rumores pmulti sermones in ppho sine certo auctore disgi dicunt

Rumor

Fama

Samā increbescētes ⁊ iā adauctos ac pmulgatos rumores appellamus

Ich schrieb innen. Ego intus scribo. Nō autem intro. ¶ Hic nota q̃ intus. Intro

Get inhin oder hinein. Ire intro. nō autem intus. quia intro solū constructur cum verbo importante motuz de loco exteriori in locū interiorē

Dicimus etiā. Porta id intro.

Ich bin da vor. Ego foris sum.

Ich bin da vor geschlagen worden. Ego foris p̃cussus sum. Nolo ut dicatis. ego exiui foris. Causa est. quia foris nō constructur cū verbo importante motum de loco ad locum

Ich gee hin vß. Ego foras exeo. Nolo autē ut dicatis. Ego foras scribo. quia foras iungi vult solummodo verbis importatibus motum de loco interiori in locum exteriorē. Oportet igit diligenter p̃siderare ne harum dictionum intus intro foris foras dñtia confundatur

Das boef schreibr man euch zu. Hoc malum imputatur vobis

Das gut schreibr man euch zu. Bonum hoc imputatur vobis. Uti imputare mur itaq̃ imputare indrñter tam in bono q̃ in malo

Wir haben hinden vnd vor vß yn geschlagen. Percussimus eum et a fronte ⁊ a tergo.

Unß spiskaste ist vol guts wyens. Penu nrm optimis redūdat vinis

Unß spyskasten ist voller frucht. Penu nostrū aut etiā penarium nostrum plenum est frugum. ¶ Est aut penu locus in quo oīa que ad priuam victū p̃tinent p̃tinent. ⁊ idem est penarium. Comeatus vero cōtinet ea q̃ ad victū publicū spectāt. scz annonā. ⁊ quicqd̃ annone vicē habere p̃t. Dicim⁹ etiā in sacra scriptura. vñ emanat nisi ex penu sancti spūs

Der hat das volbracht vß den nagel oder volkömenlich. Hic eam rem ad vnguem p̃fecit. eam rem ad vnguem consumauit

Ich hab den vnderwyset. Ego illum docui.

Ich hab den gantz vnderwyset. Ego illum edocui.

Hic nota q̃ E. multotiens augmenti est ⁊ p̃fectionis. vt edoceo. id ē valde doceo. Enitor. i. valde nitro. elabozo. id est valde laboro

Wer mag einen alten yuden ab geweysen. Inueteratum iudeū quis dedocere potest

Es ist leichter zu weisen wen zu ab weisen. Facilius est docere q̃ de docere. ¶ Est aut dedocere aliquē a suo errato abigere vel declinare.

Ich bin ee her kommen dan du. Ego te prior veni.

Der peter ist ee her kömen den der paul. Petrus paulo p̃or aduenit Trinckr des erst. Bibite p̃or Et hoc si bibitio fit inter duos tm̃. Si inter plures q̃ duos dicimus. bibite primus. Ratio est. quia comparatiuus vtendus est quotiens solū inter duas res agimus. Superlatiuis vero quotiens inter plures q̃ duos.

Je grosser du bist je mer demutig du dich. Quanto maior es tanto te geras submissus.

Je weyßer ein yeglicher ist je volkömer er ist. Quāto sapientior q̃sq̃ est tanto p̃fectior. Nō autem dicimus. Quantum maior es tantum geras te submissus. Nec. quantum sapientior quisq̃ est tantum p̃fectior.

Liber primus

- Tanto** Quis ratio est, quia hi duo termini Tanto et Quanto sociantur comparatio. Tantum vero et quantum solum positio. Dicimus enim. Quantum frequenter impellitur tantum firmiter roboratur. Item, quantum sapiens quis est tantum perfectus.
- Quanto** Ich bin so vil vorkömen so vil du hernach kömen bist. Ego tanto ante veni quanto post tu venisti. ¶ Hic nota quod ille dictiones tanto quanto Tantum Aliquanto apre iunguntur his aduerbijs ante et post. Dicimus enim, ego Aliquanto ante veni. tu Aliquanto post venisti.
- Aliquanto.** Ich bin vil vor her kömen. Ego veni multo ante
Ich bin vil hin nach kömen. Ego multo post veni.
Ich bin ein wenig vor kömen. Ego paulo ante veni.
Du bist ein wenig her nach kommen. Tu paulo post venisti
- Ante. Post** ¶ Hic nota quod illa aduerbia ante et post. et hoc nomen alius cum suo aduerbio aliter et secus quod eiusdem significationis est requiruntur multo et paulo. De ante et post exempla habuimus Quintilianus. at quanto alius fuit. Terentius. o aliter euenire multo intelligit. Cicero. et multo secus venit. id est multo aliter
- Alius** Der ist gar schon. Hic est perpulcer.
Aliter Der ist gar gelert. Hic est perdoctus.
Secus. Der ist gar fleissig. Hic est perdiligens. Non autem dicere possumus. quod pulcer. quod doctus. quod diligens. quia positio solitus est accipere hanc positionem per. et refutare quod. Suplatiuus autem vtiturissime et ornate assumit hanc dictionem quod. ut quod doctissimus. quod pulcherrimus. quod elegantissimus etc. ¶ Est autem per et quod in compositione idem quod valde. ut quod pulcer. id est valde pulcer. quod doctissimus. id est valde doctissimus. Tamen quod pro quantum nunquam cum superlatiuo. sed cum positio semper ponitur. et tunc requiritur duo verba. ut Cicero. quod sint morosi qui amant ex hoc poteris intelligere.
- Perdiligens** Als bald ich vff das mer kam stundt ein wynd vff. Cum primum mare intrassem ventus surgebat. Ut primum mare intraueram ventus surgebat. Vbi primum mare intraueram ventus inualescebat. Non autem de cere debemus. quod primum mare intraui exorta est tempestas. Valeret autem illud. Valde primum mare intraui exorta tempestas est.
- Perpulcer.** Der ist fast gelert oder mer wenn gelert. Hic est perquam doctus. Hic est perquam eruditus.
- Per quod** Der ist fast schon oder mer wenn fast schon Hic est perquam pulcer. ¶ Hic animaduerte quod ex per (quod est positio) et quod (quod est suplatiuum) fit dictionis aggregata. et iungitur positio solum. Iungitur etiam aliquando verbo. ut perquam velim etc.
- Der ist vil besser. Hic est longe melior.
Der ist vil der aller best. Hic est longe optimus.
Der ist vil ein ander. Hic est longe alius
Der redt vil anders. Ille dicit longe aliter.
Als ist vil anders geschehen wenn ich gelofft hab. Longe secus factum est quam sperabam.
Der ist fast hoch oder würdig. Hic est longe praestans

Folium vi.

¶ Hic nota qñ longe fecat valde accommodat compatiuo z suplatiue. et his dictoibz alius. aliter. secus prestans. Exempla iam clariere. Ad dicitur etiā his duabus p̄cipuus z p̄nceps. vt longe p̄nceps. longe p̄cipuus. Prestabilis le. i. multū p̄re alijs valens. vel placabilis vel voluntarius. Prestās. tior. tissimus. i. multū p̄re alijs valēs. vel aūstās. nobilis. p̄cipuus. p̄clarus. sublimis. In prestācia tie. i. sublimitas p̄claritas dignitas.

Die wend oder die maur mynes huys sind gefallē Parietes mee domus ceciderūt. Nō aut̄ dicimus. parietes mee domi. qz illi gti domi et domus in hoc dñt. qz domi sp̄ p̄struitur absolute z nūq̄ possessiue. Sed domus ecōtrario nūq̄ construit absolute. sed sp̄ possessiue.

Domni
Domus

Der ist on zweifel der aller geleertist. Hic est facile doctissimus. Hic nota qz facile p̄ nō dubie iungit cū superlatiue. vt facile pulcerimus. facile omnīū optimus. facile mulierū venustissima. z sic de alijs.

Facile

Der ist fast frum. Hic est valde probus.

Ich lob das fast. Id ego valde laudo. ¶ Nota qz hoc aduerbium valde apte iungitur positiue. z aliquādo etiam verbis

Valde

Der ist vil der aller schonist. Hic est multo pulcerim⁹. Hic ē qz pulcerimus. Nā multo z qz poti⁹ iū gunt suplatiue qz opatiue z positiue

Multo
Quam

Nichts ist bofer wen der mensch. Homine nil peius. Ornatus dicitur qz nullus est homine peior zc.

Reiner ist hoslicher wen der. Nihil illi vrbanius. Elegantius dicitur qz nullus est illi vrbani⁹.

Der hat ein wunderlichs geber. Hic habet mirabilē gestuz. Hic est homo mirabili gestu. Est em gestus qualitas quedaz mouēdi corpus. Gestio vero actio seu opatio. vt in gestione negocij.

Gestus
Gestio

Des geber lob ich nicht. Hui⁹ gestū nō laudo. hui⁹ gestū nō probo.

Das wirt heys. Id calefcit.

Das wirt kalt. Id frigescit.

Das bluet. Id florescit.

Das grunet. Id virescit.

Es tagt oder wirt tag. Jam diescit.

Es nacht. Jam noctescit.

Das sauit. Hoc putret. hoc putrescit. Id marcet. id marcescit. ¶ Hic considera qz p̄ba in sco exeuntia: quīs fm P̄iscianū inchoariōem significent. fm alios tñ accipiunt p̄ verbis in fio terminatis. vt calefco p̄ calefio. frigefco p̄ frigefio. sordefco p̄ sordefio ponunt. Itē aliḡiens p̄ suis p̄mitiuis. vt cōticefco p̄ taceo. cōcupifco p̄ cupio. p̄remifco p̄ p̄remo

Verba
in sco

Der ist wirdig zu loben. Hic dignus est laudari

Der ist wirdig zu eren. Hic dignus est honorari. Non aut̄ apte dicimus. hic dignus est laudandi. hic dignus est honorandi. Causa est. quia nomina quedā adiectiua infinitiui: siue actiui siue passiui requirunt. Substātiua aut̄ gerūdia postulant. vt tempus loquēdi. tempus est p̄rā dendi. Sed p̄ticipia z etiā hec noīa doctus. peritus. p̄mptus. p̄suetus. timidus. cupidus. audus vēdicant sibi vtrūqz. vt timēs navigare vel nauigandi. doctus cantare vel cantandi. p̄mptus legere vel legendi. cōsuetus bibere vel bibendi. timidus periclitari vel periclitandi. audus co?

b j

Liber primus.

medere vel comedendi.

Fore

Ich mein der sey ein meister. Ego hunc puto esse magistrum
Ich glaub der selbig sey früm. Credo hunc esse probū. In his dua /
bus oꝛoibus nō apte diceremus fore. qz apud oꝛhatores z peritos grā /
maticos inter fore z esse interest. Nā fore vocē habet infinitiui. Esse sig /
nificatōem vero pꝛicipij qđ est futurū vna cū infinitiui esse. Nunq̃m em̃
fore apte pferimus nisi p futurū esse. ideo secū nō patit participiū futuri
tpis tā actiui q̃ passiu. Nō em̃ latine dicimus. scio te amatur vel amā /
dum fore. qz fore in seipso tps futurū habet. sed dicimus potius. amatu /
rū esse. amandū esse. Lū noie aut recte sociat. vt spero te amatorem fore
amicū fore. regē fore. hoc est futurū esse regē. futurū esse amatore. futurū
esse amicū. In cōpositis. scz affore. z defore peccat nemo.

Der ist ymsichtig. Hic est circūspectus.

Der ist ysmereckend. Hic est consideratus.

Der ist wyß. Hic est disertus

Der ist falsch oder betriegend. Hic est falsus

Der ist kunnend. Hic est scitus

Der ist bescheiden oder witzig. Hic est discretus. hic est argutus

Wyn aller liebster bruder. Diamantissime frater

Nota
bene

¶ Pro iā dictis animaduertendū est q nōnulla pꝛicipia in passiua voce
actionē significāt. vt circūspectus. consideratus. cautus. falsus. cōtentus
scitus. discretus. argutus. Nā circūspectus nō est qui circūspiciat. sed q
circūspicit z prudens est. z sic de alijs. scz q considerat. cauet. differt. fal /
lit. continet. scit. discernit. arguit. Et ecōtrario quedā in voce actiua pas /
sionē notant. vt amantissimus dicitur nō qui amat. sed qui amat. Sile
accipiūtur honorificentissimus nudifficētissim⁹ magnificētissimus Itē
dicimus. Tacitus homo actiue p tacente. Sed illa dictio scitus aliqñ
passiue capit pro scite z docte factus. Aliquādo p sciēs z argutus. Sile
magnificū actiue capitur aliqñ. z aliqñ passiue. vt opus magnificū. i. ma
gnifice factū. hoīem magnificū. i. hoīem magnifice facientē.

Die haben mich geschlagen mit eynem schwert. Hi me gladio per /
cusserunt.

Cum

Ich hab geschryben mit der feder. Ego scripsi calamo.
Melius em̃ sic dicimus q̃ cū gladio. cum calamo. Quare notandum
est q cum prepositio recte ponit quando adiungitur comiti. vt ambula
cum bonis. sede cum senibus. dormi cum vroz. Lū dictione autem sig /
nificante instrumentū tollenda ppositio est. vt percussit te pugno. vidi ho
minē his oculis. terigi parietē manu. In his vero locis. acceptus est cū
honore magno. et cum beniuolentia scripsi. cum mira ineffabilitate allo
cutus est. cum mira truculentia me aspexit. ablatiui non instrumentū sig
nificant. sed coniunctiōem. Truculentus ta tum. id est nequiciosus. In
truculentia. id est nequitia.

Der ist vol der kunst. Hic plenus est artium

Ich hab gesehen ein vollen der wyßheit. Vidi plenum sapientie

Der ist vol der boßheit. Hic est repletus scelerū ¶ Hic nota q more
auctoz ornatus iungimus grm q̃ ablatiui bis adiectiuis plenus et re

Folium vij.

fertus. vñ Cicero. Audierā refertā esse greciā sceleratissimorū hoīm

Der Keyser hat mich begabt mit dē ding. Cesar donauit me hac re

Der Keyser hat mich begabt mit dem klenheit. Cesar donauit me

hoc munere. Aut autem differentia inter dono te hac re. et dono tibi

hanc rem Nam dono tibi hanc rem qualicunq; pactu hoc fiat. Dono te

hac re. id est conferendo tibi hanc rem te exorno. Item dono te hac re:

proprium est premij ex laboribus z officijs. et interdum beniuolentie li-

beralitatis. rem

Myr thut das haupt wee. Ego doleo caput

Myr thunt die hend wee. Ego doleo manus.

Myr thundt die augen wee. Ego doleo oculos. Ita hystorici quidā

loqui consueuerunt. Rhetores tamen summope synodochen fugiunt et

dicūt. Caput dolet mihi. oculus dolet illi. Videtur itaq; q; utroq; mo

do loqui possumus.

Ich verbirg das vor dem. Celo te hanc rem. ego celo te hac re.

Ich hab das heimlich vor dem ton. Ego id clam te feci.

Ich fürcht dich. Ego timeo te.

Ich fürcht dyn. Ego timeo tibi. Timeo em̄ te tanq̄ inimicum. Ti/

meo vero tibi tanq̄ amico ne male tibi accidar.

Oie vynd sino vñf an gelauffen. Hostes inceserunt nos. hostes in/

currunt in nos.

Ich hilf dyr. Auxilium do tibi. auxilium tibi fero. opem tibi fero. Ad

autem dicamus. opem tibi do. Inopi opem ferte.

Das ist myr nit vnwissen. Id me non fallit. id me nō preterit. id me

non fugit. id me non capit.

Das ist myr in das gemut kōmen oder in dem syn. Id in mentē mi/

hi venit. id occurrit mihi. hoc mihi succurrit. id mihi subijt. ¶ Itēz venit

aliquando est verbum impersonale. z requirit grm̄. z pertinet ad recorda/

tionem non simpliciter. sed ex adiuncto. vt mihi venit in mentem lectio/

nis quam dicit magister. id est recordor.

Ich hab dyn lang gewart. Ego te diu expectaui. ¶ Hic nota diu idē

est qđ longum tempus. Non autē dicere debemus more imperitorū. Al/

le diu mortuus est. sed ille nuper mortuus est. vel ille pridem mortuus ē

Aliquoties tamē diu capif loco noīs. vt diu est. id est per longum tēpus

est. vt etiam in hac propositōe quā dialectici disputant. non diu est q; re/

spondens fuit asinus. Et a diu venit diutius. diutius. z diuturnus. Ita

q; nunq̄ vtimur hac dictione diu: nisi vbi dicere poteritis. longum tem

pus. vel per longum tempus.

Als wyr das mall assen rumplat der in das buyf. Inter prandēdum

irrupit iste in edes.

Als wir disputirtē kā der zu vñf Inter disputādū venerat ille ad nos

Als wir mit einander gingen kamen vñf entgegen die vyndt. Inter

peregrinandum obuiam venerūt nobis hostes Consimiliter dicere pos

sumus. inter legendum. inter preliandum. inter conuiuandum. inter lo/

quendum. inter nauigandum. inter cenandum. Nam talia gerundia in

dum exeuntia patiunt consortium huius propositiōis inter

Dono te hac re
Dono tibi hac re

Timeo

Diu

Liber primus.

Potus
Potio

Der artz hat myr geben ein guts tranck. Medicus ille ptulit mibi sanam potionē. Ist autē differētia inter potū z potionē. Potus est quo ad reficiendū nos vtimur. Portiones vero a medicis accipimus. Confunduntur tamē nōnūq̃ ea vocabula.

Der wijn ist myr gesunt. Hoc vinū medetur mibi

Oye kreuter sind nicht gesunt dem haupt. Olera nō medent capiti.

Ein wyn mit mayß genomē ist gesunt der verstantnuß. Vinum mo dice sumptum medetur ingenio

we myr. Hei mibi

we dyr. Heu tibi

we myr armen sunder. Heu me peccatorē miserū. ¶ Hic nota q̃ hei z heu in sola pstructione differūt. Hei em̃ datiuum exigit. Heu autē accm̃

Der ist vil zu iunck zu dem ampt. Hic est nimis iuuenis aut iunior q̃ vt ei detur tale officium. Vale autem dicitur. hic est nimis iuuenis ad dandum ei tale officium

Das gehort zu myr oder myr zu. Id ad me spectat. id ad me p̃tinet.

Das kert sich oder went sich zu dem todt. Id spectat ad mortem.

Das kert sich oder went sich zu dem heil. Id spectat ad salutē. ¶

Cicero officioꝝ libro tertio Ad extremū si ad p̃ncipem patrie res spectabit patrie salutē añponit. añponit salutē patris. Quintilian⁹. est qd ad pessimū spectat euentū. Ex q̃ claret vti nos posse spectare p̃tendere zc.

Ich hor dich. Ego ausculto te

Liber hort mich. Charissime auscultetis me

Der richter wolt den nicht horen. Iudex renuit auscultare illum. ¶ Est autē auscultare quādo cū accusatiō construct̃ idē qd̃ audire. Sz quando cōstruitur cum datiuo tunc idē est qd̃ obedio. vt canitur in quadam sequentia. Huic oēs auscultate populi p̃ceptoꝝ. Est etiam audio tibi idē qd̃ obedio tibi. licet raro inueniatur

Innerhalb. xv. tagen kōm ich wider umb. Intra quindenam reuertat Intra quindenam reuersurus sum. Nō autem infra.

Innerhalb. xx. tagen werden wyr stryten. Intra dies vīginti p̃elia/bimur. Intra dies vīginti artum p̃elium committemus. Non autē dī/ci debet. infra dies vīginti

Das ist geschehen innerhalb der meur. Id actum est intra muros. Non autem infra

wil ich dānoch was in dem vatter landt. Cum adhuc fuissē intra patrias terras. nō autem infra patrias terras.

In saltzburger landt seyen wir sicher. Intra terras saltzburgenses se curi sum⁹. nō autē infra Huius rō est. qz intra p̃tinet solū ad numerum et ad spaciū. ita q̃ nō ad dignitatem aut ad locum.

Das ist vnder meynen wīrdigkeith. Id est infra meam dignitatē. non autem intra dicere debemus.

Das ist vnder meīnē dach. Hoc est infra tectū meum. nō autē intra. Huius causa est. qz infra ad dignitatē solum z ad locum p̃tinet

Das ist geschehen vßerhalb der stat. Id actū est extra ciuitatem Nam illa p̃positio intra habet extra tanq̃ suū relatiuum.

Hei
Heu

Spectare

Ausculro

Intra

Infra

Das zuthun ist vber mein würdigkeit. Id efficere est supra dignitate meam. quia supra habet se relatiue quodammodo ad infra.

Ich wil das du mich herwiderumb lieb habst. Fac me mutuo diligas. Fac me vicissim diligas. i. fac vt mihi in amore respondeas.

Ich hab das vor nye thon. Ante hac id nunq̃ feci.

Ich wil das hinfur nymer thun. Nunq̃ post hac id faciam.

Ich hab den geschlagen vnd herwiderumb er mich. Ego hunc percussi et rursus hic me.

Ich wird dich sehen vnd herwiderumb du mich. Ego te videbo z ite ru tu me. vel. z rursus tu me. Estimur em̃ aliq̃ iteru z rursus p̃ ecōtrario

Du soltest mit nicht kommen. Tu nutiq̃ venias. tu nequaq̃ veni / as. ¶ Capitur enim nutiq̃ pro nequaq̃.

Der ist ergytig oder erentrych. Hic ambitiosus est. Est enim am / bitiosus qui cupit z querit honores quibus dignus non est.

Das treyd ist teur. Frumenta sunt in caritate. ¶ Est enim caritas ali / quando penuria frumenti z annone. Item caritas vno modo dilectio est. Alio modo est rerum emptio difficilis. Et sic proprie dicitur caritu do ditis. Hec Catholicon. vt annona est in magna caritudine.

Als ich hin gieng stunden sey all gegen myr vff Omnes assurgebant mihi intranti.

Stet gegen dem vff. Assurgatis illi.

Ich wil gegen ym nit vff stann wenn er vnerber ist. Nolo illi assurge re quia inhonestus est. ¶ Est autem assurgere aliquando erga aliquem honozandi gratia surgere.

Ich wil den horen ich wil den aber nit erhoren. Ego hūc audiam nō tamen exaudiam. Nam audire fit qualitercunq̃. Exaudire autem fit quotiens votis alicuius acquiescimus. Capitur etiam aliquando au / dio pro exaudio. sed raro.

Den ich vor wenig hab lieb gehabt den hab ich nun fast lieb Quem antea dilexi nunc amo. ¶ Est autem amare cum maiori vehementia et affectu q̃ diligere. vnde Cicero. Sic igitur facies z me aut amabis: aut quo contentus sum diliges.

Der hat lieb ein ynkuysch wyb. Hic lasciuam mulierem adamat. ¶ Adamare enim idem est quod amatorie amare.

Ungeleidigt uwere gnade das rof bat gestalt. Salua gratia equus vinam fecit. ¶ Est autem vinam facere quod ali j expimunt mingere. Possimus etiam dicere. Salua gratia equus stercus fecit.

Ungeleidigt uwer würdigkeit. Salua vestra dignitate.

Ungeleidigt uwer ersamkeit. Salua honestate vestra.

Der wint wirt den schnee vertreyben. Liquabit oēs nives aura ista

Die sunn weicht das yf. Sol glaciem liquat.

¶ Est autem liquare rem aliquam indurata facere liquefcere.

Nor vff zu reden. Sile: lupus est in fabula. ¶ Est autem differentia inter silere z tacere. Silemus proprie quando loqui cessamus. Tace / mus autem quando loqui non incepimus. Hac oratione (lupus est in fabula) hac ratione yri consueuimus. quia sicut consideramus aliquem

Nutiq̃

Nequaq̃
Ambitiosus
CaritasAudire.
Exaudire

Amare

Adamare

Trinā facere.

Liquare

Sileo
Taceo

b in

Liber primus

viso lupo obmutescere z obstupere. Ita viso proditore aut inimico nostro obmutemus silentium fieri.

Der ist ein verderber des gemein nutz. Hic perturbator est reipublice. Hic rempublicam labefactare nititur. Hic bono communi nocere studet. Hic communem salutem oppugnat.

Der hat gemein nutz betrachht. Hic curauit rempublicam. Hic fuit curiosus publice salutis. Hic rempublicam saluauit.

Confilio

Ir solt euch fursehen. Prouideatis vobis. Sitis curiosus vestri consilite vobis. Nam consulere cum datiuo sociatu pro puidere vtimur

Zu mey 3yt. Tempore vernali

Zu summer 3yt. Tempore estiuali.

Zu herbst 3yt. Tempore autumnali.

Zu wynter 3yt. Tempore hiemali

Ir seitz zu rechter 3yt kommen. Vos in tempore venistis. Vos tempore ydoneo venistis.

Ich bin geschwümen vber ein tieff wasser. Ego natavi p altu flume.

Der ist ertruncken in einem tieffen wasser. Hic in altis vndis perijt.

Altum

Der ist in tieffen meer ertruncken. Hic in alto mari suffocatus est.

Est autem altum idem quod profundum.

My frunde sind gestorbe. Amici mei defuncti sunt. Amici mei extincti sunt. amici mei obierunt. mortem obierunt amici mei:

Es ist ein yar vergangen. Jam transiuit annus.

Es ist ein halb stund vergangen. Jam transiuit semi hora.

Es syn vier yaer vergangen das das geschehen ist. Jam transierunt quattuor anni ab eo quo id factum est tempore.

Der ist halber todt. Hic semimortuus est.

Der ist noch kaum halber lebendich. Vix hic semiuuius est.

Semi

Der kandel ist halber vol. Lanthrus semiplenus est. Nam semi medium significat.

Das ist geschehen an einen viertag. Id factum est die festo. Et non dicimus die festiuo nisi imperitorum more. Nam in passione christi legitur. Non in die festo ne forte tumultus fiat in populo.

Festus

Festiuus

Ich wil mich bekleyden vierreglich. Ego induam me vestes festiuas. non autem festas. Nam inter festum z festiuum hoc interest. Festus a um. ad tempus pertinet. Festiuus autem ad alias res.

Du weist nit mynen willen. Voluntatem meam ignoras. Vel elegantius. Animum meū ignoras. vtimur aut animo pro voluntate

Ich hab willen zu mynen frunden zu geen. Animus mihi est visita re amicos meos. Hic nota diligenter. quando p verbum substantiuus et aliam dictionem fit aliquod circulo quum alicuius verbi habetis constructui cu infinitiuo. tunc tale circuloquium similiter cu tali infinitiuo constructui potest. vt in dicto exemplo claret. Dicimus em. Animus mihi est inire concordiam. loco illius. volo inire concordia. Item studium est huic aliter ad rem facere. loco illius. ille studet aliter ad rem facere. Item appetitus mihi est comedere pisces. loco illius. ego appeto comedere pisces.

Der ist gestanden vff der leiter. Hic in scalis stetit. Placet autem

Folium ix.

aliquibus scale scalarum esse pluralis numeri cū. vnde Virgilius in se- Scale
cundo Eneydos. Herent parietibus scale Possesq; sub ipsos nituntur
gradibus.

S Ich bin gewesen im vatter landt. In patrijs terris fui. In patrijs
fui finibus Fui in terris natalicjs. ¶ Est autem patrius a um adiectiuū Patrius
Unde Virgilius pma Egloga bucol. En vnq; patrios longo post tē- Terra
pore fines. ¶ Hic etiam nota q; quotiens de tota loquimur terra in sin- Terre
gulari vti debemus. vt ibi Et in terra pax hominibus bone voluntatis
¶ Item infimum elementorum terra dicitur. Quotiens autem de par-
te loquimur terre terrarum dicimus. vt ibi. In quibusdam terris dulcia
crescunt vina. in quibusdam autem amara. Item in terris orientalibus
bellica gens est. in occidentalibus pacifica. Item dicimus. quando vul-
tis visitare terras nostras. z non dicimus terram nostraz zc. In patrijs
plagis fui. Nam plaga plage. id est patria vel clima vel finis vel rete vel
funis retis. ¶ Item stipticus stiptica stipticum vulgariter aniswerlich.
Ponticus zengrig.

Pummert euch nicht. Curas secludite. Ambigite molestias. Sitis
securus. ¶ Unde securus dicitur quia sine cura est.

Ich wunder mich des. Viror hanc rem

Ich wunder mich fast der kostlichen tugent. Viror vehementer hu- Seclrus
ius preclaras virtutes.

was vnser vorgeer oder elter beschliessen das fall vns gefallen. Placi-
tum nobis sit quicquid seniores nostri decreuerunt.

wir wellen vns der fruheit freyen der sich vnser vorvordern vnd vnser
merer gefreut habē. Ea libertate gaudere volumus qua maiores nostri
gaudere solebant. ¶ Pro his duabus orationibus latinis animaduer-
tendum est. q; seniores nostros appellamus eos qui adhuc in humanis Seniores.
sunt. antiquiores tamē nobis sunt. Maiores nostros dicimus qui iam Maiores.
mortem obierunt. vt sunt patres nostri aui. proau. z sic deinceps.

Der hunt schmeicht sich seinen herren zu. Canis ille domino suo
blanditur.

Der schmeicht myr zu. Ille mihi blanditur.

¶ Hic nota q; blandiri proprie est in tactu. vt patet prosa quinta. libro p Blandiri
mo Boetij de consolatoe philosophie vbi dicitur. Itaq; nunc leuiozib;
paulish vtemur. vt ea que in timore pturbationibus influentibus indu-
ruerunt ad acriores vim medicaminis recipiendam tactu blandiri mol-
lescant. Utimur tamen aliquando etiam pro alijs.

Der ist ein grosser zu schmeicher. Hic est magnus adulator. Hic est
magnus assentator.

Ich schmeich nit. Ego non aduloz ego non assentioz. ego non palpo.

Ich wil mich erzeigen als sey ich zornig. Fram simulabo

Ich wil mich erzeigē als sey ich gar früm Probitatē nimia simulabo

S Ich wil mich erzeigen als sey ich nicht zornig. Fram dissimulabo

Der sebalck erzeigt sich früm. Nequam iste probum se simulat.

Sein falck erzeigen hat mich betrogen. Illius simulas me decepit

Sein gestalt erzeigt mir lügenhaftiglich frümkeit. Huius species aut

b iij

Liber primus.

hulus facies probitatem mihi mentita est.

Das ist ein getichre fruntschafft. Ea amicitia simulata est. ea amicitia ficta est. Pro iam dictis nota q simulamus quotiens quod ostēdimus non sumus. Dissimulamus autem quotiens abscondimus aut negamus quod sumus.

Einer schneller wynt hat mich nider geworffen. Ventus rapidus me prostravit.

Ich fürcht das. Horreo hanc rem

Myr grauset ab derivnmenschlich sund. Abhorreo ab hoc inhumano peccato. Interest autem inter horrere hanc rem. z horrere ab hac re.

Ich lob sein sitten. Huius mores probō. huius mores laudo. huius vitam pbo. huius vitā laudo. Nam vita aliqñ capitur pro moribus.

Das gefelt dem nicht. Nihil illi sapit Nihil hoc illi placet. Ille hoc egre fert. Ille hoc egre patitur. hoc ille egro fert animo. hoc ille moleste fert.

Hic nota q egrum appellamus nōmodo corpus sed etiam animū Non nihil hoc illi placet. Item non nihil id est aliquid.

Es kumpt yetz ein fruchtbars yar. Fertilis annus iam instat Jam ferax instat annus. Annus fecundus prosperatur. Q autem ferax idem sit qd fertilis patz prosa pma de consolatioe philosophie vbi dicitur. Si aruis semina tradideris feraces inter se annos sterilesqz pensas.

Die vnfruchbar zeit ist vergangen. Sterile iam tempus abiit Insecundum tempus recessit.

Das ist ein miltams tier. Id aīal mansuetum est. Appellamus aut mansuetū aīal qd nō est crudele aut mordax. sed qd est tractabile et manu assuetū. Dicimus itaqz. ceruus mansuetus. lūpus mansuetus.

Indem ding volg ich de arestoteles nach. Hac in re arestotelē autorem habeo. hac in re arestoteli adbereo. hac in re sniam imitor arestotelē

Der ist rych. Hic est diues opū. hic diuitijs abundat. hic diuitijs redūdat. hic diuitijs fluit. hic diuitijs affluit. hic ē pecuniosus. hic est locuples.

Est aut dīa inter pecuniosum z locupletē Pecuniosum dicim⁹ q pecoribz abundat vel pecunijs. Locupletē vero q multa loca possidet.

Es ist not eins meysters. Opus est magistro.

Es ist not grosser wyssheit. Maiore sapientia opus est. Et infinita exempla formare possemus. qz opus p necessario pstrui p̄t cū abltō

Myt seinen fleis hat er verbracht das werck. Sua opera hoc opus ille perfecit. Sua cura hanc rem hic consummauit. Suo studio negocium illud hic perfecutus est.

Hic nota q inter operam z opus hoc interest Nam opera ea diligentia est quam gerimus circa perficiendā rem Opus autem est quod opera nostra z studio transigimus. vt opus scī

prois liber est. opus aurifabri annulus.

Der ist gedultig in der arbeit. Hic laborum patiens est. Consimiliter dicere possumus. Patiens correctionum. patiens tribulationum. aduersitatum patientissimus.

Ich schem mich des zu thun. Erubescō id facere. Erubescō id committere. Id perpetrare verecundor.

Ich schem mich des. Illius me pudet.

Vita

Eger

Ferax

Mansuetum animal.

Pecuniosus Locuples.

Opus Opera

Folium x.

wir müessen den leichnā zemen als ein boß mertier. *Oporet corpus cōpescere vt immanē quandā beluam.* Possemus etiā dicere frenare. domare. prohibere. arcere. ¶ Hic etiā nota q̄ belua fm poetas z ali / Beluas auctores trisyllaba dictio est z nō dissyllaba. Differūt autē bestia. fe. Bestiara. z belua. Bestia enim irrationale animal est z brutum. vt canis. cat. / Fera. tus. porcus. equus. mulus. Fera autem est que in siluis habitat. Belua vero animal dicitur marinum

Die sint vnder gelegen. Hi obcubuerūt. hi victi sunt. hi pstrati sunt hi stragem dederunt. ¶ Nota strages a sterno is ere dictū. z est cumulus prostratorū in prelio. z q̄ succubūt stragem dare dicunt. **Strages**

wir sind ob gelegen. Uicimus. superauimus. copias inimicorū discusimus. ¶ Hic nota q̄ copia ie in plī (vt etiā habetur in Virgilio) ali / quando dicuntur partes ad preliandum ordinate **Copias**

Der turck hat vmlegt die stat. Turcus obsedit hanc ciuitatē. Possimus etiā dicere p̄similiter. hostes circūallauerunt hanc arcem. Est autem arx edificiū factū contra arcendos hostes. **Arx**

Ich byn den vorigen tag kōmen. Ego adueni nudiustercius

Es ist yetz der fiert tag das ich kōmen bin. Ego adueni nudiustertius. Sic em numeram⁹. hodie. heri. nudiustercius. nō p̄die. nudiustertius. Et vltorius p̄cedere sibi dēonibus nō licet. Sic tūc his terminis vtendū erit. die q̄dam supiori. nup. pridē. quōdā. olim. postheri. i. hodie

Ich wil da bleiben vntz das du kumpst. Illic manebō donec adueneris. hic te spectabo dū reueneris. Dū pro donec. Virgili⁹ p̄mo Enēi. Multa quoq; z bello passus dum conderet urbem. **Dum**

Das gut geluck hat mich selig gemacht. Prosper euentus felicez me fecit. Possemus etiā dicere. prospera fortuna. secundus euentus zc. Est tamē differētia inter prosperū z felicem. Prosperum est quod salutē in / crementūq; confert. Felix autem quod recipit **Prosper**

Ich han das in stetter gedachtnus. Id tenaci teneo memoria

Ich han das in gedechtnus. Id mēoria teneo. nō aut. id mēoriz teneo

Ich sag das vñ der gedechtnus oder nach der gedechtnus. Id memoriter pronuncio. non autem. memoria pronuncio. Id memoriter narro. non autem memoria narro.

Ich empfach oder nym vñ das gedachtlich. Id cōplector memoria. vel memoriter. Et quo claret nō vbiq; dici posse memoria neq; memoriter vbiq;. ¶ Hic etiā nota q̄ nō idē est memoriter z mēterenus. Velle itaq; vos dicere. pronūciaui metra memoriter. nō aut mētenus. **Memoriter**
Mēterenus

Geirret durch mangerley ding mocht ich nicht zu vñ kōmen. Occupatus varijs negocijs visitare vos non potui. melius dicitur q̄. me occupato varijs negocijs zc. Frustra enim tales ablatui absolute ponere tur. Consimiliter dicere possumus. varijs tribulatiōib; implicatus gaudere non possum.

Die ruder rudernt. Remiges remis incūbunt. Est autem incūbere p̄rie remis seu remigatōibus opam impendere. Trāslatiue tamen dici m⁹. ego incūbo dialectice. ego incūbo his negocijs ¶ Itē remex remigis vel remigis masculi gñis venit a verbo remigo as are. z dī ille qui incū **Incūbo**
Remex

Liber primus.

bit remis. vel est met instrumentum.

Du wirst myr gesehen recht thun. Tu mihi videris recte facias. Ine-
ruditi sic loquunt. mihi videt q recte facias. Consilr dicere possumus.
Tu videris tibi prudens. ego videoz peccasse. ille videt nobis auarus

Utrunq.
Alterutrum

Du must dyr eins vñ den dingen crwellen. Alterutrz eligas oportet.
Interest autem inter vtrunqz z alterutrum. Utrunqz copulatum sen-
sum facit. Alterutrum disiunctum.

wer ist als wirzig der meind bof ding hab gutten vfgang. Quis est
a mente adeo remorus qui putet rem iniquā prosperum sortiri finē. Itē
dicere possumus. Quis est adeo imprudens. quis est adeo insipiens. qz
est adeo amens. quis est adeo demens.

Ich hab lieb den der mich lieb hat. Ego diligo qui me diligit. Breui-
us z ornatus dicif q. ego diligo illū qui me diligit. qz obmittere ante-
cedētia conducit breuitati z ornatul. Ornate etiam dicimus. amo q me
odit. Item. tu me quesiuisti vbi non eram.

wie die ding volbracht sein nympt war. Quomodo res geste sint di-
scite. colligite. accipite. anima duertite.

Cras

Der meister wirt morgen lesen. Magister cras leget. Simili modo
dicere possumus. magister cras veniet. imperatorz vcturus est. Nolo autē
amplius dicatis. magister cras erit legere. mater mea cras erit transire
extra. qz infinitiuus aut pñsentis tēporis est. aut preteriti impfecti. Cras
autem futurum tempus notat.

Symbolum

wir wollen zechen. Nos pro emendo vino symbolum faciemus. Est
autē symbolum idē qd collectio. vt etiam ibi parz in simbolo fidei aut
in simbolo aploz. Aliqui dicūt. faciamus zechaz aut zechemus. vt sunt
qui grammaticē miserent z eius sterilitate suffragari nitunt

Inferos
Superos

Um des willen mus er yetz lyden. Eam ob rem nūc pena stare cogit
Der mus yetz lyden zu hell. Is nūc apud inferos penā dat. Est autē
admodū ornatum dicere. Is penā dat pro eo quod est patitur. Et vti-
mur etiam nōnunqz nō inornate inferos p inferno. z superos p celo. vñ
Arbana sius. descendit ad inferos.

Das du nicht gedenckest das ich vndäckber sei. ich geb fur dich eini-
gen myn leben nicht allein fur die gantz gemein. Ne ingratiū me putes
ponerem pro te vnico vitam meam nedum pro re publica.

Ich han behalten die gantz gemein nit allein einen menschen. Sal-
uam cōmune bonū nedum hominem vnicū.

Du hast den fursten getott nyt allein geschlagen. Tu principem occi-
disti nedum percussisti.

Der hat fleis vñ zu heben vnser leben nit allein vnser gutter. Is vi-
tam nostram tollere laborat nedum possessiones nostras.

Ich geb fur dich nit myn gelt nit allein das leben. Non darem pro te
pecunias nedum sanguinem.

Ich mag mich dyr nicht engegen setzen nit allein nit der gantze ge-
mein. Non possim opponere me tibi nedum toti cōmunitati

Ich kā nicht begryffen die grammatica nit allein nit die logica. Ego
grammaticē indocilis sum nedum dialecticē.

Folium xi.

Ich geb dyr nit allein das gelt ia mer das leben. Non solum darem tibi pecuniam, sed etiam vitam.

Du hast nit allein mich geledigt ia me vnser gantze gesellschaft. Non solum me offendisti, sed totam etiam nostram societatem.

¶ Pro his iam dictis aduertendū est q̄ nedū z nō solum eiusdē sunt

significatiōis. habet tñ formā collatiōis cōtrariam. Nā vnū sp̄ in poste-

riore parte est. alterū in pōre. qđ vt ita esse appareat afferamus exempla.

Darē tibi sanguinē nedū pecuniam: hoc affirmatiue. Nō darem tibi pe-

cuniā nedū sanguinē: hoc negatiue. In quo apparet sp̄ in pte scđa locan-

dū esse nedū. Sed in affirmatiōe id quod plus atq; vehemētius signat

in pte p̄ma ponendū est. Plus em̄ atq; vehemētius est dare sanguinē q̄

pecuniā. In negatiōe ecōtrario fit. Nō solū darē tibi pecuniā sed etiam

sanguinē. Itē nō solū darem tibi sanguinē nec etiā pecuniā. Sed nōnun-

q̄ repitur in scđa pte poni tali modo. vt Cicero in officijs. Ad qđ est ad

hibenda actio qđam nō solū mentis agitatio. qđ dico de nō solū. idē de

nōmodo intellige. Nedū aliquoties ordinat qñ suū vtriq; sentētie verbū

damus. vt funderem p te sanguinē nedum tibi pecuniam crederem

Am grunt des mers vinder man die perll. In fundo maris be mar-

garite legunt. Est autē margarita lapillus qđam p̄ciosus q̄ in conchis

nascitur. Et interest inter margaritā lapillum z gemam. Margarita

in conchis nascit. Lapillus inspicuus est. Gemma autē trās lucida. ea

tum differētia nōnunq; confunditur.

Ich byn gefaren vntz vff die grunt des mers. Ad funda maris vsq;

descendi. ¶ Est autē differētia inter fundus z fundū. Nā fundus masculi

gñis sp̄s p̄dij est. vt ibi. Ego vendidi fundos meos. Fundū autē neu-

tri gñis est ps vna rei p̄pter aliqd̄ liquoris intra se p̄tinētis. aut ad p̄tinē-

dū facit. vt dolū. nauis vt alphe. vel lac. vel flumē. vel stagnū. vl̄ mar.

¶ Fundamētū autē vt oib; liquet aliđ est q̄ fundū. ad qđ p̄tinet fundare

Ich hab mein kleid versetz. Ego oppigneraui vestes meas

Ich hab myn grunt vrsetz vmb hundred ducaten. Ego oppigneraui

fundos meos ob centum ducatos.

Ich hab myn pfandt geledigt. Ego pignus seu ypotheca repignoraui

vel liberaui. ¶ Hic nota q̄ pignus z ypotheca tñ differūt in hoc. Nam

alterū latinū. alterū grecū est. Pignus autē est non tñ quod creditori da-

tur. sed qđ inter paratos secū decertare mutuo deferz z ad sequestres de-

ponit. Pignus in o natū. sed pignus in e vadiatū. Nā pignus oris neu-

tri generis. i. filiū filia vel signū amoris. Sed p vade habet eris in grō

Et sic d̄r oppignere. sed pignozare p o. id est confederare confirmare

amorem inter aliquos. ¶ ypotheca ce. est cū res cōmodant sine depōsi-

tione pignoris pacto vel cautione sola interueniente. Vel dicunt res im-

mobiles. vt ager. prātū. domus. z huiusmodi similia

Alle iar. Singulis annis. melius dicat q̄ omni anno. Similiter. sin-

gulis mensibus. singulis diebus.

wir sein kōmen an ein herberg. In idem hospitium conuenimus. vel

ad idem diuersorium nos contulimus. Nam hospitium z diuersorium

pro eodem accipi solent.

Nedum
Non solū

Margarita
Lapillus
Gemma

Fundus
Fundum
Fundamentū

Pignus
ypotheca

Liber primus

Diversorij Der hat mich genomen in die herberg. Hic me recepit hospitio: or/
natus dicitur q̄ hic me recepit ad hospitium

Questus Ich hab das nit thon vō gewins wegen. Id nō feci lucrī gratia. nō il/
lud p̄feci vtilitatis causa. vel questus gratia. ¶ Hic nota hoc nomē que/
stus in plurali q̄nq̄ significat q̄relā. z tunc facit datiuū z abltm̄ in ubus
et venit a quero: vñ coquero: descendit. Quando aut̄ facit in ibus. tunc ve/
nit a quero. quod per syncopam facit questum. z capitur aut pro quocun
q̄ lucro aut p̄ artificio lucrande pecunie.

Seditio Es ist ein vfflauff worden in der stat. Seditio in ciuitate exorta est.
¶ Seditio est quādo populo secū discordante res ad manum vocatur. z
fit in exercitu in classe. z si quid est tale.

wer hat teilung gemacht vnder den burgern. Quis fuit auctor facti/
onum inter ciues.

Der ist ein parteischer burger. Hic est factiosus ciues. Unde factio
est diuisio ciuū in diuersa studia inter quos emulatio est qui ciues facti
osi dicunt attrahētes ad se p̄phas nephasq̄ multitudinē clientum

Titubare Der truncken starckelt vff den fuessen. Ebrius ille titubat pedibus.
¶ Hic nota q̄ titubare est pedibus nō valētis insistere: quales sunt ebrij
infirmi. vulnerati. decrepiti. Et trāssertur ad linguā atq̄ ad animū. Vi/
cimus. Hic vulneratus pedibus titubat. hic ebrius titubat lingua. hic
territus animo titubabat

Dutare Der weis nit was er thon sol. Hic mutat animo. ¶ Hic nota q̄ mu/
tare est p̄prie alicuius male soliditatē molis ruinā minātis Et d̄ de ani/
mo dubitante trāslatiue z nesciente quo sese potissimū conferat

Vacillare Der redt vnster oder der redt yetz das. yetz ein anders. Hic sermo/
nem vacillat. ¶ Hic nota q̄ vacillare p̄prie est alterno motu incōstātem
esse. vt naues vacue. Et aliquoties ad animum transfertur

Atrium Der keyser ist im sal. Impator in atrio ē. impator in aula est. ¶ Dif/
Aula ferūt atrium z aula nō aliter q̄ q̄ alterū latinum est. alterū grecum

Ich rat d̄r das mich gut dūcket. Ego tibi p̄sulo qd̄ p̄ me rectū puto

Ich p̄flig dynes rats in den dingen. His in rebus te cōsulo. ¶ Hic no/
ta q̄ consulo constructum cum datiuo significat consilium dare. Con/
structum cum accusatiuo significat ab aliquo consilium petere.

Confulo Lange arbeyt krenckt den leichnā. Labor diuturnus corpus irrat.

Diuturnus Diutinus conatus vires minuit. ¶ Nota diuturnus z diutinus idē

Diutinus significant. z vtrūq̄ a diu siue a diutius venit z nō a die. De diuturnus

exēpla sunt plurima. de diutinus perpauca. Cicero ad Brutū sic scribit.

Libertatis desiderio reditq̄ diutine seruitur? A die aut̄ venit diurnus

Ir sult dē nicht truwen. Fide huic habere nolite. nolite credere huic.

Do tibi fidē ¶ Interest aut̄ inter do tibi fidē. z habeo tibi fidem. Do tibi fidem. id

Habeo tibi fidē est aliquid sancte p̄mitto. Habeo tibi fidē. i. verbis tuis credo

Die habent gestritten aber nicht vber streiten. Hi bellauerūt sed nō

debellauerūt. hi pugnaverunt sed nō expugnaverunt.

Ich lob dyn hoch tugent. Eximias tuas virtutes laudo

Ich schilt dyn hoch laster. Eximia tua vicia vituperō. ¶ Nota ea no/
mina singularis notabilis insignis z eximius in malum capi possunt.

Folium xij.

sue in bonū. vt singularis virtus. singulare viciū. notabilis probitas. notabilis improbitas. insignis castitas. insignis luxuria. Itē bono p̄ditus sum. dicitur etiam p̄ditus sum malo. id bonum habeo malū quē admōdum affectus malo sum.

Insignis
P̄ditus
Affectus.

T ist gelering. Adolescēs ille disciplinaz capax est. adolescens ille docilis est. Ille disciplinā aptus est seu idoneus est. Et hoc adiectiū docilis potius mittit superlatiū suū in limus q̄ in simus. vt docilimus potius q̄ docilissimus. Ea de re plura erunt q̄ quinq; nomina superlatiū in limus mittētia. ¶ Interest inter docilis et docibilis. Nā docilis est discipulus qui facile docetur. Docibilis vero est liber qui facile discitur. ponitur tamen sepe vnum pro altero. Et docilis pro docibilis per syncopam. Unde Iohis. vi. Erant omnes docibiles dei. poni tur docibiles pro dociles et contra

Doalis
Docibilis

Die iunckfraw wurfft den flas mit den vordern fingerñ. Virgo primis digitis linum decerpit. Simili modo dicere possumus. Decerpe mihi hos flores.

Wer hat das erdacht oder in dem synn erfunden. Quisnam id excogitauit. ¶ Ibi nota q̄ cogitare est simpliciter rerum conceptus animo vel mente recipere. Excogitare autem est per cogitationem res tm̄ in corporeas inuenire. vt sunt argumēta rōnes similiaq;. Est igit̄ excogitare consiliū. reperire vero fortune de rebus corporeis.

Cogitare
Excogitare

Myn herr hat das ger edt v̄ vnuerdachten mut Herus meus id ex tempore loquutus est.

Nembit nit in vbel vff myn vnbedacht red. Non accipiat̄ ego animo orationem meam extpalem. Unde extpe dicere est ex improviso et sine p̄meditatione in verba prorumpere.

Extempe

Ich bit dich das du myr off̄t schreibst. Et sepe ad me scribas oratur te velim. vel rogatū te velim. Item antiqui oratores consueuerūt dicere oratum te velim. rogatos vos velim. pro eo quod est oro vel rogo

Christus ist kōmen zu behalten das volck. Christus venit ad saluandū gentes. ¶ Notā quod liber gerūdium elegāter transferri potest in participiū. Exēplum pro ea oratione. Ego sum hic causa fruendi principatū. causa fruendi prouincia. causa fruendi imperio. Elegantiū dicimus. ego hic sum causa fruendi principatus. causa fruende prouincie. causa fruendi imperij et c. De secūdo. eo ad salutandā sororē. ad salutandū fidus. In plurali. salutandos fratres. salutandas sorores. salutanda sidera. De terciō p̄ delectaris inferendo. seu tu delectaris inferendis criminibus. tu delectaris crimine inferendo. seu tu delectaris inferendis criminibus. Itē hec verba que sequunt̄. s. loco. mando. curo. habeo pro debeo. faciō. rapio. reseruo. mitto. recognosco. emēdo. consolo. punio vt aiunt p̄struunt cū gerundio in dum exeunte circa p̄positionē. Unde Sulpitiū. locarent sepulchram faciendam. Suetoniū mādabat gladiatores vi rapiēdos reseruandosq;. Licerō litteras ad te misit mittēdasq; curauit. Plinius. petis vt libellos meos recognoscēdos emendādosq; curem. Suetoniū. vt consolandos eos magis impator q̄ puniēdos habuerit.

c i

Liber primus.

Großes lob kömēt vñ dem das sich einer wert wē das er sich vñ rede
Ex defendendo plus q̄ excusando maior gloria comparatur.

Gerundium
in dum

In der schiffart warñ wir schier ertruncken. In nauigando cito nau
fragiū fecissemus. ¶ Nota gerundiū in dum exies iungit frequēter cum
his prepōibz. ad. ob. p̄pter. inter. et cū in 2 ante: sed raro. Ego n̄ ob
te vel p̄pter te redimēdum. Inter nauigandū p in nauigando. In capi
endum hostē. ante domandū. ¶ Gerundiū aut in do terminatū cū his p̄
positionibz sociat de. ex. e. a. ab. cū. in. vñ Quintilianus de apre dicēdo.
Cicero. siue amor siue amicitia vtrūq̄ em dictum ab amando. Plinius
posterior: cum a scribēdo vocaret. Item talia gerundia in do finientia
absolute poni possunt sine prepositioe. vt hos accusando. illos occiden
do totam ciuitatem labefactasti.

Gerundium
in do.

Des kunst wegezt von tag zu tag. Huius disciplina indies crescit.
Das vñel der mēschen wegezt von tag zu tag. Hoim in q̄tas indies
magz crescit. ¶ Hic nota indies idē est qd̄ q̄tidie. sed p̄rie cum quodā in
cremēto. ideoq̄ plerūq̄ iungit cum comparatio. vt cum indies malū ar
tus premeret. Aut cū verbo incrementū significante. vt Liuius. crescēte
indies multitudine. Hec etiā exempla p̄ferre possemus p̄ quotidie et p̄
singulos dies. cum idem significant. vt Cicero ad acticiū quotidie vel p̄
tius indies singulos breuiiores litteras ad te mitto.

Indies

Propediem

Ich wil dich schier der tag eins sehen. Ego te p̄pe diem videbo. Or
natus dicitur q̄. ego videbo te vna dierum.

wir wellen gen gegen dem vffgange der sunn. Versus oriētem profi
cisci volumus. Sitr dicere possumus. versus occidentē pficisci volum⁹
Nō aut versus oriēs. p̄sus occidēs. Licet ei p̄cipia substantiuata neutri
generis sint. vt accidens. p̄tingens. antecedens. p̄sequens. decēs. pueniēs
p̄fens. Exciipiunt inde nōnulla que alterius generis sunt. vt oriens oc
cidens. p̄fluens pro flumine. 2 confluens: que masculini generis sunt.
Et continēs. p̄ terra. que nō est insula quod feminini generis est. ¶ Itē
istud participium consonans substantiuatum feminini generis est. 2 ca
pitur aliquoties pro littera cum vocali sonante.

Consonans

Macht mich gewislich verstent was in den dingen geschehen sey.

Quid ea in re gestū sit peto certiozem me faciatis. Nō aut dicēdum est.
certum faciatis. Ea em oratio. certiozē facere vt iam prolata est 2 nō al
ter apud auctores vsitatur.

Ich hab gelitten ein sehiffbruch. Naufragiū feci q̄ naufragiū passus
sum. Sitr dicimus iacturam feci melius q̄ iacturam passus sum. Sitr
lucrū feci. melius q̄ acq̄sui lucrū. Itē vinam feci melius q̄ vinā emisi
Itē dicimus. fugam feci. p̄ eo q̄ fugauī 2 nō pro eo q̄ fugi. Item timorē
feci. pro eo quod est terrui 2 nō pro eo q̄ est timui.

Der iunger ist nit gegen dem meyster zu scherzen. Discipulus cū ma
gistro p̄parādus nō est. Ediuerso 2 nō d̄r. magister cū discipulo cōparā
dus nō est. q̄ minus rationabilius negatur q̄ maius.

Preter.
Preterq̄

Keynes ding bin ich also begeret als des lobs. Nullius rei adeo aut
dus sum p̄ter laudem vel p̄terq̄ laudis. ¶ Hic nota q̄ vbi est p̄ter: ibi
locū habere potest p̄terq̄. Differūt tñ in p̄structione. q̄ p̄ter semp accusati

Folium xiiij.

um exigit. Præterq̃ aut̃ nō semp accusatiū sed aliū aliquādo

Ich byn so lang im kercker gelegē vntz man mich fur es gericht furt.
Tenebar carcere tantisper donec in iudiciū adducerer. ¶ Hic nota tan-
tis per fere postulat post se dū donec siue q̃d diu. Nā donec duobus mo-
dis accipi solet. Exemplū primi. dabo operā voluptatibus donec mori
ar. id est vsq; ad mortē. Exemplū secūdi. dabo operā voluptatibus do-
nec viuo. i. q̃d diu viuo. Eiusdem nature est dum. Ideoq; in priori sensu
amat subiunctiū. in posteriore iudicatiū. Cicero. deinde est in car-
cerē ductus vt ibi esset tantisper dum aculeus in quē coniectus deferre-
tur compararet. Sunt etiā cetera quocq; sica per cōposita que ad tem-
poris breuitatē referuntur. vt parump. paulisper. aliquātis per. ¶ Hic eti-
am nota q̃ aliud est carcer ⁊ aliud carceres. Carcer in singulari signi-
ficat locum in quo captiui conseruant̃. Carceres autem significat me-
tam vnde equi pro lucrando munere missi emittūtur

Tantis per

Carcer
Carceres

On rumung zu reden ich byn vber die all. Citra iactantia loquēdo
illis omnibus ancillo. Similiter dicimus. Scientia citra eloquentia
manca est. Fit autem ornate dicere citra loco sine.

Citra pro sine

Ich bit dich thuals wer es dyn eigen ding. Fac perinde ac si res tua
propria es. ¶ Hic nota q̃ perinde significat id qd ita. ⁊ frequentissime
flagitat post se acci.

Perinde

Der meister braucht syn kunst. Magister vtitur scientia.

Der iunger misbraucht syn kunst. Discipulus suis disciplinis abuti-
tur. ¶ Tūc em̃ aliquo vti dicimur cum eo finem assequimur in quē tale
ordinatum est. Tūc aut̃ re aliqua abuti dicimur qñ aliū finem asse-
quimur q̃ cum in quē ea res ordinata est Exēpli gratia tunc pecunia vti-
mur quando ea nobis necessaria comparamus. Sed tunc ea abutimur
quādo illa iniuste nobis aliquid lucramur aut iniquitatem per eam com-
mittimus. ¶ Est aut̃ differētia inter vti ⁊ frui quā nolo ignorētis. Vti
em̃ est alterius rei gratia. frui nō alterius grā. Nam q̃ frui quiescit ⁊ cō-
tētus est. Qui vero vtit̃ nondū satis hz. sed ad aliqd aliud aspirat. vtor
itaq; studio vt ex eo postea aliqd emolūmēti consequar. Fruor autem
bonis meis. id est de his delectationē voluptatemq; percipio. Item vti-
mur virtutibus pro consequēda beatitudine. Quiescendo autem nihil
q̃ amplius cupiendū christo fruimur in regno celesti. ¶ Fungor autem
idem est qd officium munusq; ago. vt fungor magistratu. fungor vita. i.
munere magistratus ⁊ munere vite Inde venit defunct⁹. ⁊ d̃r defunctus
est vita. p eo quod est finit officium vite sue.

Vti
Abuti

Fruor

Fungor
Defunctus

Der keyser eygent im die guter zu. Romanorū impator ea sibi bona
vēdicat. ¶ Nota q̃ vēdico idē est qd appropo. ⁊ fere postolat dēm. et hūc
frequentissime ex pnoibz pmitiuis. vt ego agrum hūc mihi vendico

Vendico

Mein schweſter ist gesund. Soror mea sospes est. soror mea sana est
soror mea sospirate gaudet. soror mea bene valet. ¶ Nota valeo nonnū-
q̃ languorem signat. Unde valitudo p languore frequentissime accipit
pro infirmitate. alibi autem pro sanitate. Sed nūc valitudini tribuam⁹
aliquid frequēter vel faustum vel infaustum ad distinguendum statum
corpis. nam indifferēter significat ⁊ bonum ⁊ malum.

Valeo

Valitudo

Liber primus.

Vas vadis
Vadimonium.

Ich stehe fur yn mit mynē leib vnd leben. Ego pro illo vadē me pono.
¶ Est autē vas vadis p̄rie qui est sponsor alterius in capitis periculo: siue idem supplicium subiturus. siue pecuniam soluturus. z nō capitur p̄ fideiussoze. vt Garro inquit. Vnde vadimonium. id est sponso ad certum diem sistendi se in iudicio.

Verbero
Flagello
Fustigo
Pulso.

Ich han den mit ruten geschlagen. Ego hūc verberibus cecidi. Ego hunc verberaui. ¶ Est autē verbero idem qđ verbere cedo. qđ est instru- metum longum z exile. qualis est virga. baculus. fustis. lora. flagellum. et si quid est simile. Flagellare autē est flagello cedere. Fustigare fuste cedere. Pulsare vero est multis ictibus grauibz ac vehemētibus percutere. vt sez pugnis calcibus. malleis z similibus. Nolo amplius dica- tis Iste p̄cussit me ad mulum. Sed si eam sententiā loqui volueritis. dicē dum est. Iste os meū pulsauit. vel iste os meum percussit. ¶ Est em̄ mu- lus aial quoddā quadrupes. z nihil aliud significat q̄ illud.

Mulus

Versicolor

Der p̄faw ist maniguerbig. Pavo versicolor est. Vñ versicolorē rem vocamus aut qz versat z mutat colozē. vt collū columbi z pavonis. aut quia diuersum habet colozē. vt apud Linnū interdictuz fuisse matronis ne versicoloribus vestirentur.

¶ Myn herr gibt myr essen vnd trincken vnd kleid. Herus meus mihi et victum z amictum confert.

Birretū

¶ Ein meyster tregt billich ein birrett. Magister digne birreto vtitur. magr digne birreto regit. Venit em̄ birretū ab hoc noie birzus qđ olum significabat vestes puilegiatoz. ex q̄ claret birretū scribi p̄ b z nō per p.

Stuprū

Der hat mit einer iunckfrawen gesundt. Hic virginez deflorauit. hic stuprum commisit. ¶ Stuprum em̄ est coitus lege vetitus qui cum vir- gine viduae aut pueris committitur.

Adulterium

Der hat gesundet mit einer eefrawen. Ille adulterium commisit. ¶ Vnde adulterium cum nuptis committitur.

Incestus

Der hat mit einer gewichtē person gesundet oder mit seiner frundin. Hic incestum p̄petrauit. ¶ Est autem incestus quando cū sanguine iun- ctis aut cum sanctimonia libus peccamus.

Pelex

Der hat zu seiner eelichen frauwen ein schlaff weib. Hic pelice vtit. hic cum pelice corpus suum miscet. ¶ Vocamus aut pelicem que corp⁹ suum miscet cum eo qui vxorem habet.

Der hat einen anhang. Ille concubinā habet. vel hic concubina vrit vel hic concubina voluptatur.

Punctū

Die sunder werden in einē augenblick gen hell vallē. Peccatores in momēto ad inferos decident. Vel silr dicere possumus. In pūcto pec- catores ad inferos trudentur. ¶ Est aut punctū tēpus admodum breue et qđ nō diuisibile. Seneca inquit. Punctū est quod viuimus zc.

¶ Myn verstantnus ist yngeleich der logica. Ingenium meum logice impar est.

Parē esse

Ich byn der arbeit zu kranck. Huic labori imparem me sentio. Ich hab vff mich genomen ein burd die mir zeshwer ist. Ego subini- onus viribz meis impar. ¶ Hic nota qz parem esse idem est qđ sufficere alicui operi. siue resistendo illi siue illud exequendo. ¶ Resistendo ho-

Folium xiiij.

pacto Nunc infelix par nō est dolori. id est nō sufficit ad resistendū dolo-
ri. ¶ Exequendo autem sic vt inquit Seneca Ut statim tibi soluiam qđ
debeo z quantum ad hanc epistolam paria faciamus

Bedinck wol die ding. Anima duertatis illud. eam rem considerate
hanc rem perpendite. eam rem expendite. ¶ Un ppendere est exacte pō-
derare atq; examinare. Expēdere fere est eiusdē significatōis. vt Tulli
us officioꝝ primo. Que cōtemplantes expēdere oportebit

Der regen wil yettz vallen. Pluuia impēdet. Sitr dicere possumus
Nubes impendent Similiter mors impēdet omib; horis Similiter
graue periculum impendet Unde impēdeo proprie est sup caput iam
casurū pendere: z quasi ad modum minantis ruinam

Der hat mich bewegt zu schreibē. Is ad scribendū me prouocauit.
¶ Hic nota q; puoco z laceſſo aliqñ in bonā. aliquādo in malā prem ac-
cipiunt. De mala notū est De bona vero Cicero ad Brutuz. Tuis lris
amātissimis sum puocatus. Et idē alibi. Tuis amātissimis lris laceſ-
sisti ¶ Est aut. puocare z laceſſere tētare ad pugnam z ad pcertatōem

Ich byn gegenwertig. Pñs sum Dicere em possumus. presens fui. p-
sens ero ¶ Hic nota q; pñs iungit tam rei que fuit z qerit qđ q est. Ali-
quando pñs idē est qđ subtrus. vt pñs mors illū occupauit. Item pñs
idem est q; prestans vel excellens. vt hic pñs est presentī ingenio

Wyr haben frue zytige frucht gessen. nos comedimus pcoces fructus
Etiā possumus dicere precocia poma. pcoxia pira. ¶ Un nota pcor: qñ
añ tempus excoctum. Appellamus itaq; pcoces vuas. pcoces ficus. pco-
cia poma que ante consuetum tēpus siue cito matureſcunt. Dicimus eti-
am p trāſlationem: pcor ingenij qđ añ etate maturitatem psecutum est
Dicimus itaq; Adoleſcens ille precocis ingenij

was zethun sey weiß ich nicht Quid faciendū sit ignoro
Ich wil nyt das der by myr sey. Haud volo vt is mecum versetur.
Barbare autem dicitur. nō volo. non ſcio. haud ſcio

Wer ler habent mich vnderweist vnd genert Precepta vñ mente
aluerunt meam. ¶ Hic nota q; nutrire ad corpus refertur. alere ad men-
tem. ea tamen vocabula aliquando ſibi cedunt

Ir habt myr das verſagt. Id mihi negastis. vel id mihi denegastis.
Ir habt myr des gelaugēt. Inficiatus estis Nota nego z inficioꝝ in
hoc differūt. q; inficioꝝ est verba negare. Negare autē aliqñ est in facto
Et ab inficioꝝ deſcēdit hoc nomē inficias nō habēs niſi accuſatiū plu-
ralem: quod quidē nomen iunctum cum eo is it: idē est qđ inficioꝝ

Dein gab hab ich geneem. Munera tua grate accepi. Et a mun? ve-
nit hoc diminutiū munusculum. Capis aut munus in triplici significa-
tione. Vno modo idē est qđ donū. Alio modo onus. Tertio officium
dicimus. Ego ſuſcepi nuper oratoris munus

Meyn herr von saltzburgh hat mich vñ gehalten. Dñs meus saltzbur-
genſis me moratus est

Ich byn gefallen vñ eynem ſchlipfrigen weg. In via lubrica decidi
Der heil fiſch vil mir vñ der handt. Piſcis lubricus de manu cecidit
Der iſt gefallen vñ einen helen marmel ſtein. Hic in lubrico marmo

c ij

Perpendo
Expendo

Impēdeo

Prouoco
Laceſſo

Presens

Precor

Nutrire
Alere

Inficioꝝ
Nego.

Munusculū
Munus

Liber primus.

Lubricū re cecidit. ¶ Unde lubricū appellamus quod tactui cedit. In p trāsta-
tionē adolescentiā vocamus lubricā in quaueluti in glacie labimur. An
guillā oculos linguam lubricam appellamus

Der ritter was nas mit blut. Siles ille maduit sanguine.

Das erdrich was nas mit blut. Terra sanguine maduit.

Der ist fast nas mit wijn. Ille vino mader

Ungeleidigt uwer wirdigkeit der hat ongedewt was er vor dryen
tagen gessen hat. Salua honestate hic cibū triduanū euomuit

Das ist geschehen nurzer oder besser. Illud videt melius conducibi-
lius. comodiū. expedientiū.

Ich bin geboren zu wien vñ minē vatter peter eberhart. Ego ortus
sum viennē: oriūduš aūt petro eberhardo. Similiter dicere possumus

Oriūduš Ortus sum saltzburge oriūduš aūt nobili ex sanguine. ¶ Hic nota q
cū de loco loqmur ortus dicimus non oriūduš. vt qdam imperiti volūt
Cum autem de personis oriūduš dicimus. dicimus etiam. Ille euse-
bio patre oriūduš est. Oriūduš. id est natus vel nascendus. et habet
regere grm. vt in Boetio. Si reminiscaris cuius patrie sis oriūduš. Et
venit ab orioz. Hec Catholicon

Clarus Der ist scheinent durch die tugent vñ manigerley kunst. Hic virtu-
tibus z varijs scientijs illustris est aut clarus est. ¶ Hic nota q ea adie-
ctiua z quedam illis synonoma venuste cum ablatiuo cōstruūtur. vt cla-
rus virtutibus. illustris optimis scientijs. insignis pietate. eximius elo-
quentia. copiosus bonis artibus.

Illustris Ich han im das versprochen. Id ei pmissi. id ei pollicitus sum. ¶ In-
terest tñ vt vult Tullius in de ppietate sermonū inter polliceri z pmitte-
te. Pollicemur em̄ vltro. id est voluntarie. Promittimus rogati

Insignis Ich byn vñ gestanden in der morgen rot. Ego surrexi crepusculo. au-
roza. diluculo. prima luce

Copiosus In der eirsten vinster der nacht wird ich kōmen zu dyr. In pmiss te)
nebris te visitabo. ¶ Est tñ animaduertendū q luce z tenebre p die z no-
cte accipe solemus. Differūt tamē pma luce z pma die. Nā ibi intelligit
pma ps die: auroza videlicet. Hic aūt pma dies. Ita pma tenebris z p-
ma nocte differūt. ibi de pte noctris loqmur. hic de nocte ipa.

Luce ¶ In groſser ley ligt in dem loch. Immanis qdam leo latet hoc an-
tro. hoc latibulo. hac cauea. ¶ Interest tñ inter latebras z latibula La-
tebre hoīm dicuntur pprie Latibula vero ferarum

Latibula Ich red frey. Cū libertate loquor. Cū libertas in loquēdo accipitur
in bonū. Cū hoies ingenui z liberi libere loqui possunt

Libertas So myr meyn herr das wolt verhegen so wolt ich mich selbs rechē.
Ipse id malum vlcisci vellem si dñs indulgeret

Indulgentia Der frasheit ist nit nach zegeben. Bule indulgendū nō est. ¶ Hic no-
ta q indulgentia nō p venia accipit. vt multi accipiūt q venia sit remissio
culpe. sed p pcessionē qdam. z vt sic dicā p tribulatōe delicata Cū tñ cō-
trario venia p indulgentia accipit. vt Theretius. Da pater veniā

Mādare Ir habt myr nichts empfohlen. Nihil mihi mādaſtis. ¶ Cū manda-
re est cuius pſone aliquid gerendū exequendū committere

Folium xv.

Ir habt das mit myr geschafft. Illud me iussistis. ¶ Hic nota q̄ iube
re cum duobus accusatiuis construi potest: quod alia verba imperatiua
non faciunt. Dicimus em̄. magister ciuiū precepit mihi illud: aut man /
dauit mihi illud. Aliquando etiam iubeo capitur pro hortari. vt ibi. iu
beo te cauere. ¶ Item interea notandum q̄ hec duo nomina iussa ⁊ im
perata sola constructione differunt. Primum em̄ semp iungitur euz ere
quoz ⁊ pago. Scdm̄ communiter cum facio. Dicimus em̄ imperata fa
cio. Iussa perago. iussa erequoz.

Iubeo

**Iussa
Imperata**

Die vünd sint vber all weer vnd meur. Hostes munimenta vniuer /
sa superauerūt. ¶ Unde nota q̄ munimēta sunt munitōes castroz cete
rarūq̄ rerum que p̄ra insultum hostiū sunt. Monimēta aut̄ dicimus
sepulcra. status. aut titulos. ceteraq̄ que nos alicuius rei p̄terite monēt

**Munimenta
Monumenta**

Der ist ein vnsteter mensch. oder ein vnleidlicher mensch. od̄ ein wei
cher mensch. Hic est homo mollis. ¶ Hic nota q̄ mollis quādo ad ho
minē refert in vituperiū est. significat em̄ incōstantem ⁊ nō fortem

Mollis

Der ist gar ein zartlicher mensch. im thut gar ein liches wee. Hic est
homo admodum sensibilis

Ich weiß das er sticht ist. Noui illū esse moratū. ¶ Unde moratus
dicitur qui moribus bonis est p̄ditus

Moratus

Man hat rat oder schlecht rat was in den dingen zethun sey. In his
quid agendū sit conciliū est vel conciliū agitur. ¶ Hic nota q̄ inter cōci
lium ⁊ cōsiliū hoc interest. Conciliū est p̄uentus cōuocatus pro ex
cogitando p̄silio. Cōsiliū aut̄ est inquisitio rationis de aliqua re ad
consequendum aliquid

**Conciliū
Consilium**

Der neyd volget der tugent nach. Virtutis comes inuidia est

Das heil volget den sitten nach. Salus bonis moribz comitatur

¶ Hic nota q̄ comes dicitur qui alium tanq̄ ducem sequitur

Comes

Ich wil essen. Ego esse volo. nō autē Ego edere volo. Nam edo sig
nificans manducare nō habet edere in infinitiuo. Significans autē fin
gere vel componere habet edere ⁊ nō esse. Unde dicere possumus. Esse
oportet vt viuamus: nō viuere vt edamus

Edo

In dem stryt sint vil ketzer erschlagen worden. Hoc in bello plurimi
heretici occisi sunt. ¶ Interest aut̄ inter bellū ⁊ preliū. Vñ in psalterio
dicit. Qui docet manus meas ad plūm: ⁊ digitos meos ad bellū. Vñ
bellum est vel ip̄a pugna vel totum tēpus quo in militiā sumus. Preliū
autem ip̄m armorum certamen. Et a bellū venit bello as are. ⁊ debello
as are. A prelium autem prelioz aris. ¶ Sed pugna ⁊ certamen etiā cir
ca arma fiunt. Aliquando etiā nudis verbis.

Bellū

Prelium

**Pugna
Certamen**

Das kind mache dē krancken ein wint. oder weer dem krancken zu.
Puer egro ventulum facit. ¶ Est aut̄ ventulum diminutiū a vētus

was wir vor vnderwegen lassen haben das richren wir vs. Expedi
mus quod reliquum est. Similiter dicere possumus. Quod in lectiōe p̄
terita reliquum fuit in p̄sentiarum explanabo. ¶ Utimur autem nō in
ornate reliquum pro relictum.

Ventulū

Reliquū

An der stadt ligen vil todten bayn. Hoc loco multe mortuorum re /
liquie continentur.

Liber primus.

Reliquie

Die stat ist also zerbrochen vnd zerstoret das nichts mer da ist dann nur was von dem mauren vnd turnen vber beleiben ist. Adeo ciuitas illa destructa ē vt sole muroꝝ reliquie ibi sup̄sint. ¶ Hic nota q̄ relique generale nomen est. Quicquid enim relictum est porioribus partibus ablatis reliquias appellare possumus.

Ale man dem zu der frag oder zu der marter furt veriaich er was er thon het. Prius q̄ is ad tormenta ductus erat scelera omnia sua confitebatur. Possumus etiam dicere ad questiones ad cordas

Den hat man an dem seil fast gemartert. Iste malefactor corda discruciatu est.

Das hat er bedachtlich thon. Hoc iste fecit considerate

Das hat er thon vnbedachtlich. Id fecit inconsiderate. inopinate. insperate.

Flauum

Obaudire

Die iunckfraw hat ein gelbs har. Virgo ista flauis tegitur crinibus. Est autem flauum quod colorem habet ad modum mature messis.

Ich thet als holt ich sein nycht. Simulabam me non audire, ego illud obaudiui. Est autem obaudire simulare se non audire

Ich mag das/son scham nicht horen. Sine rubore aut sine verecundia illud audire non possum.

Der list tag vnd nacht. Ille dies noctesq̄ legit

Das ligt myr tag vnd nacht in dem gemut. Illud dies noctesq̄ animum sollicitat: vel animum inquietat: pectus premit

Ir sult in den dingen nicht saumig sein. His in rebus desiderare nolite. pigritari nolite. quiescere fugite. torpere desinite

Der tracht fast nach groissen eren. Ille ad magnos aspirat honores

Gel ille ad magnos anhelat honores

Ich mein ich hab das kurtz vnd genugsamlich gesagt. Breuiter scripsum est et abunde illud me dixisse puto.

Nort ein yngehorts ding. Rem inauditam accipite. Accipere p̄ audire veniste proferimus.

Des ich nicht gedacht het kam mir. Inopinata mihi res euenit vel

Der ist nehender gestanden dan ych. Hic me propius stetit (accidit.

Non autem dicatis propius. quia sicut interest inter prope et prope. ita interest inter propius et propius

Gegen das gertlin oder netz. Humecta ortulum. ortulum riga

Als ich das hort. Quod vt audiui. quod accepi. quod simul vt sensi quod postq̄ intellexi.

Der krank hat dē gest fur geworffen Eger ille spumas ex ore reiecit

Auf des mund fliessent wort suesser den das honig. Huius ore sermo melle dulcior profluit

Du ruemest dych dynes rychtumbs. Diuitias iactas. ostentas. locupletes copias.

Den mag man vber bitten. Ille exorabilis est

Den mag man nyt vber bitten. Iste est inexorabilis

Unde exorabilis est qui facili oratione aut prece vincitur

Inexorabilis qui talis non est

Exorabilis

Inexorabilis

Folium xvi.

Der ist ein gerechter richter. Hic est iustus iudex. hic est rigidus iudex. hic est severus. ¶ Hic nota q̄ rigidum appellamus quod nō est flexibile. vt habetur in sequētia que canit de scō spū. vbi d̄r. Flecte qd̄ est rigi- **Rigidum**

Ich frew mich dynes geluckes. Tua fortuna gaudeo. secundis tuis successibus letor. Et contra d̄r. Tuis malis doleo. tuis periculis lugeo indignis tuis euentibus iocundor.

Der heylig geyst hat erluchter myn gemut. Spiritus sanctus mētem meam illustrauit.

Mein gemut ist erluchter durch den glauben. Mens mea fide illustrata est.

Der hat kostlich geredt. Ille apposite dixit. ille festiue locutus est. ille ornata verba edidit.

Der ist von natur vernufftig. Hic natura industrius est. Similit̄ dicere possumus. hic natura liberalis est. hic natura docilis est. hic natura castus est. hic natura iniquus est. et ita de similibus.

Meyn gemut ist beyeggt mit freudt. Animus meus gaudio afficitur. Similiter dicere possumus. Doloze afficitur. cura afficitur. leticia affi- **Afficior**

Ich frew mich das yr erlangt habet die meisterschafft. Gratulor vos magistratū psequutū esse. Similiter dicimus. Gratulor mihi. gratulor vobis. Un̄ gratulari est verbo testari et gaudere fortuna. ac felicitate aut tua aut alterius. et fere postulat datiuū expressum vel subintellectu. vt gratulor tibi ob p̄teturā adeptam. Gratulor mihi in eadem significatōe accipitur grator. sed poeticiū hystoriciūq̄ est. Et in poetis et hystoris accipit aliqn̄ gratulor p̄ eo qd̄ est gratias agere. sed tm̄ dijs immortalibus

¶ Item gratificari p̄prie idem est qd̄ beneficia conferre. **Gratulari**

Die wandt hat ein klufft oder ist offen. Paries illa hiāt. Das erdtreich ist klufftig es wer not eins regens. Terra hiāt pluuiā iam opus esset. **Gratificari**

Der hat mich gestochen mit ein schwert. Hic me gladio fixit. Alo aut̄ amplius dicatis Ille me finxit gladio. q̄ plurimum interest inter

figere et fingere. Unde fingere est excogitare. Figere aut̄ confodere **Fingere**

Der vatter sech gern das man syn sun zug. Lupit pater filium suum erudi. instrui. emendatum iri. Holo vos dicere. Pater libenter videret q̄ filius suus traheretur.

Er ist geytig er gibt nichts vmb sunst. Auarus est nihil gratis expendit. auarus est nihil liberaliter dat. Nō autem dicendum est. Iste auarus est nihil dat pro sine. Nec dicatis. Iste vult om̄ia habere pro sine.

Der hat mich verklagt. Iste me accusauit. Non dicatis aucusauit. Gee mit vber das zil. Metam non accedas.

Bring myr die kugel. Afferas mihi globum. nō globam. Et a glo- **Globus**

bus venit diminutiuū globulus.

Der ist mir schuldīg zehen pfunt. Hic mihi decem libras obligatur.

Non aut̄ dicēdum est. Ipse est mihi tenēs decem libras. Nec dicere debemus. hic obligatur mihi decem talenta. q̄ talentū plus est q̄ libra

Liber primus

Ich wil seiner vnuernunft nach geben. Sue temeritati cedere volo.
Sist dicere possumus. Iracundie tue cedam. iracundie tue non contra
ibo. vehementiae tue non me opponam.

Der redt clarlich ding. Is loquitur plane. clare. aperte &c.

Das ist vch zu er. Id vobis honori est. Id vobis decori est. Id vo
bis ornamento est.

Der wyß weiß kunfrige ding. Sapiens ille futurozū prescius est. hic
sapiens futurozū p̄scientiam habet.

Das ding nutzen wir in der gemein. Hac re vtimur cōmuniter

Die fraw ist gemein. Ea mulier cōmunis est. ea mulier publica est

Das haben wir verstanden vß dinen worten. In tuis verbis intelle
ximus. tuis orationibus. tuo sermone

Das geschach vß das letz. Id demum fiebat. id tandem fiebat. Id
postremo fiebat.

Der wundartz erzendt mich Chyrurgie ille me medicat v̄l medicat

Der heinrich ist verdacht mit einen eebzuch. Henricus adulterio su
spectus est.

Die wort synd verdacht mit schmeichung. Verba illa adulatōe su
specta sunt. Similiter dicimus. Iste suspectus est furto. homicidio. pro
ditione. inuidia. & similibus.

Das seit plato an vil steten. Id plato pluribus locis perhibet. dicit
testatur. probat. ostendit. demonstrat.

Die haben ein eerbers ding than. Hi rem honestam fecerunt

Die haben ein vnerbers ding than Isti fecerūt rē inhonestā Un̄ ho
nestū dicim⁹ qđ laude vel honore dignū ē. Inhonestū qđ vitupandū est

Ich wil mit nichte die burd vß mich nemen. Nullo pacto hoc onus
subibo. vel nullo modo. nulla rōne. neutiq̃. nequaq̃. haud quaq̃.

Der man sol stercker sein den das wyb. Vir muliere valētior aut va
lidior esse debet. ¶ Unde valens & validus ad corpus solum referuntur
et non ad animum.

Ich hor das erst. Nunc primum id audio. sentio.

Ich wil das werck dyner erfundnus zerbrechen. Machinaz tuorum
argumentorum aut tuarum rationum destrua. id est corruam. Nota
machina est quicquid ad oppugandum struitur

Der lebt als ein vnuernunftigs thier. Hic bestie instar viuit.

¶ Vtimur autem ornate instar pro similitudine.

Die wyñ sindt gut aber der ist der schwacher. Ea vina bona sunt. s̄
hoc illud deterius est. Non autem dicere debemus. peius est. qz qđ de
terius est bonū esse p̄t. Peius aut non est nisi malum.

Das ist vß dreyen dingen. Hoc p̄tribus tribus. vel rebz tribus. vel mē
bris tribus p̄sistit. existit. errat. constat. componitur.

Das solt dich billich bewegen. Id merito te hortaretur. adhortare /
tur. exhortaretur.

Das ist nach meinem willen geschehen. Id ex animi mei sentētia ef
fectum est. vel ex mea sententia. ex meo voto. ex mea voluntate.

Der ist mit scharpffen worten an mich kōmen. Is verbis mordacibz

Honestum
Inhonestū

Valens
Validus

Machina

Instar
Deterius
Peius.

Folium xviij.

me cōuenit. Amaris ille me verbis alloquutus est

Nort vff mich zu betruwen. Tribulare me desinite. vexare animum meum cessate. Occupare me quiescite.

wyr wellen gern vwers willen sein. Votis vestris prompte acquiescere volumus. Libenter vobis parebimus. A nimo libenti desiderijs vestris obtemperabimus.

O der recht gethan hat verster yr selbs wol. Ipsi intelligitis iste an bene fecerit. Admodum ornatum est vt ipse pro ego: aut p. su. z ipsi p. nos z pro vos ponant addito mer.

Ipsē. ipsi

Ich byn selb vierde gangen. Ego ambulauit quartus. Aliqui dicunt. Ego ambulauit mer quartus. sed illud non placet mihi. Dicimus enim. Hoc fuit octauus in arca. z nō dicimus. mer octauus zc.

Die frau seugt das kind. Mulier lactat infantem.

Das kind saugt die brust. Infans ille lactet. Unde lactere est lac su gendo accipere. Lactare autem est lac prebere

**Lactere
Lactare**

wir habē gespilt in dem bret. Alea lusimus. Simili modo dicere pos sumus. scaco lusimus. Silr. troco lusimus. Interest aut inter iocari et ludere. Ludimus rebus z instrumētis. Iocamur verbis. Dicim⁹ em ille adioctat mihi. qđ vulgo sonat. Der redt mit myr sehimpflich

**Ludere
Iocari**

Ein bofes ding ist heimlich entsprungen. Valū aliqđ subortum est. Est autem subortum idem qđ latenter ortum.

Subortum

Das ist offenbar allen. Id omnibus claret. omnibus id innotescit. id omnibus palam est.

Ich bin in rue. In quiete sum. trāquillitate fruor. ortum attigi

Der ist vnkünend guter sitten. Bonorum morum ignarus est. Con similiter dicimus. dialectice ignarus. grammatice ignarus. bonarū ar tium ignarus.

Das kumpt von vffwendig. Illud ab extra venit.

Das kumpt von inwendig. Istud ab intra procedit.

Der hat ein ernsthafft ber oder gesicht. Ille tristis est. ille vultum ha bet tristem. Hic nota qđ tristis non idem est qđ dolorosus. Nam quie tus tristis esse potest. quare non bñ vtinur tristi pro doloroso

Tristis

wir haben gewalt dich zerschlagen. Te cedere habemus potestatem. facultatem. auctoritatem.

wir entpfanden die vynt in der nehent ligen. Percepimus hostes in propinquo delitescere. Est autem delitescere figure composite a ppo sitione de z latescere.

Trybt vff dem gemut die gedanken. A mente vestra cogitationes abigite.

Der treibt von im die vynd. Ille a se hostes abigit. Dicimus etiam Abigite capras ab ortis.

Da hab ich zewegen bracht vil kunst. Vultam scientiam hic acqui fini. vel multam scientiam hic lucratus sum

Ir mischelet von mynem sinn. A scientia mea dissentitis. discrepatis. discordatis. deliratis.

Got der almechtig ist aller ding ende. Deus est oīpotens oīm rerū

Finis

Liber primus

finis est. oim rerum finis credit. ¶ Hic nota q finis aliqu capitur p ter
mino seu desitione alicuius rei. vt cu dicimus. huius lectionis finis est.
huius libelli finis est. Alio modo finis ide est qd causa ppter qua aliqd
fit. Ita deus est finis oim rerum recta rone pparataz. Ipse em est finis
finalissimus: ad que nobis summope anhelandū est. qz eo adepto nihil ē
qd amplius desiderare possumus. ¶ Nec sunt vobis que scriben
da mecum putau. q cōmuni fermone z quotidiano (q paucis cōstitui de
bet) cōducerent. postea fortasse longiores copiosioresq sentētias (quibz
pluribus opus est) vobis componam. Ea q nunc satis sunt que vos vti
vellem: dū ad altiora ingenium vestrū efficere promptum

Sequitur tabula primi libri

A		
Amor. folio. iij.	Criminari. fo. iij.	Dū folio. vij.
Amores eodem	Comeatus fo. v.	Dum folio. x.
Aliquāto fo. v	Circūspectus fo. vi.	Diuerforium. xi.
Ante. eodem	Cum. eodem	Diuturnus eodem
Alius. eodem	Charitas. viij	Diutinus. eodem
Aliter. eodem	Consulo. eodem	Do tibi fidem. eodem
Ausulto. vij	Copias fo. x.	Docilis. xij
Ambitosus. viij	Cras eodem	Docibilis. eodem
Asturgere. eodem	Consulo. xi.	Defunctus. xij
Audire. eodem	Cogitare. xij	Deterius. xvi.
Amare. eodem	Consonans. eodem	Delitescō. xvij
Adamare. eodem	Carcere. xij.	O
Altum. eodem	Carceres. eodem	Extimo. fo. ij.
Arx. folio. x.	Citra pro fine. eodem	Epistola eodem.
Alterutrum. eodem	Clarus. xij	Ebriosus. iij.
Atrium. xi	Copiosus. eodem	Ebrius. eodem
Aula. eodem	Concilium. xv.	E. folio. v.
Affectus sum. xij	Consilium. eodem	Eraudire. viij
Abuti. xij.	Comes. eodem	Eger. ix.
Adulterium. eodem	Certamen. eodem	Eximius. xij. z. xij
Alere. xij	O	Excogitare. eodem
Accipio. xv.	Dies. folio. i.	Extempore. eodem
Afficio. xvi.	Diculum. eodem	Expendo. xij
B	Dol tibi litteras. ij	Edo. xv.
Blandiri. ix.	Do ad te lrās. eodem	Exorabilis. eodem
Belua. x.	Dubium. iij	E
Bestia. eodem	Degenerare. iij.	Facio. folio. ij.
Birretum. xij	Dedocere. v.	Frisculentum. iij.
Bellum. xv.	Domī. folio. vi	Fama. iij.
O	Domus. eodem	Foris. v.
Cuias. folio. ij.	Dono te hac re. vij.	Foras. eodem.
	Dono tibi hāc rē. eod.	Facile. vi.

Folium xvij

Fore. folio. vi.
Festus. fo. viij
Festinus. eodem
Ferax. folio. x
Fera. fo. x
Felix. eodem
Fundus. folio. xi.
Fundum. eodem
Fundamentū. ibidē
Factio. ibidem
Frui. folio. xij
Fruor. fo. xij
Fungor. fo. xij
Flagello. fo. xij
Fustigo. fo. xij
Flauum. fo. xv
Fingere. fo. xvi
Figere. fo. xvi
Finis. fo. xvij

G
Gestus. folio. vi
Gestio. eodem
Gemina. fo. xi
Gerundiū in dum. xij
Gerundiū in do. eodē
Gratulari. fo. xvi
Gratificari. eodem
Globus. eodem

H
Hei. folio. vij
Heu. eodem
Hospitium. fo. xi
Habeo tibi fidē. eodē
Honestum. fo. xvi.

I
Iubeo. fo. i. z xv
Iocundum. fo. ij
Insectum. fo. iij
Inuidiosus. fo. iij
Intus. folio. v
Intro. eodem
Impurare. eodem
Intra. folio. vij
Infra. eodem
Incumbo fo. x.
Inferos. eodem

Ipotheca. folio. xi
Insignis. fo. xij
Indies. eodem
Incestus fo. xij
Impendeo folio. xij
Inficior. eodem
Illustris. eodem
Insignis. eodem
Indulgentia. eodem
Iussa. folio. xv
Imperata eodem
Inextorabilis. eodem
Inhonestum. fo. xvi
Instar. fo. xvi
Ipse. fo. xij
Ipsi. eodem
Iocari. eodem

L
Littera. fo. ij
Lentum. fo. iij
Longe. folio. vi
Liquare. fo. viij
Locuples. fo. ix
Lapillus. xi
Lacesso. xij
Lubricum. eodem
Luce. eodem
Latebre. eodem
Latibula. eodem
Libertas. eodem
Lactere. fo. xvij
Lactare. eodem
Ludere. eodem

M
Mi. folio. i.
Mei. folio. ij
Magni. eodem
Mustum. folio. iij
Murus. eodem
Macellum. fo. iij
Multo. folio. vi.
Magnificū. eodem
Maiores. fo. ix
Māuetū aial. eodē
Memoriter fo. x.
Mentetenus. eodē

Margarita. folio. xi
Mutare. eodem
Mulus. folio. xij
Munusculum. fo. xij
Munus. ibidem
Mandare. ibidem
Munimenta. fo. xv
Monumenta. eodem
Mollis. ibidem
Moratus. ibidem
Machina. fo. xvi

N
Nostrī. fo. ij.
Natiq. fo. viij
Nequaq. eodem
Nedum. fo. xi
Non solum. eodem
Notabilis. fo. xij
Nutrire. fo. xij
Nego. eodem

O
Opus. folio. ix
Opera. eodem.
Orundus. xij
Obaudire. fo. xv

P
Proficiat vobis. fo. i.
Parui. folio. ij
Pendulum. fo. iij.
Prandium. eodem
Paries. ibidem
Periculum. eodem
Penu. folio. v.
Penarium. eodem
Post. eodem
Perdiligens. fo. v
Perpulcher. eodem
Per. ibidem
Potus. folio. vij
Porio. eodem.
Patrius. folio. ix
Pecuniosus. eodem
Prosper fo. x.
Pignus folio. xi
Propediem fo. xij
Præter. eodem

o i

Liber Secundus

Preterq̃. fo. xij.
 Perinde. fo. xij.
 Pulso. eodem
 Pellex. eodem
 Punctum. eodem
 Paremi esse. ibide.
 Perpendo. fo. xiiij.
 Prouoco. eodem
 Presens. eodem
 Precor. eodem
 Polliceor. fo. xiiij.
 Prelium. folio. xv.
 Pugna. eodem
 Perus. folio. xvi.

Q
 Quo. folio. i.
 Qua. eodem
 Quorsum. eodem
 Quousq̃. folio. ij.
 Quanti. eodem
 Questuosus. fo. iiij.
 Quanto. fo. v.
 Quantum. eodem
 Q̃. eodem. 2 fo. vi
 Questus. folio. xi

R
 Recens. fo. iij.
 Rumor. fo. iij.
 Reliquum. fo. xv.
 Reliquis. eodem
 Rigidum. fo. xvi.

S
 Sero. folio. i.
 Sui. folio. ij.
 Seclum. fo. iij.
 Sudaster. fo. iiij.
 Sordus. eodem
 Sumptuosus. eodē
 Secus. fo. v.
 Scitus. fo. vi.
 Spectare. folio. vij.
 Sileo. fo. viij.
 Semi. eodem
 Scale. folio. ix.
 Securus. eodem
 Seniores. eodem
 Strages. fo. x.
 Simbolum. eodem
 Superos. ibidem
 Seditio. fo. xi.
 Singularis. eodem
 Scuprum. fo. xiiij.
 Subortum. fo. xvij

T
 Tui. folio. ij.
 Tanti. eodem
 Tanto. folio. v.
 Tantum. eodem
 Tacitus. folio. vi
 Timeo. fo. vij.
 Timeo tibi. eodem.
 Taceo. folio. viij.

Terra. folio. ix.
 Terre. eodem
 Turbo. folio. xi.
 Transper. fo. xij.
 Tenebris. fo. xiiij.
 Tristis. fo. xvij.

U
 Uesper. folio. i.
 Ubi. eodem
 Unde. eodem
 Uestri. folio. ij.
 Unosus. folio. iiij.
 Ualde. folio. vi.
 Uerba in sco. fo. vi.
 Urinā facere. fo. viij.
 Uita. folio. ix.
 Utrunq̃. folio. x.
 Uacillare. fo. xi.
 Uri. folio. xiiij.
 Uendico. eodem
 Ueprum. eodem
 Ualitudo. eodem
 Uas yadis. eodem
 Uadimonii. eodem.
 Uerbero. eodem
 Uersicolor. eodem
 Uentulum. fo. xv.
 Ualens. fo. xvi.
 Ualidus. eodem

¶ Sic est finis primi libri.

¶ Sequit liber secundus.

Doniā eorundem voca

9

buloz frequēs z inornata iteratio aures ledere solet audientium. vt Tullius phibere videt. Et ne hoc ipm vos teneat pueroz z imperitoz viciū: ego sup quasdā sententias q̄ familiares vsitatioresq̄ mihi vise sunt. synonoma q̄dam vobis p̄scribere mecu decreui. q̄ licet litteris inter se z aliqñ constructōe

distent. eandē tamē fere sniam vēdicare sibi videbuntur: que z vobis vt puto z in quotidiano sermone z in eplis scribendis plurimū conducēt. Si qd aut in his positurus sum hoc qd vobis q̄ adhuc grāmaticā non vt sat est accepistis difficile intellexero. Ego vt vocabuloz p̄structionū q̄ potestātē atq̄ explanatōem aliqñ adijciam curabo. Vos em̄ q̄ sedulo grāmaticē studetis cupere eiusdē finē consecutū iri q̄ in debite recteq̄ dicēdo p̄sistit. Eā em̄ ob rē arti studem⁹ grāmaticē. vt ea que intra nos cōcipimus vel loquēdo vel scribēdo recte palā faciamus. Et primo sup ea q̄bus diuinū auxiliū implozare possumus.

Got verley vns syn hilff vnd gnad. Deus oīpotens grām suā nobis impedere dignet. deus nobis sit adiutorio. Pat oīpotēs res nrās secūdet. In negocijs inceptis assit nobis altissimus. Altissimus votis ānuat nrīs Deus rōes nrās pie gubernet. deus clemētissim⁹ desiderijs nrīs fauceat. deus in adiutorijū intēdat p̄picius. Deus negocia nrā fortunē feliciter. Deus res nrās sustineat. deus rebz nostris finem felicē concedat. Ornatus dr. Deus sit nobis adiutorio. q̄ deus det nobis adiutorijū. Nā ponere duos dtōs in p̄structionē acq̄situa ornātū esse puto. Dicim⁹ em̄. id mihi est saluti. tibi hoc est periculo. ego tibi suz impedimēto. hoc erit tibi ignominia. res ista vobis est decori. Bñ viuere nobis est honorē. Et cū dicimus. In negocijs inceptis assit nobis altissimus Accipim⁹ assit vt tantū valz sicut adiutorio sit. Et in h̄mōi scatione eo sic vtimur. Ego tibi oībus in rebz affui semp. Te oratū velim vt hodie mihi assis. Itē dicim⁹. Sanctispūs assit nob grā. Et scribit p̄ duplex fl. more moderno. sz orthographi antiq̄ssimi pingūt illud p̄ d. hoc mō adsit. legūt nihilominus assit. Asserūt em̄ oēm p̄positā dcoēz scribi debere incōmutatis caracteribz. Precipiūt itaq̄ scribi adsum nō assum. inlustris nō illustris. inligat nō illigat. inmania nō immania. inluxit nō illuxit. Sz p̄cepit illud indies magis aboleseit. Deus ea rōe dr q̄ cūcta videt. z poete his terminis deus atq̄ diu⁹ indrūter vtunt. Nos autē deū p̄petuū esse dicim⁹. Duos autē ex hoibz creatos Putabāt em̄ gētiles q̄ nonnulli hoīes p̄pter suaz virtutū excellētiā post mortē inter deos collocarent q̄s tūc di

Ichhoff in got. In solo deo p̄fido. In deo spes (uos appellabant tota mea reposita est. Solus em̄ deus est in quo fiducia habeo maximā. Spero deū adiutorē. Id certū mihi cōcipio in cuiū nunq̄ altissimuz me derelicturū. Interest inter fiduciam z p̄sidentiam. Fiducia in bono est. Cōfidentia in malo. Dicimus em̄. Ille in p̄claris suis virtutibus fiduciā habet plurimā. Iste proditissimis in suis fallacijs cōfidentia habet nimiā. Cōfundit tū nonnunq̄ ista dñā. Cū est etas p̄petua cuius

Assit

Deus
DiuusFiducia
Confidentia
Euum

Liber Secundus

neq; initium neq; extremum noscitur. Antiquissimi dicebant ab eis euitas
euiternus. ¶ Interest inter eum et ipse ut quidam volunt. Quum tamen stabile
dicunt et infinitum. Tempus vero mutabile atq; finitum

Tempus

¶ Als ich in dich hoff almechtiger got also verlaf mich nit. Et in te
deus clementissime confido ita me nunq; derelinquas. Fac mecum deus
omnipotes ut sicut in te confido tua iugiter protectione defendar. Sicut
spes summa in te mea o deus reposita est ita mihi propiciare. Adiuna me
deus quoniam in te spero pstat. ¶ Propiciari idem est quod misereri. Et propicia-
tio. i. misericordia. ¶ Spes vocata est quod sit pes pgradiendi. Dicit autem
spes quasi pes. et eccontrario dicit desperatio quasi ibi desit spes. Itaque qui spe-
rat non desit. sed pgit longius. quod vero desperat stat nec longius pgredit.

Propiciari
Propiciatio
Spes
Desperatio

¶ So myr got hulfft oder so got wil so wil ich myn lebte anders schic-
ken. Deo annuente aliter posthac vitam meam instituam. Diuino mihi auxilio
aliud deinceps vite genus pplectar. aliam deinceps vite formam induam. fatis
annuente vitam hanc inhumanam abiiciam aliamq; sectabor diuino mihi subue-
niente numine. Vires veteres altissimo volente mecum mutare statuo.

Vita

¶ Vita in duplici scatione inuenitur. scaturit enim aiam. eo quod ipsa vim atq; vigo-
rem teneat nascendi atq; crescendi. itaque hominem mortuum vita defunctum dici-
mus. Significat etiam mores et habitus hominis. et ita accipimus cum dicimus
Aliam deinceps vite formam induam fatis annuente. Theretius in adelphis
Denique inspicere tanquam in speculum vitas omnium iubeo atq; ex alijs sumere
exemplum ibi. Item dicimus. huius vitam laudo. regis nostri vitam probo.

Munus

Item dicimus. illud in vitis patrum legitur. ¶ Munus fecit munus dei. ut ait Pri-
scianus. Sed mihi visum est potius scire imperium siue preteritum dei. cum di-
cimus. Aliam deinceps vite formam induam fatis annuente. loquimur more
gentilium. Non ut nostra sit finis quilibet illorum fuit. sed eorum verbum aliud nos sen-
tentie potius imponimus. Nos enim per fatum diuinam constitutionem intelligimus
id est quicquid deus fieri statuit. Ipsi autem per fatum sentiebant quicquid dii essent ef-
fati. itaque dicebant fatum esse quicquid futurum iupiter fando predicaret. Preter-
ea aiebant fata esse immutabilia. Dicit enim Virgilius in. ij. Georg. Felix qui
potuit rerum cognoscere causas. Atque metus omnis et inextorabile fatum Subie-
cit pedibus. Quidius de tribus. Ratio fatum vincere nulla potest. Seneca de
consolatione ad Paulinum. Immutare fata non possumus stant dura et in-
exorabilia. Item a fatum descendit hic et hec fatalis et hoc le. Dicimus
enim. Princeps iste mortem fatalem obiit.

Fatalis

¶ Ich wil priester werden ist es myr geschaffen oder wil es got. Sa-
cerdotij pplectar munus si desuper datum erit. Ad sacerdotij prope diem
dignitatem aspirabo si fata concedent. Altissimo fauente sacerdotij offi-
cium quamprimum subibo. Presbyterij sectabor statum si se mihi fata inexo-
rabilia prebeant. ¶ Munus in triplici inuenitur significatione. Primo sig-
nificat donum. itaque dicimus. Cuius suo principi munera preciosa prulerunt
Item. ego te peto ut munus hoc grate suscipias. Inde diminutivum mu-
nufculum. Secundo significat onus. Tertio officium. ut in tali oratio-
ne. Ego tunc oratoris munus gessi. quod tantum valet. oratoris officium
fingebar. Dicitur etiam munera obsequia que pauperes diuitibus loco
munerum solunt. ¶ Sacerdos. id est sanctus vel sacratus. et non vir

Sacerdos

Folium xx.

dicatur sacerdos solum: verū etiam mulieres vt sancte moniales etiam meretur dici sacerdotes. Dicimus. Et erat ꝑgo illa summa sacerdos in hoc cenobio. Et a sacerdos venit sacerdotius. **Exorabile** oratione facile vinci potest. Inexorabile est quod oratione aut ꝑce vinci nō potest. Dicimus enim. is se nobis exorabilem ꝑbuit. Item dicimus. Te igit ꝑctimus humilime vt hac in re nobis exorabilem ꝑbeas. **Inexorabile**

Got d almechtig hat mich erledigt vñser dē gewalt meiner veindē. Deus immortalis e manibus inimicorum meorum me liberauit. Deus fecit vt omnium hostium meorum machinas despicerē. deus omnipotēs clemēter effecit quo minus infestorum meorum complicitas contra me inualesceret. Et infestus ta tum vulgariter gram. Ab aduersantius meorum iniquitate altissimus me saluauit. Eam a superis obtinui gratiam vt inimicorum nemo me expugnare possit. Deus ab impetu hostium meorum securū me effecit. Deus fecit me inimicorum incursum nō formidare. **Superi** **Inferi**

Lū dicimus (eam a superis obrinui gratiā zc) Per superos intelligim⁹ sanctos z electos dei: aut etiam ipm deum. Sitr ꝑ inferos intelligimus demones z eos q inferna incolūt. ꝑpterea dicit in symbolo fidei Athanasij. Descēdit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis. i. descēdit ad eos q in inferno habitāt. Est ꝑpterea cōsiderandum q gētilitas pluralitate ꝑposuit deorum z demonū q̄s supos inferosq̄ appellabāt. vñ Quidā me thamorphoseos. Aspiciūt oculis superi mortalia iustis. Nos ꝑo mutatis signatis gentiliū dictis vocabulis ꝑ veritate z nro vtūtur arbitrio. Sūt itaq̄ xpiani q̄ deos si suffragari ꝑtūt. nec ita est loq̄ falsum z erratum si electos dei scire volūt. nā natura (vt ait Boetij) de ꝑsolatōe philosophie) vnus tm̄ deus est. ꝑcipatīue aut nō repugnat plures ēē deos.

Ich bit dich almechtiger got das du mich vñser der gefencknus erledigt. Te misericōdiaꝝ patrē obsecro vt e carcere me eripias. Eya fac ꝑat clemētissime vt ꝑpedes discutiānt mei. **Clemens** **Carcer** Deus dignare me a vinculis maximis absoluere. Clemēs. i. misericōris deus dictus ab eo q̄ luat. i. ꝑregat z tueat. Carcer est in quo custodiunt norij dictus eo q̄ hoīes includant. z est singularis numeri. Carceres aut pluralis tm̄ locū significat vnde caballi ad currēdum emittunt. z ita vtitur eo Virgiliꝝ ꝑmo Georgij. Ex quo claret dici debere. teneor carcere. nō aut: teneor carceribus. Et minus artificiose dicitur. iste iacuit in carceribus

De his quibus amicitia et ea que circa amicitia versant explicare possumus

Tu bist ein anseher vnser fruntschafft darumb byn ich dir geneigt. Tu nostre amicitie auctor es. eā ob rem plurimum tibi afficio. **Amicitia** No stre mutue beniuolētie extas origo ideo totum me tibi accōmodo. Tu is me votis libetē subijcio quem nostre necessitudinis noui inuentorē. Verito tuo me animo coapro cuz tu ꝑdem ille sis q̄ ꝑmū familiaritatē nostram struere statuisti. Amicitia est virtus q̄ alteri bene volumus. **Amator** **Amasius** Amicitia est virtus q̄ alteri bene volumus. Sz amator ꝑꝑie turpitudinis est vocabulum. Dicimus em̄. intēperans iste vini amator est. Amasius

Liber secundus

Necessitudo

Autor

Auctor

est q̄ ad turpes amores pnus est. Ita etiam amasia. Et his duobus vltimis vocabulis in malo vtimur. ¶ Necessitudo in p̄dicta orōe p̄ intima amicitia accipitur. Nā necessariū meū appello amicū sine quo me vnum posse nō puto z eo quē mihi in orōibus meis necessariū arbitror. Dicitur mus. te nō vt amicū modo sed vt necessariū meū colere teneor. ¶ Inter auctore z accore hoc interest. Auctor dicit orator q̄ causas agit quicq̄ stuz vultus et corpis agit. Auctor idem est qd̄ fator. vnde poetas ceterosq̄ operū p̄ditores auctores vocamus. deniq̄ q̄ facit aliqd̄ opus: qui egit bellū: pacē z quācūq̄ aliā rem auctore dicimus. p̄sertim eos auctores vocamus q̄ sunt p̄mi z principales siue qui sunt origo in aliquo negotio. Dicimus itaq̄. Cesar huius p̄lij auctor est. Itē. huius cōuentus p̄ncipiū papa auctor extitit. Itē. tu es auctor harū discordiarū. Itē. gaudeo me huius belli auctore nō esse. Itē. qui mali huius auctores sunt oībus palā esse puto. Preterea auctor hoīem significat in quo est vis: potestas. siue dignitas virtute quarū rem autētica facere potest.

Quominus

Beniuolētia
Beniuolus
Familiaritas
Equidē

¶ Ich wil fleis haben das vnser fruntschafft beleib. o. d. g. Curabo q̄ minus nostre beniuolētie glutinū dissoluatur. Vt siquidem est amoris nostri copulā indices magis p̄firmare. Equidē necessitudinem nrām p̄petuabo. Luperē familiaritatem nostrā nōnunq̄ dissolutū iri. Id diēs noctesq̄ summope studeo ne vnq̄ amicitie nostre glutinū dissoluatur. ¶ Quominus pro vt nō: ornatiissime p̄ferimus dicendo. Ego curabo quominus fiat qd̄ iste omnū sceleratissimus incedit. Item. tu fecisti quominus rem cupitā sum adeptus Item. ego faciā q̄minus me possis oppugnare. ¶ Beniuolētia hac d̄ rōne q̄ p̄eam alter alteri bñ vultū? ¶ Beniuolus autē est quicūq̄ alteri bñ velle solet. ¶ Familiaritas autē amicitia d̄r que inter eos est qui sibi fauent tanq̄ illi qui de eadē sunt familia. Ex his itā superius dictis satis palā est qua rōne illa quattuor vocabula differūt beniuolus. amicus. familiaris. necessarius. ¶ Equidē in duplici p̄t haberi vsu. capis tñ aliqñ p̄ ego qd̄c. vt ibi Equidē necessitudo nōstrā p̄petuabo. Equidē rei huic operā dedi. Capis etiā nōnunq̄ p̄ quidē. Dicimus itaq̄ nō incōgrue Tu eodē rem publicā funditus enertisti. vbi equidē nō tantū valet quantū ego quidem.

Longinquū.

Senescē

¶ Keyn zyt oder keinerley ding mag zerstorzen vnser fruntschafft. Nulla vnq̄ res cōtra amoris nostri p̄suetudinē inualescit que minuere eandē possit. Nulla locorū longinquitas factam inter nos beniuolentiā discutiāt. Nulla fortuna nec p̄spera nec aduersa familiaritatem nostrāz tollere valebit. Nullū tempus quantūlibet etiā longū mutuū inter nos fauore senescere facit. Nescio qd̄ accidere possit quod animos nostros inter se p̄iunctissimos possit separare. ¶ Longinquū plerūq̄ loco attrituū seu locorū distantie. Dicimus em̄. Nouitates ille e longinquis terris ad nos puenerunt. Vidi virginē de longinquo fonte aquā p̄nectā tem. Itē. illud ad longinquos terre fines vulgatū d̄r. Itē in euāgelio dicitur. Et abierūt in regionē longinquā. Cū dicimus. nullū tēpus quantūlibet etiā longū mutuū inter nos senescere fauorem faciet. Intelligim⁹ p̄ senescere nō duratiōem sed desitiōem seu defectū. Plerūq̄ em̄ senescere p̄ deficere seu decreescere accipit. Inq̄ em̄ Seneca. Memoria bñficiorū

Folium xxi.

senescere nō debet. Itē Aresto. Aialia multi coitus cito senescūt. Itē dī
 cimus. Cū in hoc hoīe vicia senescūt. hoc est deficiūt. sola auaricia iuue
 nescit. hoc est auget. ¶ Quātūlibet p. quātūcūq; nō inornate pferim? Quantūlibet
 vt qntūlibet longū p. qntūcūq; longū. qntūlibet paup. p. qntūcūq; paup.
 ¶ Ich hab des petern lieb wol enpfundē oder bewert. Petri erga me
 gratificandi animū sane exploratū habeo. Nunc exptus sum satis q̄lis
 in me iohānis sit amoris p̄iunctio Sat habeo qualē vt vdalricus mihi
 ferat amicitia huius in me fauor minime fallit. ¶ Gratificari p̄rie idēz
 est qd beneficia p̄ferre. vt deum hoibus gratificari dicimus. Dicimus
 itaq; ego curabo dies noctesq; tibi gratificari. i. beneficia p̄ferre. ¶ Sat
 sincopatū est a satis. z sic satis est. i. sufficit. ¶ Animū pro voluntate sepe
 numero p̄ferimus dicētes. Animū tuū tūc ignorabā. i. voluntatē tuam
 Itē dicimus. animus mihi est beari. i. volūtas Itē erat tunc anim? ille
 redire domū. Itē dicimus. animus impatoris est ire ad thurcos
 ¶ Ich mein das sey nicht ein rechte freuntschafft. o. d. g. Amicitia illā
 fictā mecum reputo. Estimo hunc sese amicu mihi simulare. Iste mihi
 visus est sui gratia me amasse. Timui sp. ne simulata eet quā iste iactaret
 amicitia. Huius erga me familiaritatē non probatam habeo. Amicici
 am quā nobis iste ostentat veram esse nō puto. ¶ Simulare et simulare
 in hoc differūt. Simulare a similis venit. z est aliquid par facere. vt ibi.
 Simulabo eū viro sapiēti qui edificauit sibi domū supra petram. Item
 dicimus. Ego curabo me optimis p̄tutibus vobis simulare Itē dicim?
 Probis te simila: nō repobis Simulare aut p u est ostēdere vel fingere
 qd quis nō est. Sed dissimulare est occultare qd quis est. Inquit enim
 Tullius in officijs Ficta oīa celeriter tanq; flosculi ceciderūt nec simu,
 latū quicq; potest esse diuturnū. Salomon in puerbijs. Simulator ore
 decipit amicu suuz. Itē Latho inq̄t. Qui simulat verbis nec corde est
 verus amicus. Tu quoq; fac sile sic ars deluditur arte. Item Quidius
 de arte amādi. Sepe tñ fere. cepit simulator amare. Dicimus itaq; Il
 le probitatē simulat. iste fallacias suas dissimulare nouit. Item Aristi
 ciosum z rerū omniū gnarū se semper simulare solet. ¶ Est p̄terea anī
 maduertendū. Simultas est ficta amicitia. aut latens odiū z venit ab
 hoc noīe simula ¶ Est em̄ simulta vermis latens intra cornua arietuz
 qui dum mouetur arietes se tunc cornib; petunt
 ¶ Ich hab dich von kintheit auff lieb gehabt oder des gelichen Vsq;
 a teneris annis te admodū dilexi. ego vsq; ab adolescentia te amare ce
 pi. Vsq; ab infantia te mihi amore cōiunxi. Vsq; a cunabilis te charis
 simū mihi habui. vsq; ab ineunte etate libēter tibi seruiui. vsq; a primis
 rēponibus nostre etatis de quibus memoriā accepi fui te beniuolētia p/
 sequutus. ¶ Inter lactentē. infantē. puerū. adolescentē hoc interest ¶ La
 ctens est cū adhuc natus lactet et matris sugit vbera. ¶ Infans est na
 tus quādiū p. etatē fari nō p̄t. Cū psalmista. Ex ore infantū z lactētū
 pfecisti laudē ¶ Adolescēs at est q̄ tā crescit inuiz magnū. Dicat at ado
 lescēs ab adoleo qd idē ē q̄ accresco q̄ in optia ē crescētia. v̄l q̄ ad gigen
 dū est adult? Puer medi? est inf̄ infantē z adolescentē. Primis tñ trib;
 vocabulis multoties promiscue vrimur cum dicim?. te admodū dilexi. Puer

Liber secundus

- Admodū** ¶ Admodū tantū valet sicut valde. Dicimus em̄. vir admodū ornatus admodū fortis. admodū intemperās. admodum seuerus. admodū iu-
Cunabulū stus. ¶ Cunabula lecti sunt in qbus infantes iacere p̄sueuerūt. vel loca fm̄ Seruū in qbus nascunt dicta quasi cynabula. Nā cyne grece. id est eniti prout idē est qd̄ parere. Cune vero vbi iacēt infantes
Cune ¶ Ich eman dich der fruntschafft die wyf van kyntheit vfft gehabt haben oder des gelichen. Eius te moneo amicitie quā a lactea etate mu- tuo seruauimus. Vellem quā hactenus seruauimus te familiaritatē no- stram recolere. Superem veteris nostri necessitudinis memor existeres. Qualis vsq̄mō inter nos sp̄ gr̄a fuerit p̄uersatio vellē mēte tua resume- res. ¶ Itē moneo vsitate gr̄m regit. Dicimus. te oratū velim vt me hu- ius rei moneas. Itē. vos illius moneo. Itē. tu me comedere monuisti. Itē. peto moneas p̄ceptoꝝ beneficioꝝ. ¶ Obseruare idē est q̄ diligenter seruare. et ita in bono accipit. vt ibi. Eius te moneo amicitie quam a la- ctea etate mutuo obseruauimus. Item q̄ mandata dei obseruauerit sal- uus erit. Aliqñ obseruare in malo repitur. et est aliqd̄ carpēdi. arguendi vel increpādi gratia p̄siderare. Ita dicimus iudeos p̄ba xp̄i obseruasse. Itē dicimus. Tu facta mea obseruare summo opere semp̄ labores. Itē di- cimus. te deprecor ne verba mea obserues. Itē dicimus. Te rogo ne re- rum mearū curiosus sis obseruator. ¶ Deinde p̄siderandum est. q̄ his aduerbijs p̄miscue vti possumus. hactenus. hucusq̄. eousq̄. vsq̄modo. ¶ Als ich dich am eirsten an sache vermeint ich dich lieb ze hebben. Quom̄p̄mum te vidi in amicitiam tuam exarsi. Quo tempore mihi co- gnitus fuisti eodē mirifice diligere te cepi. Quom̄p̄mum te sum alloqui- tus in amorē tuum sum p̄uersus. ¶ Mirifice aduerbiū ponit pro miro modo. quo sic vtimur. te mirifice diligere cepi. iste mirifice oēs decepit. Hic mirifice periculis omnibus euasit. ¶ Dicere debemus quom̄p̄mū non q̄p̄rimum in tali oratione. Quom̄p̄mum te vidi in amicitiam tuā exarsi. Nam q̄p̄rimum valet tantum sicut valde primum. Inepta enim esset oratio illa. q̄p̄rimum te vidi in amicitiam tuam exarsi: valeret em̄ illam. valde primum te vidi in amicitiam tuā exarsi. Sed eo ita vtimur. Quom̄p̄rimum iter arripuissem hostilitas me incessit. quom̄p̄rimū ve- nissem. quom̄p̄mum audissem vehementer obstupui.
Perhuasi ¶ Ich mein got hats wellen habē das ich dyr fruntlich wer. Diuino auxilio effectum puto vt tibi me beniuolentia iungerem. Deus id volu- isset mihi p̄suasum habeo vt tue me familiaritati adijcerem. Fata in id p̄sensisse arbitror. vt amoris mei te facerem p̄ticipem. ¶ Persuasum ha- beo ornate pro ego puto proferimus. Dicimus em̄ q̄ romanorum impe- rator vir illustis sit p̄suasum semp̄ mihi habui. Silr̄ dicimus q̄ in ho- stes iam eūdum sit nō possum satis p̄suadere mihi. ¶ Differūt p̄siliū et p̄ciliū. Nā conciliū p̄uentus est senator. p̄ p̄ficiēdis p̄silijs. Consiliū autē est inq̄sitiō de aliquo contingēti propter re aliquam consequēdam
Conciliū ¶ Ich mein du hast mich vast lieb. Id mihi p̄suasum habeo me amo- re vehemēti a te p̄lecti. Hac ducoꝝ opinioē a te vehemēter me adama- ri. ¶ me supra modū ames mens mihi dicat mea. q̄ mihi summo pe-
Adamare faucas minime dubito. ¶ Licet adamare idem sit aliquando q̄ amare

Folium xxij

rie amare. vt iste amicaꝝ suā adamat Inuenit̃ nihilominꝰ adamari in re honesta. vt ibi Hac ducoꝝ opinioe a te vehemēter me adamarī. ⁊ qꝛ ama

ſij ſeu amatoꝝ amozes ſuos neſciūt frenare. ea d̃ re plezꝰqꝛ adamare dī

Ich alſo treulich mit dir redt das macht vnſer frunt / (cuñ

ſchafft oder gutwillikeit. **Q**uā tam fidēter te alloquorꝝ probata inter nos

amicicia effecit. Amicicia quā inter nos ſp maximā ⁊ immarceſſibilem

premlatus ſum. Id meū facit qꝛ is te ſermonibꝰ puenire non formido

Tuus erga me pbatus animus cauſat vt quēadmodū mihi tibi loqꝛ au

deam. Ego vt amico licet te alloqꝛ mecum ſtarui. **O**matiꝰ dī. His te ſer

monibꝰ puenire nō formido. qꝛ His ſermonibꝰ non formido te puenire

Cauſa eſt. qꝛ ornatioꝝ eſt oꝝ finita in verbū finiti modi. qꝛ in verbū infi

niti mōi. Quare curandū eſt vt frēqꝛtius oꝝdem in verbū finiti modi ter

minemus. Ornatiꝰ itaqꝛ dicimus. cupio vt id facias. qꝛ cupio vt faci

as. Silr ornatiꝰ dī. mare tumere incipit. qꝛ mare incipit tumere. Item

id moꝝ efficere duximus. qꝛ id moꝝ duximus efficere. Silr. chis nos ab

inferis redemit. qꝛ xꝑs ab inferis redemit nos. Hoc pꝛceptum autoꝝes

maximi ſummope obſeruare ſoliti ſunt. nō tamē ſemp in verbū finitum

exire debet oratio. oportet em̃ oꝝdem tum in verbū finitū vt patuit. tū in

aliquod aduerbiū venuſtum. tum in adiectiū. tū in ſignū aliqꝛd vlt. De

aduerbio ad modū. Iſte in me inſurzerit qꝛdem vehementiſſime. cura id

pectus meū exagitat impetuoliſſime. Id rei publice inſeruit indefeſſe. mī

les ille bonū publicū defendit curatiſſime. Magiſter dixit oīa diſſertiſ

ſime. De adiectiū. Ego te mihi ſp habui chariſſimum. iſte virtutes tu

as laudat eximias. tu comiſiſti opus inſigne. tu videris oīi doctiſſimꝰ.

tu mihi rem ꝑtulisti ꝑ qꝛ gratam. hi ſunt maioꝝes optimi. De ſigno vni

uerſali. quē te magis diligam ſcio neminē. qui moꝝibꝰ tuiſ parciꝰ viuic

nemo. iſte hoīm labefactauit omīa. miles ille ſtrēnuꝰ hoſtiū machinas

deſecit vniuerſas. qꝛ volūt potētes agunt omīes. Talis em̃ finitū debita

et ꝑniūa mutatio admodū oꝝdem illuſtrare ſolet. vt ibi. Verito virtu

tes ipſas maximi faciamꝰ cum ipē quidē ſint ſine quibꝰ beate viuere

poſſit nemo. Pꝛeterea quicūqꝛ hiſ copioſus eſt atqꝛ illuſtris cum ſum

miſ laudibꝰ proſequimꝰ ſemper accuratiſſime.

Ich wolt das du mich alſo lieb hetteſt als ich dich. Velle pari mī

hi amoꝝi reſpōderes. Faxit altiſſimus vt tanti me facias quanti te facio

Utinam mutua equa que inter nos foꝛet beniuolētia. cupereꝰ tanta te

amoꝝis magnitudine me ꝑplecti quāta te ꝑſequi ſummope ſemp laboꝝo

Facio ꝑ eſtimo ſepenumero ponit̃. vt teſtat Cicero. Dicimus. ego te

ꝑuiſfacio. i. ego te ꝑuū eſtimo. Silr modo. maximifacio. minimifacio.

tantiſfacio. quātiſfacio. Queramus etiā. quātiſfacis fundum tuum illum

Silr dicimus. ego te ſemp magnificiam. tu me ꝑuiſfacere nō vereris.

iſte libꝛum ſuū maximifacit. i. ſecum magno ꝑrecio habet

Naſtu zu myr ein rechte lieb ſo mag die neymant vff hebē Nihil tu

am erga me amiciciā minuit ſi eadeꝝ eſt vt verā amiciciā eſſe decet Ami

ciciam quā te gerere mihi dicis ſi recta illa eſt nemo vnqꝛ labefactare po

terit. Si me vt aīſ vere amas nihil erit quod a me auertere te valebit.

Ite labefacio. i. labi vel ruere facio. quo ſic vtimꝰ. Iſte hoīm ꝑdituſſi Labefacere

Faāo

Libec Secundus.

mus republicam labefactare nititur. Item malefactor iste societate non stram multis officijs roboratam labefactare curat.

Got weys das ich die rechte fruntschafft hab. Nouit altissimus vera amicitia te se esse consecutum. Scit deus quis erga te mea se iusta fuit beniuolentia. quod nihil unquam simulatis tecum usus sum testis est mihi veritas

Als vnser vorzuorden oder vnser elter fruntlich mit einander gelebt haben also wollen wir mit einander fruntlich leben. Familiaritate eam quam maiores nostri inter se coluere inter nos obseruare statuam. Ita de cere puto ut tales inter nos sumus quales maiores nostri inter se esse voluerunt. Senioꝝ nostꝝꝝ mutua beniuolentia ad prandam inter nos dilectione atque familiaritate incrementum nobis esse debet quoddam. Ea quam patres nostri inter se existere curabant animorum unio nobis est imitanda.

Maiores

Maiores res nros vocamus eos qui ante nos fuerunt preter memoriam nostram. ut paui abauit. Itaque dicimus. Nos maiorum nostrorum vestigia sequi proponimus. Sicut cum gesta maiorum nostrorum recolimus. Licero in salutem. Ego meis maioribus virtute mea pluri ut si plus noti non fuerint a me accipiant initium memorie sue. Patres autem de proximitate se intelligimus. Seniores dicimus eos qui nos praecedunt. sunt tamen in humanis. Dicimus enim. istud praecedendum est nobis quicquid seniores nostri inter se decreuerunt.

**Patres
Seniores**

Der gat weiblicher lieb nach. oder der hat weibliche lieb. Petrus mulieres colit meretricias. Iohes amoribus incubit. Barthe laeticius adolefcentulas adamat. Ulir quidam nuptijs opera impedit. Dulciores fornicarias ardet andreas. Fridericus est amator maximus. Iste amantissimus sectari maximo se laborat. Iste amoribus est capax maximus. adolefcentulus iste negocijs studet veneris. Inter amore et amoribus hoc interest. Amores ad voluptatem pertinet et plerumque ad venerem. Amor autem aliter quam ad rem honestam pertinet. Diligere et amare hoc dicitur. Diligere enim est alicui bene velle. etiam si non magnus animi affectus instiget. Ita diligimus nobis non sanguine aut maximis beneficijs iunctos. Amare autem est cum affectu aliquem persequi aut cum affectu alicui bene velle. Hanc doctrinam ostendere videtur Tullius cum inquit. Sic igitur facies aut ut me amabis aut qui contentus sum diliges. Nuptijs per translationem per amoribus utimur. eo quod in nuptijs plerumque amores inueniuntur. Venericus a um adiectiuum. vel venericus a um a venus. Meretricius a um vel triceus a um a meretrix.

**Amores
Amor.
Diligere
Amare**

**Nuptie
Venericus.
Meretricius**

De his quibus amicorum patrie reipublice defensionem loquimus. Der hat fleys zu beschirmen syn frundt Petrus maximo amicos suos tueri laborat. Quo pacto suos defenser dies noctesque michael cogitat. Pro salute suorum iunctorum roboribus admodum sollicitus virgilius videtur. Neutiquam oscitat michael in suorum salute amicorum. His de rebus maximo magno summo aduerbially utimur et proximior sonante gratia illos similes opterimus. utimur autem illis pro diligenter valde vel accurate. Sollicitus dicitur dicitur quod solers citus atque inderus. Quid? Res est sollicita plena timoris amor. Oscitare dicitur os aperire et quasi de somno aut ex sopore illa scatio est primaria. In dicta autem oratione non proprie accipitur sed traslatiue per desiderare pigritate aut negligere. Cogitare et excogitare habet differre videtur. Cogitamus quoniam rei preceptum simpliciter mente accipimus. Excogitamus quicquid et preceptibus

**Magno opere
Summo opere
Maximo opere
Sollicitus.
Oscitare**

**Cogitare
Excogitare**

Solum xxij.

simpliciter mente concipimus. aut quid dicimus aut ratiocinamur

Der beschirmer sein vatter landt oder den gemein nutz. Iste p saluanda patria pugnat q̄ fortissime. vt patrias ille terras sustineat viriliter p̄liat. hoc studiū maximū est rempublicā saluare. nil tā arduū est qd̄ p salute cōi is subire formidet. vt hoīem p̄iū decet res ille patrias curat. ille reipublice frequēs est spectator. ille p̄ tuendis terris patrijs nullū subterfugit periculū. ¶ Cū dicimus. ille reipublice frequēs est spectator **Frequēs** quens tantū valet sicut creber vel assiduus. Quē em̄ de re aiata loq̄mur frequēs tantū valet quantū assiduus et creber. Dicimus itaq̄. iste est frequēs scolaris. Quē aut̄ de loco loq̄mur tūc idem est frequēs qd̄ hominū plenus. itaq̄ dicimus. Hec est frequēs via. q̄ ibi multi hoīes calcare solent. Sicut ea est frequēs platea. q̄ ibi hoīes frequēter p̄currunt aut p̄uolant. Quē aut̄ collectiuīs iūgimus. tunc idē est qd̄ copiosus. et ita dicim⁹ frequēs gens. frequētes ciues. frequētes senatores ¶ Pium hoīem appellamus qui sanguine cōiunctis patrie est beniuolus qui diligētem tribuit cultum. Itaq̄ eos qui bñ faciunt nobis p̄ios appellamus. Pie pater. pie cōterranee. pie socie. pie amice. Aliqui dicūt pietatē esse amorē debiti tum parentibus filijs et vxoribus.

Frequēs

Pius homo

Der keyser schawt mer an den gemein nutz wen eigen nutz. o. d. g. Romano et impator magis reipublice q̄ p̄prie curiosus est. Salutē communē cesar rebus oībus alijs anferre videt. Ut reipublica magis q̄ priuata obseruet cura summa impatori est. Nullius rei adeo princeps videtur studiosus q̄ bonū cōmune indies magis augeatur. Romanorum impator cōmodis suis postpositis salutē cōmunē mirifice animaduertit ¶ Respublica d̄r q̄ plurimos respicit. aut qua plurimi vtunt. vt strate cōmunes. flumina cōmunia. pax terraz. ¶ Res p̄pria ecōtrario d̄r que non cōmunis est. sed que aut vnū aut paucos aut partem respicit. vt pallium meum res p̄pria est non publica. Dicitur aut̄ p̄prium quasi porro p̄uatum. Priuare aut̄ idem est qd̄ separare. ¶ Antefero et antepono cum datiuo ornate cōstruunt hoc pacto. Tūc p̄stanti virtuti anteferre merito nil possum. qui anteponi tibi possit video neminē. hoc alijs omnibus antefertis. cūctis illū singulis alijs anponere licet. ¶ Studiosus et curiosus cum genitiuis nō inornate sociare valemus dicendo. Ego rerū tuarum seip̄ studiosus extiti. rōnum tuarū vt vtilitatis mee curiosus seip̄ fui. Iste bonarum rerū est curiosissimus.

Respublica
Res propria.
Propriū

Priuare
Antefero
Antepono
Studiosus
Curiosus

Der gemein nutz vff halt od̄ behelt der ist hoch zu eren od̄ zu breissen Summo p̄conio extollendus est patrie saluator. Diademate dignus est q̄ p̄ tuenda republica nullū subterfugit periculū. hos summo honore p̄sequēdos dicim⁹ q̄ bono cōi vigilāter sp̄ inferuierūt. q̄ cōitati magis q̄ sibi cōsultit h̄ merito nobilitāndus venit. q̄s posset illū nō maximū facere q̄ aiā p̄ salute oīm ponere nō dubitauit. mario hic donāndus ē muuere q̄ salutē oīm summa diligētia p̄sequi nō q̄uit. ¶ Dicitur laus atq̄ p̄coniu **Laus** em̄ vt testat̄ Aresto. est sermo magnitudinē p̄tutis elucidas. Preconiu aut̄ est q̄ per exclamatōem vel p̄pam alicui⁹ eminētia aut p̄tus vulgat̄ Preconiu em̄ a p̄eco d̄r. qui est rerū p̄clamator. Propterea dicim⁹. hoc tibi laudi erit atq̄ p̄conio. qd̄ nō diceremus nisi laus et p̄coniu differret

Laus
Preconiu

Libeꝛ Secunduꝛ.

Patria

Patria tñ subſtãtiue accipit̃ tum adiectiue. Subſtãtiue acceptũ regio nẽ notat. Adiectiue aut̃ dicit̃ qđ ad patriã ſpectat. vel qđ patrie p̃prium eſt. Dicimus em̃. Ego ppe diem terras patrias petã. q̃ bohẽ? ille cra puloſus eſt patriũ viciũ eſt. q̃ grecyſ ille ſupbuſ eſt id patrio vicio tribuimus Itẽ patrioſ moꝛeſ iam eqđẽ mutauim. ¶ Intereſt inter nobilẽ z generoſum. Nobiliſ ex virtute. Generoſuſ ex genere. vt vult Tu liuſ. cõfunditur tñ aliquãdo dñicia iſta. ¶ Inferuire idẽ eſt qđ diligẽter ſeruire. p̃poſitio in ibi augere ſolet. ¶ Differunt cura atq; diligentia. Nã cura in animo eſt. Diligentia in operatione.

Nobilis

Inferuire
Cura
Diligentia.

Als der ſacht vmb die gerechtigkeit. oder vmb den gemein nutz yberwandt er die vꝛnd. o. d. g. Ille pro patriã p̃liando hoſteſ vniuerſoſ pſtrauit. Sileſ iſte in defendẽdo republĩcã victoꝝ glorioſuſ euasiſt. Superauit ſane iſ omneſ qui iuſticiã oppugnare nup non erubeſcebant. Huiuſ exercitũ p̃fectuſ bellando vniuerſaſ inimicoꝝ machinaſ diſiecit. Hic p̃liando aduerſantiũ arma cõtriuuit. Qui bonũ cõmunẽ aliqđ iũ labefactare conabant oẽſ huꝝ fortiffimĩſ armĩſ ceciderũt. Hic qđẽ patrie noſtre hoſteſ ferociſſimoſ debellauit penitẽſ. ¶ Victor generale vocabulũ eſt. quicũq; em̃ qđ cupit obtinet digne ſic victoꝝ appellatur. Qui em̃ iã bonas arteſ acq̃ſiuit z merito victoꝝ appellari p̃t. Silr qui in lite ſententiã obtinet victoꝝ appellari p̃t. ¶ Oppugnare cum actiuo ſociari habet. Dicimus em̃. ille me oppugnauit. Silr. te peto ne me oppugneſ. Qui republĩcã oppugnare tentat oĩbuſ ſe reddit odioſum. Vident aut̃ hec duo vocabula oppugno atq; impugno ſibi cedere

Victor

Oppugnare

¶ Machina p̃prie eſt inſtrumẽtum quo aliquid cõſtruendis vel diruen / diſ murĩſ appoſitat. Ponit tamẽ trãſlatiue pro elemẽtiſ mũdi p̃ que tota mundi fabrica conſtruit̃. ¶ Glorioſuſ a gloria dicit̃ur. Eſt aut̃ gloria frequẽſ cum laude fama. Non aut̃ idẽ eſt gloria z laus. vt patz in hoc verſu. Gloria laus z honoꝝ tibi ſit rex zc. ¶ Arma p̃prie indumenta dicũtur q̃buſ militeſ in p̃reliĩſ tegunt̃. Dicunt aut̃ arma ab armos. eo q̃ ar /

Machina

Glorioſuſ
Gloria
Arma.

mos tegunt̃. vel dicuntur arma ab arcendo. qz arcẽt hoſteſ. ¶ Armiger aut̃ dicit̃ qui dño ſuo arma in bello fert. que ſunt ſcutũ. thorax. lãcea zc. Capĩt tamẽ arma aliqñ largiuſ put̃ ſignat oĩa inſtrumẽta q̃buſ vti cõſueuimus. Itaq; dicimus. Arma ſcholaria. arma militaria. arma fabri lia. In venit armo aſ are. Dicimꝰ em̃. ad legendũ armatꝰ nō ſum. ¶ Ali qđiũ. i. p̃ longũ tẽpuſ q̃ ſic vrimur. Ego aliqđiũ ſtudiui grãmaticẽ. Petrꝰ aliqđiũ amonibꝰ eſt obuerſatꝰ. Tu aliqđiũ patriã nrãm oppugnãſti

Armiger

Aliqđiũ

¶ Ich hab begĩt zu helffen dem gemein nutz. o. d. g. Incredibili adeo cupiditate republĩcã p̃firmare. incredible me tenet deſideriũ regnicul /

larũ ſeruare rōneſ. Ex nimia p̃moueoꝝ auĩditate patriã ſuſtinere ¶ Oas du myr dyn ſach bephlicht̃ das zimpt wol rechter frũtchafft o. d. g. ¶ Me rogaſ vt rōibuſ tuiſ inuigile facĩſ ſane qđ nōſtre ſumme beniuolẽtie p̃iuncioĩſ intereſt. q̃ me negociũ tuũ curare hortariſ hoc agere videriſ q̃ amicitia noſtra depoſtulat. q̃ cauſam mihi tuã cõmen / das facĩſ eqđẽ qđ amĩcũ rectũ decet. Cũ oneriſ mihi aliqđ impediſ facĩſ vt te verũ p̃fidentemq; mihi amĩcũ ſentiam. ¶ Negociũ cõtra rium eſt ocio. Eſt aut̃ ocĩuſ a labore vacatio. Quidiũ. Ocia ſi tollaſ

Negocium
Ocium

Folium xxiij

perire cupidinis arcus. Aliquādo tamē ocium capitur p labore littera-
rio. Cicero. Quid dulcius ocio litterario. i. studio litterario. Silt dici-
mus. Ego ex curis maximis ad ocii philosophie pridem uolauit
¶ Der da du von myr schreibst ob er mir halt vbel hat gethon so wil
ich ym wol thun von deinen wegen. Petrum de quo mecū egisti quāq̃
aduersarium me illi pstitueram. ppter te tamē in me amorē officijs susci-
piam. Vatheu quē mihi cōmendas tum q̃ ita vis eū humanitate ple-
quar. Licet petro insensus sim tum q̃ illi iunct⁹ es bñfacere studebo.
¶ His dcōibus licet. quāq̃. Quis. t̃aet. et si p̃miscue aliquādo vtimur.
vident tñ apud quosdā dñam quandā habere. ¶ Officiū dictū est ab ef-
ficiendo. q̃si efficiū. z ppter decorē sermonis lra vna est mutata. vel offici-
um virtutis est actio p loco. p tpe. pro rerū dignitate sibi busq̃. ¶ Inter
est inter officiū z bñficiū. Officiū earū est psonarū quādo nō pnt cessa-
re a suis actiōibus siue infamie incurſu. Beneficiū aut ab his puenit q̃
si qd faciūt si nō facerēt infamiā nō inciderēt. Et ab officio venit officio
sus quo sic vtimur. Ille in amicos suos officiosissimus sp̃ visus est
¶ Ist das wir gemein nutz lieb haben. o. d. g. Si de ciuiū salute curaz
habemus. Si cōem rem adamamus. Si nobis bono p̃muni cōsultare
placitū est. ¶ Ornate vtimur p̃sulere loco. puidere. vt hac in. re vobis cō-
sulite. hoc est vobis puidere. Iste sibi p̃sulere. i. p̃uidere ignorat. Ego
nihil cōsulam. Vdoneo te cōsultare tibi negligis. ¶ De his q̃bus
amicoz patrie reipublice aut rerū aliarū impugnatōem applicamus
¶ Der ist gegen seinen frundē falsch oder vntrew oder vngenem Iste
in amicos ingratus est. Iste qui bñfacere soliti sunt fallere nō timet. Iste
amicos suos impie oppugnat. His insensus est iste qui bñfacere sp̃ sibi
cogitat. Ingratitudinis vicio hūc peditū noui. In isto eximii ingrati-
tudinis viciū notauī Insignē huius in notos suos malivolētiā pluri-
mū semp obseruauī. ¶ Ingratus d̃r q̃ amicitiarū z pcepti bñficiū imme-
mor est. bñficijsq̃ ei impēsis nō respōdet. Ecōtra vero gratus est q̃ bñfi-
cioz memor est bñficijsq̃ respōdere curat.
¶ Den hat mā billich in vngunst der alzeyt gestritte hat wider die ge-
rechrickeit oder wider gemein nutz. o. d. g. Qui p̃terraneis insensus sp̃
fuit summo q̃dez psequēdus est odio. q̃s mētis ppos nō possit vnq̃ ma-
xime hūc exhorreere q̃ crudeles man⁹ in iusticiā incyere nō dubitauit. qui
in republicā insurgere nō verebat. mea si q̃dē snia est odiosus q̃ minuire
eq̃tate est conatus. q̃ iste in oēm rē honestā impetū sp̃ solit⁹ est facere ea
de re nullo cū fauore psequēdū dicim⁹ eū. Iste oim impiissimus patriā
et ferro z igne labefactare sedulo ē molit⁹ idcirco ei fauere nō possumus
¶ Conterranei s̃t q̃ earundē s̃t terraz sicut p̃ciues q̃ eiusdē s̃t ciuitatis
¶ Insensus d̃r q̃ in alteri⁹ mortē molit. Velius d̃r mētis ppos q̃ ani-
mi ppos cū de rōne aīmi sermonē agimus. Nā intellectū z rōcinationē
mētī attribuiamus nō aīo Ecōtrario aut affectū z voluntatē aīo nō mētī
Ea de re dicim⁹. anim⁹ mihi est inire plia. nō aūt. mens mihi est inire p-
lia. Oportz ita discernere inter aīm. mentē. memoriā qd intersit. nec licz
sp̃ vocabula hec p̃fundere. Ita em̃ his vocabulis vtendū est ac si diuersa
sp̃a notarēt. ¶ Inter supplicii z pena hoc interest. Supplicii cū sanguis

Licet. Quāq̃
Quis. Tameſi
Et si

Officiū
Beneficiū

Consulo

Ingratus.

Conterraneus
Insensus
Veniens ppos

Supplicium

Liber Secundus

Pena

effusione fit. Pena vero citra sanguinis effusionē fieri pōt. Ista tñ dñia aliqñ pfundit cū dicimus. Iste oīm impiissimus patriā z ferro z igne la befactare molit⁹ est. Utimur qdem ornate materia p materiato. Silr ornate dicimus. pes coreo tect⁹ p eo qd est pes calceo tect⁹. Ducō p esti mo aut puto pferre possumus dicēdo. virtutes summis laudib⁹ atqz p/ conijs psequēdas ducim⁹. i. estimam⁹ Silr. qd senat⁹ psequendū duxerit id nobis subterfugiendū nullo mō erit. Erhorreere idē est qd expauesce re. vt hoc inhumanissimū facin⁹ erhorreo sp. z erigit accm. ¶ Abhorreo aut plerūqz abltm. Ut ego ab h inhumanissimo crimie sp abhorruī.

Duco

Erhorreo
Abhorreo

¶ Als der hoch zu erē ist der den gemein nutz betracht. also ist er fast zu verachtē der wider gemein nutz ist. Quēadmodū is q bonū cōe saluat summo honore afficiēdus est. ita supplicio mario psequēdus est q ei dē obesse curiosus ē. Si is q rēpublicā erigere laborat laude maria ad ornādus est q illā corrūpere visus fuerit vitupio maxio deturpādus est. ¶ Der virgilij hat den mit wassen getodt. Virgili⁹ armis hūc interfecit. virgili⁹ inimicū suū gladio trāssodit. Is armis virgilij sauciatus mortē obiuit. Cruēta virgilij man⁹ vitā huic ademit. Virgili⁹ diro ha ste mucrone vitā huic abstulit. ¶ Itē mucro ps antior est cuiuslibet re li aut ensis. Ornatus dz. armis interfecit qz cū armis interfecit. Nam prepōnes in orōnibus rescindunt nō sine ornatu. Elegātius em dz. cala/ mo scripsi. qz cū calamo scripsi. Hic me intuitus est oculis lachrymāti/ bus qz cū oculis lachrymātib⁹. Itē dom⁹ illa pstat lapidib⁹ z lignis: ele gātius qz er lapidib⁹ z lignis. Qui em in dictis orōnibus prepōe vtutur linguā latinā coaptare vulgari vident qd ineptū esse putamus.

Mucro

¶ Die grausamen turcken haben die stat oder das schlos beleget. o. d. g. Turci crudelissimi ciuitatē illā obsedere. Seuiissima turcoz rabies vrbē hanc xpianam acrius premit. Ciuitas illa atrocissimo rū turcoz copijs circūuallat. Plurimis turcoz machinis arx illa xpia/ noz est circūsepta. Innumeris turcorum copijs vrbis illa est circūdata.

Acrius

¶ Acrius pmit loco acriter pmit. nā grāmatici z rhetores sepenumero cōparatiuo loco positiui vtunt dicētes. Hic me visitauit sepius. pro hic me visitauit sepe. Itē. vellē curatius id efficeris. pro vellē curate id effice res. Itē ego istud diligētius mecū contēplatus sum. p ego istud diligen ter mecū ptemplatus sum. Tūc em eiufinodi cōparatiuus loco sui posi/ tiui ponit cū p eū ppatio nulla denorat.

Copia

¶ Cōpia cuiusuis rei abūdā/ tiā signat. Significat etiā facultatē seu potestatē. tūc iūgit his vrbis do. et facio. Tū pmo fm poetaz: vt virgil⁹. Postqz introgressi z corā data cōpia fandī. Tū scdo oratoz more. vt cū faciā tibi cōpiā ispicēdi libros meos. ¶ Cōpie arū dicimus qtiens de pre aut partib⁹ exercit⁹ sermones agimus. Dicim⁹ em. fortissimoz pliatoz copie nup ceciderūt. Itē. mul te bellatoz copie pridē armis pstrate sunt. ¶ Arx arcis est pprie locus in ciuitate munitus. Est etiā arx qdlibet edificiiū factū ad arcēdos hostes.

Copie

Arx
Innūerabile
Innumerus

¶ Interest inter innūerū z innumerabile. Innūerabile em est qd nūera/ ri nō pōt. Sz innūerus est idē qd sine certo nūero. z nūerari tñ possit dñi ¶ Die vnglaubliche habē vil der cristen landt vnder (gētia adhibita. sich bracht. o. d. g. Plurimas xpianoz terras ifideles sibi subegerūt Xpi

Folium xxv.

hostes seuissimi infinitos fere xpianoꝝ fines ⁊ ferro ⁊ igne deuastauerūt
 Nō citra maximū animi mei dolorē āplissima xpianoꝝ regna ab infide
 lib occupari video. Heu maxie totius terre ptes hostibꝝ fidei catholice
 sunt suppeditare. ¶ Rhetores nōnunqꝫ citra loco sine vtuntꝫ dicēdo Ego
 illud citra iactantiā loquor. i. sine iactātia. Silr. scia citra eloqntiā man
 ca videt. i. sine eloqntiā. Itē. isti citra miscdiam insurrexerūt. i. sine mise
 ricordia. Itē. ego iniuriā hanc citra gladiū vleiscar. i. sine gladio. Spor
 tet em mutare pstructōes atqꝫ verba ne tediū parēt legentibꝫ ¶ Terra in
 singulari totū elementū notat. Dicimꝫ em. ⁊ in terra par hoibꝫ. Sed ter
 re arū: ptes notant. vt regiones. puincias. regna Ea de re dicere debemꝫ
 In patrijs meis terzis vina dulcia crescūt. nō aut. in patria mea terra
 ¶ Die vyndt haben die stad gans zu brochen. Hostes huiꝫ vrbis mu
 ros solo equerunt. Hostes ciuitatē istā euerterūt funditꝫ. Radicitꝫ iplē
 dide huiꝫ vrbis muri atqꝫ parietes sunt disiecti. Ita vrbis illa fama ce
 lebris destructa est vt ibi nō nisi muroꝝ reliqꝫ videantꝫ. Ea ciuitas oim
 ornatissima hostiū furioso insultu deleta est penitꝫ. Nichil in hac vrbe vi
 detꝫ qdꝫ pqualitātē nō sit. ¶ Interest inter murū ⁊ parietē. Murus est qdꝫ
 ad muniēdū est edificatū. vt menia. turres. ppugnacula. Paries in qꝫ do
 mus ⁊ hoim habitatio pstat. siue lapidea illa sit siue lignea. Ea de re er
 rant qꝫ parietē appellāt solū qdꝫ ex lignis existit pfectū. ⁊ murū qdꝫ ex lapi
 dibꝫ. Dicimꝫ em. parietes domꝫ mee corruere nō muri corruere. ¶ Reli
 qꝫ arū fcat qdꝫ remanet ptribus portionibꝫ ablatis. ita qdꝫ remanet cō
 cussis muris reliqꝫ appellamus. Silr qdꝫ remanet spū ⁊ carne ablatis
 reliquie appellantꝫ. Sūt em mortuozꝫ duplices reliqꝫ. sanctevidelicꝫ ⁊ nō
 sancte. ppterea dōm nō est. hodie reliqꝫ vidi. qꝫ incertā hꝫ sententiā ord
 illa. sed oportꝫ adijcere aliqdꝫ hoc pacto. Hodie sanctorꝫ vidi reliquias.
 hoc loco mortuozꝫ iactēt reliqꝫ. hoc loco iacent ossa mortuozꝫ.
 ¶ Unser vyndt habē aber gestritten sey habē aber nit vberstrittē. Ho
 stes qdem nostri bellauerūt sed nō debellauerūt Hostes nostri pugnare
 visi sunt mime aut expugnare. Nempe pliari hostes nostri sunt. nō autē
 victoriā nacti sunt. Hostibꝫ nostris pliari cōcessum est simul ⁊ interimī.
 ¶ Bellare fcat cū qualicūqꝫ euētū. Sed debellare dicimur cū hostes no
 stros armis supauimus ⁊ ex bello victores euadimꝫ. Qadē dñia est inf
 pugnare ⁊ expugnare. Oen ⁊ (ex) in dictis pbis augere solet siue iplere.
 ¶ Minime p nō ornatē pferimꝫ Dicimꝫ em. id mime credo. p eo qdꝫ est
 id nō credo. Itē id minime fieri volumꝫ. p eo qdꝫ est. nō fieri volumus
 ¶ Die gerechtigkeit ligt nit al zeit ob. Non sp iusticia victrix euadit.
 Nō vbiqꝫ iusticia victorie comes est. Nō in omni re eqtas qdꝫ vult asseq
 tur. Vultotiēs eqtas stragēdare visa est. Itē ab altissimo pmissum est
 vt nō sp ptra iniquitatem iustus pualescat. Nō minus qꝫ iniquꝫ iustꝫ for
 tune mutabilitati ē subiectus ¶ Comes nō pprie is dꝫ qꝫ cū alio coit. sed
 qꝫ aliū tāqꝫ ducē seqtur. Dicimꝫ ei. nō vbiqꝫ iusticia victorie comes est. i.
 nō vbiqꝫ victoria seqtur iusticiā. etiā dicimꝫ. Honor pꝫtutū comes est. qꝫ
 ad pꝫtutes honor seqtur. Silr. pctō comes existit pena. Nā ad qdꝫ pec
 catū pena sequi solet. ¶ Qui hostes subigunt stragem dare non dicuntur
 Sed stragēdare dicuntur qui ruit in pelio. Est aut strages multitudo

Citra

Terra
Terre

Murus.
Paries

Reliquie

Bellare
Debellare

Minime

Comes

Stragendare

Liber Secundus

Strages

**Hostis
Inimicus**

**Bellum
Prelum**

**Tandem
Perpeti**

Fore

Iocundum

**Tristis
Dolestum**

Certior

in plio pstratoz z nūc mortuoz. Dicit aut strages a sterno is ere zc.
Wir haben die vndt geiagt. o. d. g. Hostes fugauimus. hostes in fu
ga puertimus. hostes fugere coegimus. hostes a nobis abegim? Ho
stis z inimicus hic dñr. Hostis bellū indicit z apertus est. Inimic? aut
in ciuitate vel oppido est bellū nō indicens.

Wir haben in dem streit vil mensche getodt. In hoc pfecto atrocissi
mo omēs nos oppugnātes ceciderūt. Preliātes humani sanguinis mul
tū fudimus. Preliātes hostes vniuersos pstrauimus. Bellādo oim inī
micoz copias dissipauimus. Nemo hostiū in hoc plio supfuit q nō gla
dio esset pfolius. Bellū tum pugnā ipam fecit tum totū tempus quo
militia sumus. Prelū est ipm armato z certamen.

Nach mangē streitē oder kriegē ist osterreich zefridt komē. Trāsa
ctis bellis varijs pacē austria est sortita. Austria vbi dura z atrocicia bel
la aliqz diu est ppeffa tandē volēte deo pace dulcissima est freta. nūc deo
faucte fines australiuz pace gaudēt q antea certaminibz maxis nimīū st
fatigate. q sp multiplicibus oppugnatiōibus lacerate st australium terre
gra mō securitate gaudēt. Admodū ornātū est suo relatiuo postponi an
cedēs hoc mō. q nup multiplicibz oppugnatiōibz lacerate st australiū ter
re grata mō securitate gaudent. Therē. in hechi. pueri inf se quā p leuibz
noxijs irā gerūt. qpropter qz q eos gubernāt aim infirmū gerūt. Silr di
cim? lucet in te sane qs pmedaui virtutes. Itē. qs summis bificijs sedu
le sum psequor? hi me roēs meas ipugnare nō cessant. q his interfuert
tractatibz noui oēs. Tandē ordis aduerbiū. idē ē qd vltio aut finalr. et
nūqz eo alit vti possum? Perpeti idē est qd valde pati. per ei ibi auge

Der virgili hat myr zu wissen gethan das ich geren hoz (re soler
das wir werdē frid erlange. Affirmat mihi p virgiliū bellū me dic ex
terminatū iri qd mihi admodū existit iocundū. Plūcius qdā q maxime
mihi leticie pacē narrauit cōponi debere. Consiliarius (qd libet audī /
u) dixit tēpora nobis fore trāquilliora. dñr mihi pacem cōmode tractari.
Animaduertendū est q ornate futuro infinitiui verbī passiui p pñtē
infinitiui aliqñ vitmur dicēdo Affirmat mihi p virgiliū bellū propediē
terminatū iri p terminari. sic etiā pferimus termina tuz iri p terminari.

Itē scriptū iri p scribi. osculatū iri p osculari. Fore nūqz valet tātū si /
cut esse. sed sp vt futurū esse. Nā fore solū tps futurū notat. Dicim? em
Ego puto hūc regē fore. i. puto futurū regē. Itē. scio iohem magistrū fo
re. i. futurū magistrū. Errāt em qd esse z fore pmiscue vrunē. Iocundus
dr quod gaudiū solaciūve pfert. z q gaudet aut letat nō q gaudet z leta
tur iocūdus dr. Tristis ei atqz mest? iocūdus esse pñt nō sibi s alijs. Ita
qz fili? dolore affect? iocūdus ē nō sibi s parētibz. Dolestū at est qdqd
dolore pectoris affert. itaqz dicim? Rē attulisti molestā mihi nō iocun /

Wir haben wol verstan von dem streit o. d. g. De bello per / (dam
fecto fama. rumore. nuncijs. tabellarijs. litteris carris. scriptis certiores
facti sumus. Hunc comparatiuum certior huic verbo facio nō inepre
cōiungimus. nūqz autem positiuum certū. dictus enim comparatiuus
nō additur solite nisi huic verbo facio. z fm quosdā huic verbo reddo.

Dicimus em̃. Vellem faceres me certum. Similiter vellem redderes me certiozem. Non aut̃. vellem redderes me certum rē. Rumor atq; fama differūt. Rumores em̃ p̃mi sermones in populo sine certo auctore dispersi dicuntur. Increscentes z iam adauctos ac promulgatos rumores famam appellamus.

Rumor
Fama

Oer bof wicht hat mych seer verwynt. Cruētus ille malefactor cor⁹ pus meum secuit. Iste oīm crudelissimus viscera mea ferro inhumane p̃fodit. Inhumanissimus iste sanguinē meum innocētē fundere nō tē mūt. Iste vt qdam immanis fera artus meos p̃triuūt. Triculētus iste me nō dubitauit fauciare. Viscera dicunt̃ quecunq; infra pellem cōtinentur. quare errant qui dicunt viscera nihil significare nisi membra in testina rē. Iste indignationis abiectioisq; p̃nomen dicit̃ quoties de eo cui indignamur loquimur. iste dicimus non ipse. Interest inter bestiam. feram. z beluam. Bestia animal est brutum domesticum veluti equus asinus canis. Fere siluarum sunt veluti leo aper rē. Belue sunt que in mari versantur aut apud mare.

Viscera
Iste
Bestia. fer
ra. belua

Oye bof wicht haben mynē leyb vno leben nach gestelt oder durch echt. Hoies iniquissimi aīam meā p̃sequunt̃ sunt. Sceleratissimi isti vt tā mihi adunere conati sunt. Singulari qdā malicia nocere mihi isti cōstituebāt. Isti dies noctesq; in me iruere sūt machinati. Hia p̃ vita vt mur. eo q̃ ipa vita est. Malicia cogitatio d̃z prauē mētis. Persequi tā in bono q̃ in malo accipit. In malo. iste vitā meā sp̃ est p̃sequūt. In bono. ego bonū tā inchoatū p̃sequar. hoc ē p̃fecte vel ad finē vsq; sequar.

Amma
Malicia
Persequi

Umb seyn grof misstradt ist er hart gefangen. o. d. g. Ob maxima sua maleficia duro iste tenet carcere. Heretic⁹ iste q̃ malefic⁹ est p̃pedeliga tus tenet. Glorios p̃pter excessus latro iste in vinculo est fortissimis. Per trus cathenis maximis vincit q̃ malefacere nup nō dubitauit. In sum ma habet ille custodia q̃ p̃perā delinq̃re p̃ide nō est asp̃natus. Inter ponere p̃p̃oem inter adiectiuū z suū substantiuū ornatē aliqui fit vt ibi. Glorios p̃pter excessus. oib; in reb; quīs est inceptio p̃ma. tuā p̃pter cām oēs carem⁹ patria. te oratū velim vt hac in re mihi sis auxiliator. Tuilē ob cām p̃tentōes plīmas suscepī. ṽra p̃ beniuolētia oīa hec libēter suscepī ad ṽbē postq; atticā accessi. Nullū apud hoīem viciū h̃ esse putam⁹. q̃s nō diuina sub potētia est p̃stitut⁹. Hostis⁹ ex agris hostes oēs abacti sūt. oēs p̃tra hostes reipublice infest⁹ sp̃ fuit. Nec sp̃ hoc p̃cepto ṽtēdū est. Baia duertēdus ē disertoz vsus z orōis suauitas. quēadmodū em̃ debita z p̃cīma d̃cōnum trāsp̃ositio orōem ornat. ita indebita earundē puer satio seu transpō orōem obscurā z inornatā efficere solet. P̃p̃ones aut̃ que plerūq; postponi solēt he sūt. In. sub. ad. apud. ob. ex. p̃ra. prop ter rē. Perperā adverbū est idē scans qd̃ prauē aut puerile.

In Sub
Ad Apud. Ob.
Ex Contra. p̃pter
Perperā.

Man sage vñs wie sich vñser ṽyandt besameln. o. d. g. Significat nobis amplissimas hostiū p̃gregatōes coadunari. Rumor est ingētes inimicorū copias componi. Fama est numerosum hostiū exercitū p̃parari. Hostes in nos ire iam p̃stituant nobis nūciat. In aliqui idē est qd̃ contra. vt ibi. q̃ hostes in nos ire rē.

Ob yemant wer der myr schadē wolt. Si q̃s vñq; forer q̃ honestati

e in

Liber secundus

mee nocere studeret. Si q̄s fortasse esset q̄ me oppugnare vellet. Si quē
piam intelligeres mihi detrahere volentē. Si cuius iniquitatem videres.
qui existimatōe inimicus esse conaretur.

Satago
Contentio.
Lis

Ich byn wider dyn sach aber nyet wider dich. In iudicio tecū p̄ten
do extra illud aut̄ nihil est in q̄ tecū nō consentiā. Cause tue iniq̄ aduer/
sarius sum nō tibi. Te em̄ nō sed iniquitatem tuā oppugnare satago. Sa/
tago ex syncopato sat. z a verbo ago p̄ponit. Est autē satago idē qd̄ sa/
tis ago. Interest inter litē z contentiōem. Contentiōis actio est tm̄ in
verbis Litis est timmodo circa ea que in iudicio fiunt.

Odiosus
Der. Perfidus

Die saltzburger wardē dē beheim nye so vyandt als wyer dē petern
o. d. g. Nūq̄ bohēmis saltzburgēses tā odiosi fuerūt q̄ntū nob̄ petr⁹ nr̄i
p̄ditor. Nūq̄ bohēmis saltzburgēses adeo ifensi fuerūt q̄ntū nos iohān̄i
oim̄ p̄ditissimo Odiosus sp̄ passus p̄struit. vt̄ ifirmo corpi odiosa ē oīs
offensio Perī hac dēōe pfid⁹ nō p̄plet s̄ mutat Perfid⁹ idē ē q̄ nō fid⁹

Nunc quō de epistolis aut mittēdis
dicere possumus explicemus.

Cupiens
Cupidus

Ich wolt das du myr offit schrybst. Vellē sepenūero ad me scribe/
res. Ep̄laz tuaz sum admodū cupidus. Nihil lris tuis iocundissimis
desidero feruētius. Luperē vt̄ lris tuis aim̄ meū p̄certares. Inter cu/
pidū z cupientē hanc nouim⁹ dñiam. Cupiens est q̄ actu cupit. Cupi/
dus aut̄ q̄ habitu cupit. In em̄ vt̄ plurimū nomē a p̄cipio differt. q̄ p̄ci/
piū actū notat nō habitū Romē aut̄ habitū potius q̄ actū Qadē rōe
differre vident̄ patēs z patul⁹. timēs z timidus. amās z amator. z siliā

Littera

Ich hab dyr zwen bryeff geschickt aber du myr nun ein. Duas ad
te p̄feci ep̄las. tu ad me vnā dūtaxat. Ad te binas destināi lras a te aut̄
vnas tm̄ suscepi. Bis eqdē ad te scripsi tu aut̄ ad me sel. Sūm ope su/
gliendū est ne dicam⁹. nisi tibi vnā lram. q̄ lra in singlari vnū tm̄ alpha/
beti clemētū notat. q̄ em̄ alteri qd̄ scire p̄stituit nō lra illud facere videt̄
sed lris. Et dicendū est. nisi tibi lras. vidi nup̄ impatoris romani lras
Ego te lris meis feci certiorē. Sili mō cauendū est ne dicam⁹. nisi ad

Littere

te duas lras. tres lras. q̄ttuor lras Rō esse videt̄. quia cū lre arū in hac
scatione solū plis nūeri esse videat̄. tūc exigere videt̄ has nūerales dēō/
nes vne bine terne q̄terne. quē admodū z alia nōia plis nūeri tm̄. Inq̄
em̄ Therē. in and. Ex vnīs geminas mihi p̄ficies nuptias Itaq̄ dicere
oportz Scripsi ad te vnas lras. binas lras Item suscepi a te q̄ternas lit/
teras. z ita de alijs. Poete tm̄ vsi sunt dicere lra p̄ lris. z hoc fortasse me/
tri grā. Dicit em̄ Quidi⁹ in heroidib⁹. Quā legis a rapta bristide lra
venit. Dicimus tm̄ ep̄la z ep̄l. Et insup̄. ego accepi a te vnā ep̄lam. du/
as ep̄las zc. Nolo amplius dicatis binies trines q̄dries. latina em̄ hec
nō sunt. sed dicendū est. bis. ter. q̄ter. quin q̄es. sexies. z ita deinceps.

Epistola
Binies
Trines
Quadries.

Ich hab dyr offit geschribē. aber du myr selte oder nymer. Multo/
tūc ad te lras meas trāsmisi. tu p̄o illis rīdere hacenus neglexisti. Ne
minē lraz meaz vacuū hinc ad te trāsire pmisi. te aut̄ in scribēdis ad me
lris totū pigritari sentio. Nūero meaz ep̄laz nō dū satis fecisti. nō eius
curiosum te video rei vt̄ lris meis singul̄ rīderes Ut̄ ad te scribā sepi⁹

Folio xxviij.

vis. lrās aut tuas ad me trāsmittere curas mīme Nondū p adhuc non
bñ pferimus. Dicimus em. Nōdum satis ille mibi fecit. Item corā ce-
sarea maiestate nōdum comparuit.

¶ Oeyn sub brieff haben mich fast erfrewt. o. d. g. Aplis tuis lepoze
maximo redūdantibz nīmū sum voluptar. Suauitate tuay lrāz mīri-
fice sum delectar. Lris tuis gratissimis vltra q̄ dicere possim oblecta-
tus sum. Ep̄le tue dulcedine yberriam vaporātes incredibili q̄daz gau-
dio aim affecerūt meū. Nīmū p valde sepenūero pferimus. vt vir nī
mīū doctus. virgo nīmū formosa. femina nīmū pudica.

¶ So wyr personlich yezund zu samē nyr mogen bedunckt mich gue-
das wyr offt zu samē schribē. o. d. g. Qm̄ locoꝝ lōginqtas facit q̄ min⁹
p̄p̄is psonis iūgamur op⁹ esse duri alter alteꝝ lris visitem⁹ Quid ali⁹
sup̄est p⁹ tantā int nos distantia q̄ vt carte atramētis ligua iūicē fmo-
nes agam⁹. Nihil nob p⁹ tantā distātia reliquū ē q̄ vt mutuo lris puer-
semur. nūc qd̄ liguis exeq nob negat lris existit mādandū. Ne solita int
nos familiaritas ob terray distātia torpeat eplaz copia curati⁹ est nob
p̄plectēda Carta dicim⁹ eo q̄ pilis ⁊ carne caret. atramētū dico vbi ali⁹

ctū nō inornate d̄r. Dicim⁹ em. qd̄ nup reliquū. i. relictū ē mō explicem⁹.
Preponim⁹ nōnūq̄ d̄cōem rectā d̄cōi regēti grā ornat⁹ more auroꝝ. di-
cim⁹ em locoꝝ lōginqtas: loco lōginqtas locoꝝ. Itē cesar aplissima ma-
iestas. Itē te amoribz suspicor: loco suspicor te amoribz. Regē te fore cu-
Ich wartet deiner brieff do sagt myr (pio: loco cupio te fore regē

der kantzler du woltest nit schribē. Cogitāti mibi lrās itueri tuas fca-
uit cācellarius te nihil lrāz mittere tecū statuisse ne qd̄ frustra spectare.
Expectāti mibi eplās tuas cancellar⁹ nūciauit te nihil scribere posse.

¶ O ich gedacht was ich dyr schribē solt gab myr d̄ ruprecht was
ich dyr solt schribē. Querētū mibi qd̄ meis tibi lris fcarē rupertus viā
scribendi dem̄auit. Dubitātū mibi qd̄ ad te scriberē: ruptus noster ad
te scribēdi materiā aperuit Cogitātū mibi qd̄ litteris declarare ruptus
idoneam ad te scribēdi obtulit occasionem.

¶ Als myr der meister das schreib. Noc cū mibi scripsisset magister
Hoc mibi cū m̄gr lris fcaffer Hoc vbi eplis m̄grī mei accepisses Nō
sine ornatu hoc aduerbiū cū. silt iste p̄iuctōes si ⁊ qz in orōe interponūt
ita q̄ nō initio locant orōis. Ornati⁹ em dicim⁹. hoc cū mibi m̄gr scrip-
sisset. q̄ cū hoc mibi zc. Silt dicim⁹: Ad te cū nup wienne venissem Itē
dicim⁹. heretici qz insensu nob sunt oppugnare nos sp laborat. Itē m̄gr
ille si ad te venerit humilitatē illi facere te decebit Ubi. p postq̄ dicere
possumus. vt hoc vbi eplis m̄grī mei accepissem Itē romanoꝝ impera-
toꝝ vbi papā defunctū senserat dolore maximo agebatur.

¶ Ich dorft mein brieff dē bottē nyr empfallen. Nō estimauī lrās me-
as tabellario temere p̄signare. Nō ausus fui eplās tabellario p̄mittere.
Nō mibi visum fuit lrās tabellario huic assignare. Tabellari⁹ est cui
olim deferende tabule imponebant. nūc aut tabellariū vocamus q̄ car-
tas porrigēdas missasq̄ sollicit⁹ est trāsferre. quē vulgares nūciū appel-
lāt Temere aduerbiū est a temerari. ⁊ idē est qd̄ irrationabilē vel inco-

Nondū

Nīmū

Carta
Atramētū
Reliquum

Cum
Si. Quia

Vbi

Tabellarius

Temere

e m̄

Liber secundus

sulte. Temerarius em̄ est q̄ temeri plenius gerendū aggredit̄ negociū
¶ Der brieff schempt sich nyt oder furcht sich nyt. Ep̄la em̄ nō erube
 scit. Littere q̄dē nullius verent̄ p̄spectū. Nō em̄ carta quēpiā expauescit.

De his q̄bus aīm beniuolū z alteri nos accōmodatos explicamus.
 Volūtati em̄ tue totū me expono. Sedulo paratus sum voris obirepare
 tuis. Presto sum crebro efficere qd̄ placitum tibi sensero.

¶ Wyr haben grossen fleyß in dyn̄er sach gethon. o. d. g. Om̄ia q̄dem p
 tuis rōnibz officia p̄stitim⁹. Que ab officio sissimis p̄stare potuissim⁹ nī
 hil em̄ a tua cā est p̄termissum. Est em̄ a nobis maria p̄ te adhibita dīlī
 gētia. Summā etem̄ p̄ tuis rebz curā adhibuim⁹. Nō oscitanim⁹ in ge
 rendis tuis causis. Pro expeditōe rerū tuaz q̄ valuim⁹ effecimus

¶ Dyn̄ tugen̄t vnd vnser lieb wil das ich all dyng durch deinē willē
 thu. Insignis p̄bitatis tue excellētia z incredibilis erga te amor efficit
 vt oīa p̄ tuis p̄modis sustinere debeā. Sūmus em̄ virtutū tuaz splen
 dor z p̄petuū meū de nra amoris p̄iūctiōe iudiciū facit vt oīa p̄ te p̄fice
 re debeā. Maxima studioz tuoz existimatio z p̄petua nre beniuolētie
 p̄iunctio facit vt me tibi oībus in rebz totū patefaciā. Perpetuū aliq̄n

Perpetuū

idē est qd̄ longū diu durans z p̄tinuū. z ita eo vtiū Virg. in bucol. Ali
 q̄n p̄petuū tps notat infinitū. Itaqz dicim⁹ spūs nostros p̄petuos.

¶ Ich gyb dyr gewalt vber myn leib vnd gut. Potestātē tibi cōcedo
 in me z q̄qd̄ meū esse intellexeris. Quicqd̄ meū esse aiaduerrēz eo vt
 mancipio tuo vtēre. Tue em̄ volūtati meipm̄ nedū bona mea subijcio.

Mancipiū

Ob tua grata in me bñficia me oīaqz mea tibi accomodo. volo itaqz vt
 me bonisqz meis vniuersis vt re tua pp̄ia vtaris. Mancipiū d̄: q̄cquid
 manu aut capi aut dirigi p̄t. Dñt vti z frui. Vtimur re cū illā alteri⁹

Vtoz fruor

grā suscipimus. itaqz gladio vtimur p̄ nra defensioē. Fruimur at̄ re aliq̄
 cū illā nō alteri⁹ grā suscipim⁹ s̄ illa q̄scim⁹. Ita et̄na beatitudine frui
 dicimur nō vti. Dñt etiā prās atqz potētia. Potestas em̄ iusta facul
 tas est aliq̄d faciēdi. Potētia at̄ est q̄ aliq̄d possum⁹ siue equū illud sit s̄
 ue iniquū. Itaqz potētia est mibi occidēdi infantē. nō mibi aut̄ prās est.

Potestas

Potentia

Interea quō gratiarū adiones atqz

cōgratulations explicemus prosequendum est.

Grās agē

Grās referre

Grās habere

¶ Ich danck dyr. Grās tibi ago. grās tibi refero. grās tibi reddo. Gra
 tiam tibi habeo. grates tibi ago. Grās agere verbo fit. Grās referre z
 grās reddere facto fit z vicissitudine. Grām hīc aīo fit. Lū em̄ dicimus
 grām habeo tm̄ dicere videt̄. Ego grām tibi debeo atqz teneor. sed tāta
 tua st̄ in me bñficia vt nec p̄bo nec facto satis facere tibi possum

¶ Ich gedench alzijt wie ich dyr genug kñdt thun. o. d. g. Id̄ dies no
 cresqz meū cogito q̄ pacto tibi satisfacere. Id̄ mente sedulo renoulo vt
 bñficijs tuis digne rñderē. Hoc sumope curare soleo vt officiosus in te
 videri possēz. hoc mēs mea iugit̄ studere solz vt erga te sim q̄lis erga me
 sp̄ fuisti. Nō momētū trāsīt in q̄ nō cogitē q̄ erga te grat⁹ possem videri

¶ Ich hab al tag dein dynst vor augen. o. d. g. Om̄ni tpe tua in me of
 ficia ante oculos meos versantur. Continua enim memoria immor
 talia tua in me beneficia complector. Qua enim in me benemerita nun

Folium xxviij.

q̄ e memoria mihi decidit. que in me merita retulisti nunq̄ e mēte mea delabuntur.

¶ Os sol ein weiser man danckber syn. Est officiosi hoīs beneficioꝝ memorem sese demonstrare. Ut gratitudini studeat virum decet sapientem. Viri prudentis atq; maturi est gratū se prestare.

¶ Der paul ist vndanckber. Tante ruditatis paulus est vt agere gratias nō curet. Nimia ingratitudine suspectus est paul⁹. Paulus grates agere nō nouit. Paulus in amicos ingratus nimis semper extitit. Immo paulus est beneficiorum pceptorum.

¶ So es dir wol geet so frew ich mich. Letoꝝ vehemēter cū psp̄era tibi sit fortuna. Nō possum nō q̄ maxime gaudere cū tibi fauere fortunā animaduertā. Immo afficio gaudio cū vis soꝝ cadit. Scdis tuis successibus semper plurimū congratulor. ¶ Felix ⁊ psp̄er hoc differūt. Prosper em̄ est qui salutem p̄fert. Felix aut̄ qui recipit. prospera nāq; fortuna felicem me facit nō prosperum.

Felix

¶ Ich frew mich dynes glucks oder heils als das mein. Nō min⁹ tua gaudeo salute q̄ mea. Tuis letoꝝ comodis vt meis p̄p̄is. Tūc saluū me facio saluū cū te esse iudico. Prosperis tuis successibus vt meis voluptoꝝ vehemēter. ¶ Facio p̄estimo vt ibi. quāti facis rē illā. quāti facis officia in me tua. Dicimus em̄ puifacio. minimifacio. maximifacio ⁊ filia.

Facio

¶ Als ich sach das es dir vbel gieng must ich trauren. Lugebar doli re vbi infelicē te audire. Statim vt accepi fortunā in te nouercari pectus meū vehemēti molestia lacerabat. Dolui vltra q̄ credere possis audies qd te angeret. q̄ primū fortunā aduersam tibi intellexi nulla animo q̄des esse potuit. ¶ Ut pro postq̄ nō inornate p̄ferimus. dicimus em̄ Et vt vidi tu aduenisti. id animaduertisti. Si breuis videri cupis ⁊ ornatus sub intelligere cura aīcedēs. relatiū aut̄ exp̄ime hoc facto. Dolui vltraq; credere possis audies qd te angeret. Jam ea dictio (qd) palā nō habet qd referret. Itē. iā tibi dicā qd pridē plurib; referētib; cepi. Itē nō cessabo obferuare qd amare animaduerto. Itē ego q̄ diligis amo. Itē ego sum vbi esse nō potes. In vltima orōne subintellige ibi. habet em̄ vbi in dicta orōne relationis quandā virtutē. ¶ Fortunā nouercari dicimus quēdam nouerca nobis molesta est. ¶ De his quib; laudē vel virtutem ornatū vel deornatum rei eloqui possumus.

Ut

Fortunā nouercari dicimus

¶ Der ist von wegen seiner tugent oder kunst zu loben. o. d. g. Hunc ob eximias suas virtutes laudandū durimus. Hui⁹ insignes animi doctes efficiūt vt maximifacere eū debeā. Ob p̄stātes suas virtutes merito hic summa laude est psequēdus. Quis a mēte adeo remotus est q̄ virū arte insigni prestabile summo honore efficiendū nō putaret. Laudabiles sue artes honorabilē hunc faciūt. Notabiles ip̄e discipline qbus h; illustris est ⁊ copiosus hūc colendū efficiūt. Maximo honore extollēdū illū putam⁹ cū ip̄e quidē artib; optimis sit p̄ditus. Ob insignē suā sapiētā merito hūc maximifacim⁹. ¶ Quāq; sapiētia atq; prudētia differāt vt satis palā est. in sermonib; tñ nostris familiarib; vbi extra dialecticā versamur dñam illā pfundim⁹. Ita vt prudēs nōnunq; sapiēs appellat̄ Et rursus sapiēs appellat̄ prudēs. Aliiter em̄ terminis vrimur in dispu.

Prudentia Sapiencia

Liber Secundus

tatione. z aliter vtimur extra disputatōem. q̄re deridēdos cenſeo hūc ſermonē increpātes Ego comedere nō poſſum q̄ſi impoſſibile q̄ddā prolatū. Sic em̄ dici debere putāt. ego comedere nō appetō Ipſi tñ dicere nō ſunt aſſuati. ego infirmor vt ire nō poſſum. qđ eque impoſſibile nō exiſtimo In vna em̄ parte impoſſibilitatē maximoqe fugiūt. in alia aut̄ illam amplecti nō verecūdantur. ¶ Preſtabilis. illuſtris. copioſus appoſite cū abſolū conſtruuntur. vt iam dictis orōibus claret.

Preſtabilis
Illuſtris
Copioſus

✚ In der kunſt iſt der yber all. o. d. g. Ea arte alios oēs ille antecellit. Hac mentis dote oēs hic alios preſtat. Hac arte ille cedat nemini. Nemo viſus eſt qui tali mentis illuſtratiōe illum ſuperet. Neminem eē pu/ro qui huius arti par ſit.

✚ Der ybertriſt die ybertreffenden. Hic excellentes omnes antecel/ lit. Laudatos vniuerſos ille ſupat. Nō eſt qui ſit cōmendatus quez ille ſuis conditionibus nō preſtet. Maxime laudare videmur cum excellen/tes excellere oſtendimus.

✚ Ich kan dein gut eigenschafft oder tugent nit yberloben. Haud ſuf/ ficio tuarum ſplendorem virtutū exponere. Laudabiles tuas conditio/ nes dignis laudibus proſequi non poſſum. Quibus honoribus animi tui gēmas colam nescio. Et animi z corporis tui dotes quibus omnes antere videris ſatis in te probare non valeo Neqz laude neqz etiā preco/ nio ſatis extollere clare tua poſſum facinora. ¶ Gēma trāſlatiue p ani/ mi ornamēto vtimur. ¶ Facinus tā in bono q̄ in malo accipi p̄r. quare ſemp adiectionem quandā ſibi exigit. Dicēdum em̄ eſt. facinus optimū facinus peſſimum. facinus turpe.

Gemma
Facinus

✚ Der iungling yber ſein alter iſt er weiſer oder gelerdt. Adoleſcens ille vltra q̄ etas ſerze ſolet eſt ſapiens. Adoleſcens ille p̄cociſ eſt ingeni/ p̄ter ſolūtum nature modū adoleſcens ille virtutibz claret. Non eſt etas illa ſolita tantam hoīs ſerze diſcretōem. Nemo putaret hāc tantulā eta/ rem tā maximis poſſe artibus clare. ¶ Precor duplex inuenit habere ſignatū. p̄p̄iū videlicet z trāſumptum. Precor em̄ p̄p̄ie ſcat qđ añ tps eſt excocū. Itaqz dicimus. Precoces vne. precocia poma. p̄coces nuce. que añ tempus conſuetū maturant. Trāſlatiue aut̄ refert ad ingenium quod añ tps naturale z debitū viget z maturatū eſt. Silr hmoi duplex ſcatum in q̄ plurimis alijs grāmatico eſt animaduertendū. q̄ ſi qđ igno/ rauerit menteqz neglexerit grāmaticus illuſtris eſſe nō poterit.

Precor

✚ Die frau yber die gemein natur der frauwen iſt ſy beſtendig gewer/ ſen. Ea femina vltra q̄ ſerz ferre putares p̄ſtantiſſima p̄ſeuerauit. mul/ lier illa ſupra ſolitā mulierū naturā cūctis tentatōibus fortiter p̄traiuit Nemo vnq̄ cogitaſſet ſerz hūc tantā aīmi hīe p̄ſtantiā. Quisnā crede/ ret fragilē mulieris naturā nulla aīmi affectōe fatigari poſſe. ¶ Fragile eſt qđ ſacilr frāgi p̄r. Dicat aut̄ fragile quaſi fractu agile

Fragile

✚ Des iungling geſtalt oder geber erzeigt kunſtſtig gut tugent. o. d. g. Adoleſcētis huius eximia p̄ſona ſup vita quidem cōmendabili ſignat. Optima huius pueri indoles de virtutibz clariffimis ſpem oībz dat ſir miſſimā. De cōmendabili huius pueri vita ob egregiaz eius indolē bñ oībus p̄fecto eſt ſperandū. Hui⁹ adoleſcētuli z facies z geſtus optia de

Folium xxxix.

Illo nos sperare facit **Persona** q̄litas q̄dā est qua alius ab alio differri-
mus. tū in aīo. tū in corpe. tū in extra positis In aīo vt liberalis. auarus **Persona**
fortis. timidus. In corpe vt pulcer. deformis. senex. iuuenis. In extra po-
sitis. vt clarus. diues. ignobilis. paup **Indoles** **Indoles** est himago q̄dā future
virtutis. Aliq̄tiens tū in malū accipit vt sit lectis. ¶ Sodalis aut hima
go q̄dam vicij futuri. Ea de re aliq̄n sibi adiectoem quandā expostulat.
Aliq̄tiens etiā p quādā animi generositate accipit. ¶ Vult facies ⁊ vul-
tus. Facies est ingenit⁹ cuiusq̄ aspectus. Vultus aut fictus est dictus **Facies**
a volēdo. nā ex vultu noscimus volūtātē atq̄ hoīs affectū. Therentius **Vultus**
in heuantontumerumenos. Vultus quoq̄ hoīm fingit scelus.

¶ In deiner vernūfft hat ieglicher man lust oder gefallē. o. d. g. Appro-
batū tuum cōsiliū maxime apud oēs laudē est adeptū. P̄ns tuū inge-
niū oēs plurimū delectare videtur. Nō mediocriter oibus grate est am-
plissima tue mētis discretio. Nemo nō maxime mirat̄ rōem tuā clarissi-
mā. ¶ Presens aliq̄n idē est qd̄ p̄stans aut excellēs. vt p̄ns anim⁹. i. excel-
lens animus Trē dicim⁹. medicina illa p̄sentissima admodū mihi mede-
tur. i. excellētissima. Trē p̄ns tuū ingeniū. i. excellens tuū ingeniū. ¶ Ne-
mo nō p omīs aliq̄n ornatissime pferimus. vt alia signa negatiua conū-
cta insimul. vt nōnūq̄s pro aliquando.

¶ Bos leut reden vñf vbel. o. d. g. Hoīes in malam suspitiōē proni
existimationi nostre detrabere conant̄. Homines inuidi honestatē no-
stram ledere non cessant. Valigni rerū interpres clarū nomen nostruz
deturpare indigne nō verent̄. Hoīes maliuolētia suffusi assidue destruz
re nobis student. ¶ Pronum est quod partē anteriore flectit seu humili-
at. posteriorem autem eleuat. Itaq̄ flumina prona dicimus. Translati **Pronum**
ue pronū dicimus quod facile est ⁊ promptū. ¶ Nomen pro fama sepe/
numero ponere solemus. **Nomen**

¶ Sich was ich von dir halde. Vide quantū tibi tribuā. Vide quan-
ti te faciam. vide quanto te habeam precio.

Das ist ein rechtes die einer mit tugenthafftigen werck verdient.
Illa pfecto est laudabilis noīs amplificatio q̄a summis p̄tutib⁹ est de-
ducta. Is verus honor censerī debet q̄ ex rebus optimis nascit̄. Ea qui/
de gloria vera haberi solet que ex meritis puenire videtur.

¶ Der paul ist zu guten sachen geboren. Paulus nat⁹ est ad agendū sp̄
dignitaliq̄d. Paulus bonis p̄tutibus natus esse videt̄. Paulus ea cōdi-
tiōe natus est vt nihil nisi qd̄ rectū est curet. Paulus natura ad bñ opan-
dum paratus est. ¶ Ornatus dī. natus diuitijs q̄ nat⁹ ad diuitias. na-
tus sapiētie q̄ natus ad sapiētiā. Trē natus honorib⁹ q̄ nat⁹ ad hono-
res. ¶ Natura p naturā pferim⁹. Dicimus em̄. ego natura p̄bitatem
appeto. i. naturā. Trē ego natura huic p̄trarioz. Trē id natura factū cre-
dimus. i. naturā. ¶ Sepenumero em̄ abici in aduerbia trāsire vident̄. **Natura**
Itaq̄ dicimus qui p q̄liter. vt ibi. qui scis. i. q̄liter scis. Silr crebro p se. **Qui**
pe. Sedulo pro assidue. Consulto pro consulte. **Crebro**
Sedulo

¶ Es ist nicht vor tugent. Nihil est virtute amabilius. nihil virtute
pulchrius. Nihil est probitate p̄stantius. Nihil est bonis moribus p̄sta-
bilius. Nihil est probata vita dignius. **Consulto**

Liber Secundus

S All weiß man loben das ding. Eniūero oīmes q̄ de virtutibz recte sentiūt hoc laudant. Nempe vniuersi q̄ recte sapiūt illud affirmāt. Omnes em̄ viri prudentes factum hoc probant.

S Du hast ein gut wort. Magna est de te cōmendatio. magna est memoria tuarū rerū gestarum. maxima est de virtutibus tuis existimatio. magna est de te apud omnes opinio.

S Der ist mit grosser tugent geziert. Ille maximis est adornatus virtutibus. Omnibz palā est hunc virū. varijs animi dotibz esse clarum. Ille moribus clarissimis est insignitus.

S Der ist ein schnoder mensch oder vngezierter. Homo iste turpis ē nimis. Iohānes oīm existit inornatissimus. Homo ille aīmo turpi est. et corpore deformi. Andreas homo est detestabilis.

S Der ist billich zeshenden. Iste vituperandus est. Iste criminandus est. Iste se vituperabile facit. Istu digne vitupandū putam? ¶ Vituperare z criminari p̄ eodē accipi solēt. dñt tñ. qz āplior est scario in criminoz q̄ in vitupero. Criminor aliqñ actionē notat z aliqñ passiōē. Plurimi imperiti criminari p̄ molestare abutūtur dicētes. Ille ob amissam pecuniā nimis se criminat. Item dicunt. nō debetis vos p̄pter hoc sic criminari. Ego aut̄ dicere. hec pecuniarū amissio nō sic vos p̄tristetur. Itē vellē ob id vos non dolere.

S Der vbertrifft in der bosheit al menschē. Iste oīm ip̄robitatē visus est excellere. Nemo vnq̄ visus est isto peior. Nunq̄ in aliq̄ tāta est iniquitas q̄nta in lenone isto p̄ditissimo. Nemo vt ciuis ille tā insolentis vicijs est p̄ditus. Suis eximijs vicijs tyrānus ille nemini cedere videt. Iste sane est oīm pessim⁹. Insignē huius iniquitatē nemo satis secū premplari p̄r. ¶ Preditus sum bono. p̄ditus sum malo vtūq̄ dñ. i. bonū habeo. malū habeo. Sitr̄ hec noīa singularis. insignis. z eximius z in bono z in malo accipi p̄nt. Dicimus em̄. Eximia tua vicia sp̄ sum abhominatus. Singularē tuā inuidiā qua cōem oīm salutē sp̄ es p̄secutus odiōsam habuimus sp̄. Quis putasset tā notabile dolū in h̄ hoīe q̄ omnibz simplex sp̄ visus est inueniri posse. ¶ Perditū hoīem appellamus qui varijs vicijs est traditus. Quēadmodū laus maxima est virtute ceteros p̄stare. ita vituperiū est maximū aliqñ ceteros oēs vicijs excedere. Qui ergo laudare nouit facile nouit z vituperare.

S Der virgil nach seinen sitten ist gleich einen vich. o. d. g. Virgili⁹ suis vicijs bestijs parē se facit. Ob nephanda sua facinora virgilius ad beluaz vsq̄ naturam est detrusus. Virgilius humanis abiectis conditionibz bestijs digne venit comparandus.

S Du solt in den schnoden kleydern nit fur den fursten gan. His sor/didis vestibz neutiq̄ tibi ad hūc p̄ncipem maximū est accedendū. haud quāq̄ licere puto vt sordido hoc pelliceo te p̄ncipis p̄sentes aspectu. Tilibus his indumentis p̄ncipem adire tibi summope dissuadeo. monitum te esse velim ne tali vestitū humilitate ad p̄ncipem te cōferas. ¶ Humile nō solū appellamus qd̄ mortale est. naz humile etiā appellamus qd̄ vile est z depressum. Virgil. q̄nta Egloga bucol. humilesq̄ mirice. i. humi vicine. aut qd̄ preciosum non est. Nam humile ab humus venit. ita

Vituperare
Criminari.

Preditus sum
Singularis
Insignis
Eximius

Perditum
hominem

Folium xxx.

q vestes viles humiles appellamus. itaq psonas rusticas humiles dicimus. Pelliciu vestis est ex aialium pellibus contexta

Pellicium

Quo de re funerea loqui nobis liceat

animaduertendum est

Des kunings todt beweinē all menschen. o. d. g. Daximi hui⁹ regis mortē oīs hō deflet amarissime. Nemo est q nō maxime digni hui⁹ regis mortē plangat. Extinctōem illustris hui⁹ regis vniuersi vehemēter dolēt. Nemo nō corde pcipit magnifici hui⁹ regis vite solutōem Clarissimi hui⁹ pncipis interitū oīs terra qrit vehemētissime. Magnificus in duplici fcatōe inuenit. Accipit em qnz actiue. z ita magnific⁹ dē q magna facit. vt rex magnificus. i. rex magna faciēs. Aliqñ passiue. vt opus magnificū. hoc est opus magnifice factū. Reperit etiā magnific⁹ in malo. vt magnific⁹ homicida. magnificus raptor. magnific⁹ sacrilegus.

Magnificum

Der burger ist neulich gestorbe. Cuius ille nouiter vita ē defunctus. cuius ille nup mortē obiit. superioribz diebz ciues ille spiritū reddidit. ab eo quo cuius ille vitam suā pdidit tēpoze pauci transferunt dies. nō multū temporis trāsiuit ab ea qua cuius ille obiit hora. añ paucos dies hui⁹ spūs ad superos euolauit. hic cuius nouiter ex seculo hoc migravit. cuius ille nup aīam efflauit. cuius ille añ paucū tps aīam effudit.

Wyns gefelle sneller todt hat mich erschrecket. Socij mei subita vite puatio vehemēter me exterruit. Ex pnte socij mei morte mirifice obstupei. Repētina sodalis mei extinctio doloze maximū mihi incussit. velox amici mei vite solutio vehemēti admiratōe me affecit. inopinatus hui⁹ sodalis mei interitus admodū me stristauit. Differ socius a sodali. Socius em plerūq est in negocijs serijsqz rebz z fortune arbitrio subiectis. Sodalis pprie in rebz leuioribz ac sepe voluptuosis.

Socius

Sodalis.

Ich gedachr nit das der vbelteter noch lebt. Non putauī mecum malefactorē hūc adhuc vitā fungi. q iste oīm sceleratissim⁹ in hūanis adhuc eet haud quāqz putassem. Nētiqz credidissem malefactorē istū vitā adhuc agere. creditu mihi difficile fuit hoīez hūcipiū vitā suā nōdū terminare. Wer mag frolich gesyn so man von dē todt sagt. Quis mor taliū gaudere pōt de morte dū sermo intercidit. In rebz fuueribz cuiā le tari pcessum est. Terribilis mortis preemplatio gaudiū nullū admittere solet. qd aīo gaudere pōt simul hoīs interitū sua mente reuoluere.

Den hat man mit grossen brang gegraben. Funus illud pompa maxima est sepultum. Cum summa festiuitate funus hoc ad sepeliendū est delatum. Non citra supbiām maximū huius funus tumulo est traditum. Funus dictū est eo q sumat seu ardeat. Antiqui em funera igni tradebant. nunc aut illa terra condimus. Quēadmodū superbo p nobili z festiuo vrimur. ita supbia pro festiuitate atqz excellentia vri possumus. Pompa in pspers est z in aduersis. vt in triūpho z in funere ductus. Itē cuius ille cū pompa amplissima est sepultus.

Funus

Superbus

Superbia

Pompa

Da ligent die bein vnser leiblicher frunt. o. d. g. Cognatoz nostronū reliquie illic cōdunt. Locus illē sacer cognatoz nostroz reliqas ptime

f j

Liber Secundus

**Amicus
Cognatus.**

Hic affiniū corpa nostrorū quiescūt. ¶ Interest inter cognatū z amicum Nam cognati sumus sanguine. Amici etiā sumus citra sanguinē.

Nūc quibz verbz pdonee de diuitijs: paup̄tate rerū vbertate atq; sterilitate loqui nos deceat paucis est absolueūdū
Der burger ist rich. Cuius ille diuitijs affluit. cuiē illū diuitijs redū dare putamus. cuius ille pecuniosus est. cuius ille opū diues videt. cuius ille auro diues credit. cuiem illū fortunatum existimamus. cuius ille possessionum nō est egenus. cuius ille auro argentoq; abūdat. nimum cuius ille locuples creditur.

Der paul ist der aller reichest. Paulus omnīū ditissimus existit. ne mo vt paulus auro diues est. locupletiorē romanorū imperatorē vidit nemo. qui vt paulus diuitijs fluat nemo vnq; visus est. paulus possessio nibus vnīuersos prestat. paulus auro argētoq; omnīū copiosissimus creditur. incredibili diuitiarū copia paulus superat omnes.

Des richtrumb kan nieman erschetzen. Huius diuitias estimare ne mo p̄t. Quisnā huius pecuniosissimi possessiones metiri poterit. Numerosissimi huius pecuniarū cumulū nemo satis taxare valebit

Es erbarmet mir o des muet mich das der virgilij also arm ist. Ue hemēter pectus meū viget virgilij miserāda paup̄ras. Admodū doleo virgilij tanta rerum egestate laborare. ¶ Virgilius ipse oīm necessario rum inops est nimīū me angit. nō possum nō plurimū virgilij calamitatibz misereri. Nō citra ingentē animi molestiā virgilij inopiam contem p̄lor. Cum ego virgilij necessarijs omnibus destitutum perspiciam vebemēns quidam dolor menti mee subire solet.

Das ist ein fruchtbars landt oder gegant. o. d. g. Terre iste fertiles sūt he terre fecunde sunt. he terre feraces sunt. he terre vberzime sunt. ¶ Ferax idē est qd fecundus. qd patz p Boetium de consolatiōe philosophia profa p̄ma secūdi libri. Si aruis semina crederes feraces inter se annos sterilesq; pensares. ¶ Fertile dictū est q fructus ferat.

Darumb das das lādt vnfruchtbar ist oder darumb das alle ding teur synd zuch ich von hinnē. o. d. g. ¶ Terre ille infecunde sunt eam ob rem illas missas faciam. Ob terrarum sterilitatez hinc discedere statuo Ob victus amictusq; penuriā puinciā illā desero Ob illam q̄hanc regionem premit calamitatē locum illum relinquere intendo. ¶ Cerealia in caritate nimia sunt. ea de re nō amplius hic vitam ago. ¶ Nō inoz nate dicimus. missum facio p desero aut linquo. vt ibi. Statim vzbem hanc oznatissimā missā faciam. Item equidem te nūc missum facio Item. tu amicā tuā missā facere nō potes. ¶ Caritas aliquādo pro frumētī annoneq; penuria accipit. ¶ Penuria at defectus est vini a que. pecunie. viroz. ceterarūq; rerū. ¶ Cerealea a ceres venit que frugūz dea est. z capitur tū adiectiue tum substantiue. Quidius de amore inquit. Ob breue versata cerealia semina terre. ¶ Calamitas a calamus descendit. Est em calamitas cum propter aure contrarietate aut intemperiem sp̄is destructis calami sine grāis stant aruis. z more grecorū pingitur per k. sed more latinorū per c.

Ferax

Fertile

Missus facio

Caritas.

Penuria.

Cerealia

Calamitas

Calami

Folium xxxi.

Nunc quibus orōmibus curam nostram et per
seuerantiam hisq; similia ostendamus est expediendum.

Der gat guten dingen nach oder den tugenten. o. d. g. Hic rebus op-
timis incūbō. Iste res comodas sectatur. rebus honestis maximope is
inseuit. Summā iste diligentia exequēdis negocijs gerit. Iste virtutes
amplecti feruētissime laborat. Hic artib; optimis studere sedulo solet.
¶ Incūbimus p̄rie remis. trāslatiue aut loquēdo etiā alijs reb; incūbe
re dicimur. vt incūbo litterarijs studijs. i. cu; conatu maximo litterarijs
studijs inseuio. ¶ Rem honestā appellamus rem dignā honore. q̄cquid
honore dignū est honestū iure appellare possumus. Silt̄ honestū apel-
lamus quicquid ab honestis seu studiosis aut obseruari aut fieri cōsue-
uit. sic ludos. vestes. p̄ba. et plura alia honesta vocare possumus.

Incūbo

**Rem honestā
Honestum**

Die frūmen sind in guten dingen oder in guten leben beständig. o. d.
g. Fortis et longanimi est vt in rebus honestis perseuerēt. Boni in reb;
cōducibilibus cōstantes esse debēt. In rebus p̄ficiendis morari molles
non existunt. Virum studiosum fortem esse decet. Virū stabilem et mo-
ratum nulla res leuis mouere poterit. Virū moribus illustrem vt tetra-
gonismū immobilē esse testat̄ Aristoteles. ¶ Mollis cū hominī attri-
buit̄ in vituperiū accipit̄. Est em̄ hō mollis inconstans nō firmus. s; cū
alijs attribuit̄ rebus sepissime tūc in laudem accipitur. vt molle opus. i.
opus nō durū: sed tractabile. ¶ Longanimus laudis nomē est. q̄ em̄ a bo-
na intentione nō prolabit̄ digne longanimus appellat̄. ¶ Homine mora-
tum dicimus moribus optimis institutum.

Mollis

**Longanimus
Hō moratus.**

Wie fleißig der in den dingen gewesen ist kan ich nit genug sagen. o.
d. g. Quantum hic in negocijs tuis vigilauerit satis exp̄nere tibi nō va-
leo. Quantū ille rōnes tuas curauerit vix ostēdere tibi me posse cenfeo
¶ Quid āplius in causis tuis gerēdis efficere hic potuisset nescio. Haud
explicare sufficio eius erga tuū cōmodū amplissimam vigilantia. ¶ Cu-
riosus iste rex fuerit tuar; nō satis effari me posse puto

¶ Ich wil lernen weil ich zu wien bin. Tadiū litteraria colā studia q̄
diu wienne p̄uersari me altissimus cōcesserit. L̄ris inseuiā dū wienne
morabor. Nō cessabo studijs optimis incūbere q̄d iū wiene ero. ¶ Dū
aliquādo pro donec vtimur. vñ Virgil. p̄mo Eneydos. Multa quoq;
et bello passus dum p̄deret urbem. ¶ Diu. i. p̄ longū tēpus. et nunq; ali-
ter eo vtimur. nisi forte p̄ illo abito die. ¶ Studiū quēvis rerū cura seu
solicitudine d̄r. ideo adiectionem quādam sibi expostulat. vt dicamus. stu-
diū l̄rarum. studiū fedarum artium.

Dum

Studium

Do ich die rhetorica lernet Lū me plurimas ciceronis disciplinas p̄-
tractare p̄tingeret. Lū studio ciceronis operā adhiberē. Lū varia cice-
ronis volumina puoluerē. Lū apud ciceronē studerem. cū rhetorice ob-
seruarer. cū eloquētie studiosissimus fuisset. ¶ D̄rnt opera et op̄. Opa
em̄ diligentia est q̄ rem aliquā p̄sequimur. Opus aut̄ est illud qd̄ operā
labore p̄ficimus. Itaq; decē libros ethicoz Aristotel' opus quoddā ap-
pellamus. Similiter dicimus. varia auctozum perlustrauimus opera.
¶ Volumē p̄ libro aliquā p̄ferim' dicēdo. Has disciplinas ex platonis

**Opera
Opus**

Volumē

Libër Secundus

Loqui
Eloqui
E.

voluminibz suscepimus. Itē mundū ipm opus dei omnipotētis apel-
lamus. ¶ Qūo loqui z eloqui differāt sic accipe. Loquimur etiā si sine
prudētia verba agimus. ita fatuos stultosqz loqui dicimus. Eloqmur
aut cum sapiēter aliqd dicimus. ¶ Q in dicto verbo augētis est. Legi-
mus itaqz in ppheta. Qui emittit eloquiū suū terre zc.

Des sis lob ich. Huius in omnem rem honestam vigilantiam lau-
do. huius operam maximam probo. huius diligentiam maximifacio.
huius pfeuerantiam precio maximo habeo.

Der sis vberwindt alle ding. Nihil em est quod diligētia pfici non
possit. Quid nam est quod frequēs cura persequi non valeat. Cuiuslibz
operis obrutitas diligentia permollitur. vt Boetius testatur. Feruor
non finit rem abire impfectam

Quiesco

Ich wil nit vff horñ zu lernē gute kunst. Artibus optimis studere nō
desinā. Disciplinis laudabilibz incūbere nō cessabo. Bonas artes edi-
scere nō qescam. Hoc verbū qesco apte cū infinitiūo pstrui p̄t. Dicere et
valemus. huic rei obseruari nō qescā. Turci xpianos oppugnare nunq̄
qescere vident. Ediscere idē est qd valde discere. E em ibi plere solet.

Die sindt nit zu loben die vnstet sind. o. d. g. Nulla prosequēdi sunt
laude animo molles. Nunquid viri incōstantiam prudens quispiā lau-
dabit. infirmitatē animi laudabit nemo. qui mēte instabili est nemo ho-
minū pmendandū ducit. ¶ Interest inter nūquid z nōne. Nūquid ne-
gatiuū exigit respōsiuū. Nōne vero affirmatiuū. Nō sine ornatu abletis
aliqn loco sui grī pstruit. Vñ Boeti⁹ de p̄solatiōe phie metro p̄. Qui
cecidit stabili nō erat ille gradu. h est. q cecidit nō erat stabil gradu Itē
dicim⁹. Dis res in tranq̄llitate ē cadere Ea de re leto sis aio. Itē. cupe
re securus esses aio. Itē dicimus. ego scio hūc summo ingenio esse virū.

Nunquid.
Honne

Importunt

Ich was mit solchen forgen beladen das ich dein vergas. o. d. g. Ani-
mi mei importuntitas id causauit quominus tui memor existerē. Animi
mei tempestas maxima nullā rerū tuarū memoriā agere me sinebat. q
tui oblitus sum multiformes animi affectus id effecere. Tot tantisqz cu-
ris fui implicatus vt tui mihi nulla memoria esse potuit. Clarie rerū oc-
cupatiōes te subire mēte meā vetarūt. ¶ Importuni proprie sunt q ma-
ri versantur portūqz nondū attigere. Translatiue aut importuni dicuntur
qui turbato sunt animo.

Als ich muſſig zu wien was. Cū wiēne negocijs vacu⁹ eēm Cū wiē-
ne essem laboribz absolut⁹ Cū wienne ab oi animi cura eēm exoneratus

Qūo p̄parationē ⁊ rez dñas eloq̄ debeamus

Der virgili⁹ ist dem homero nit gleich. o. d. g. Virgilius cuz homero
compandus nō est. Nō puto homero poete huic clarissimo virgiliū pa-
rem esse. Dea siq̄dem opintione virgiliū homero simile existimare non
potero. Sup virgiliū homerū fulgere sapientū probat opinio. In cōpa-
ratōe minus ad maius p̄ferri debet. nō maius ad minus. Dicimus em
Virgilius cū homero cōparāndus nō est. Itē dicimus Discipulus cum
magistro non est comparandus.

Folium xxxij.

Es ist leicht zu verstan was vnderſcheid vnder den dingen iſt. o. d. g. Facile eſt mente metiri inter res illas quid interſit. Harū differētiāz re-
rum ſatis clare puto. Credo haud graue eſſe ſentire quo illa differāt.
Quantū res ille inter ſe diſtent ſatis palam exiſtere puto. Qui res ille
distinguant arbitroz latere neminē. Iudico nō clam eſſe quantū hec int
ſe diſcrepent. ¶ Qui pro qualiter apud Therentiū. Dicimus em̄. q̄ ſcis Qui
hoc verū eſſe. pro qualiter ſcis hoc verum eſſe.

**Nunc quō manifestationē atqz rerū oc-
cultatōem proloqui poſſumus ostendendum eſt.**

Das verkündt ich darumb das du wiſt vnd erkennſt den freunt.
Hoc idcirco me tibi ſcripſiſſe intelligeres velim vt qui tibi benefecerint
et qui male animaduerteres. Ea de re ſcribenda duxi vt qui fideles fue-
rint z q̄ infideles te nō p̄teriret. Quo amicoz tuoꝝ aim ꝓgnoſceres hec
tibi nūcianda mecum decreui. vt te nō fugeret amicoz tuoꝝ varietas ea
ad te denūciare ꝓſtuit. Non omnes qui ſeſe tibi amicos ſimulant ami-
cos veros exiſtimares id manifeſtare tibi negligere non potui. Ne ami-
coz tuoꝝ falſitas te falleret hec te ſcire maximo opere deſideraui. ¶ Hoc Vt
ſignū vt cauſam notat efficientem. Quo autem cauſam finalem Exem Quo
plum de quo dicimus. Virtutes amplectende ſunt quo veram beati-
tudinem obtinere valeamus.

Nach dem vnd mir der ruprecht das enbot. Poſtq̄ rupertus certio
rem me fecit. poſtq̄ paulus mihi id ſignificauit. vbi paulus id mihi re-
tulit. ſtatim vt rupertus hoc mihi annūciauit. ¶ Nuncius aliquando eū
ſignificat cui referenda res iniungitur. Aliquando ſignificat illud qd re-
ferri debet. Multi tamē dicunt q̄ nūcium neutri generis ſignificet rem
quam manifeſtare abſenti cupimus Nuncius aut̄ ſignificet illum cui re-
ferendum negotium imponitur.

Ich beger das du das wiſt. o. d. g. Volo id exploratū habeas. volo
id ſcias. Cupio vt hac in re certioꝝ ſias. nolo id te ignorare. nolo id te ꝓ-
tereat. nolo id te fallat. ¶ In his ſimilibuſqz orōibz ornate due oratio-
nes ſibi ſociantur ſine ſigno ꝓiunctiuo. Ornatiꝝ itaqz diciſ. Volo id
ſcias. q̄ volo vt id ſcias Item. nolo id te ꝓtereat. Item. deum diligas
neceſſe eſt. q̄ q̄ deum diligas neceſſe eſt.

Ich hoz von dem weſen vnſer freunt als ich beger. o. d. g. De ſtatu
amicoꝝ noſtroꝝ quotidie audio que volo. De rōnibz rerum noſtrarū
ſentio ſedulo que grata ſunt. De amicoꝝ fortunis accipio que plurimū
me oblectant. qd de ſucceſſibus intelligo meoꝝum fautorum id me oble-
tare ſolet vehementer.

Das ich war ſag. Et verū ꝓofitear. vt veruz dicam. vt rem vt ſe ha-
bet enare. vt actis verba respondeant. vt geſtis verba caprent. ¶ Ge-
ſta z acta hoc differūt. q̄ illa ſunt in adminiſtratione magiſtratus z in re-
bus maioribus z rempublicam ſpectatibz. vt geſta pompej. geſta ale-
xandri. Acta vero etiam rerum priuatarū ac familiarum.

Das es euch zu wiſſen wer. Quom eſt vobis ſignatum. Quom vo-
bis nūciatum eſſet. Cum ad vos perueniſſet. Cum auribus veſtris in-

f iij

Geſta
Acta

Liber Secundus

sonuisset. Quom ad vos esset allatum.

Ich wil geschwigen das der peter alweg wider mich gewesen ist. o. d. g. No comemoro q petrus roibus meis inimicus sum? sedulo ex-
titit. Taceo q petrus existimatioi mee detraxit. **P**etrus plurimū mi-
hi obfuerat nūc ptereo. Nūc mitto q petrus sp se mihi aduersariū cōsti-
tuit. **I**n his orōibus color qdam rhetoricus versat qui occupatio dī.
qui fit qriens sermone euoluimus qd pterire nos velle dicimus.

Das ist nyemant verborgen Id omnib palam est. hoc cuiq planū
extrat. hoc vnicuiq apparet. Id pstat oibus. neminē id fugit. istud pterire
neminē. istud neminem latere scio

Ich hor vil die ich beger schynod zesein Wagna indies audire cogor
que vana esse cupio. plura accipio que falsa esse vellem. sentio plura que
cuperem semper esse ficta.

Als der cicero schreibt. o. d. g. Ut scribit cicero. vt inqt cicero. vt ci-
cero sentire videt. vt cicero phiber. vt apud ciceronē pstatē videt. vt cice-

Ich bit dich du wollest das verbergen oder verschwigē (ro testat
Te oratū velim vt negociū hoc celes. te rogatū velim vt eam apud te rē
serues. Gellē recōderes quod nup tibi reuelauī. Nec quo pacto res illa
gesta est in lucē pdeat tuum erat obnubere Te peto vt rem illaz neutiq
prodas. Te obsecro vt ne res illa longius abeat.

His was dannocht nit offenbar. Nōdum satis cōstabat. nōdū pa-
lam erat. nōdū erat auditū. nōdū satis erat exploratū. nōdū res erat
detecta. nōdū negotium hoc claruit.

Ich wil das du das heimlich habest. Nolo abeat id lōgius. volo id
tibi soli serues. habe id tecū. secreto id serues velim. **O**ct si hac ser-
monū traditiōe pauca sim cōplexus z minimā sermonū particulā pseri-
tus. tamē vt initio mecu pceperā sup res quas dā de qbus plerūq puer-
fari nos accidit latina qdam pseripsi quo dictionū qdam dūtic vos nō
laterēt. qz z in familiari sermōe z in eplis pficiēdis fieretis pemptiores.

Explicit secundus liber.

Sequunt ea de qbus in hoc scdo libro tractatur.

P rimo de his qbus diuinū auxiliū implorare possumus	folio. xix
S ecūdo. de his quibus amicitiam z ea que circa amicitiam versant
explicare possumus.	folio. xx.
T ertio. de his quibus amicoz patrie reipublice z aliarum rez defen-
sionem eloqui debeamus	folio. xxij.
Q uarto. de his quibus amicorum patrie reipublice et aliaz rez im-
pugnatōem narrare valemus	folio. xxiiij
Q uinto. quō de eplis missis aut mittēdis dicere possumus	fo. xxvi.
S exto. de his qbus animum beniuolum etiam alteri nos accōmoda-
tos ostendere valemus.	folio. xxvij
S eptimo. quō grarum actiōes pgratulatōesqz explicem	fo. eodem
O ctauo. de his qbus laudē. vituperiū. ornatum. z deoznatum rei elo-
qui nos deceat.	folio. xxviij
N ono. quō de re funerea sermones agimus.	folio. xxx.

Folium xxxiij

Decimo. quibus verbis de diuitijs. paupertate. rerum vbertate ⁊ sterilitate loqui nos deceat. eodem
 Undecimo. quibus orationibus curam. perseverantiam. hisq; similia proloquamur folio. xxxi
 Duodecimo. quomodo comparationes ⁊ rerum differentias explicare debeamus ibidem
 Tredecimo. quomodo manifestationem atq; rerum occultationem eloqui possimus folio. xxxij

Tabula secundi libri

A		
Afflic. folio. xix.	Facinus. fo. xxvij	Panes. folio. xxv.
Amicitia. xx.	Fragile. ibidem	Potestas. eodem
Amaror. ibidem	Facies. xxix	Prudentia. xxvij.
Amasius. ibidem	Funus. xxx.	Prestabilis. eodem
Actor. eodem.	Ferax. eodem	Precor. eodem.
Auctor. eodem	Fertile. ibidem	Pronum. eodem
Adolescens. xxi	Facio. eodem	Predictus sum. eodem
Admodum. eodem	G	Perditū hoīem. eodem
Adamare. eodem	Gratificari. fo. xxi	Pellicum. xxx.
Amores. xxij.	Gloriosus. xxij.	Pompa. eodem.
Amor. ibidem	Gloria. ibidem	Penuria. eodem
Amare. ibidem	Grās agere. xxvij	Delium. eodem
Antefero. xxij.	Grās pferre. ibidem	Perpeti. ibidem
Antepono. eodem	Grās habere. eodem	Persequi. xxvi.
Arma. eodem	Gemma. xxvij.	Propter. eodem
Armiger. ibidem	Gesta. xxxij.	Perperam. eodem.
Aliquādiu. ibidem	H	Per. eodem
Abhorreo. xxij.	Hactenus. folio. xxi	Perfidus. eodem
Acrius. eodem	Hucusq; ibidem	Pro. xxvij.
Arx. eodem	Hostis. xxv.	Postq; ibidem
Anima. xxvi.	Honestum. xxxi	Perpetuum. ibidem
Ad. eodem.	Hō moratus. eodem	O
Apud. ibidem	I	Quominus. fo. xx.
Attramentū. xxvij	Inerorabile. xx.	Quantūlibet. xxi.
Amicus. xxx.	Inferi. eodem	Quomprimū. eodem
Acta. xxxij.	Inuenescere. xxi.	Quāprimū. ibidem
B	Infans. xxi.	Quāq; xxij.
Beniuolentia. fo. xx.	Inseruire. xxij.	Quāuis. eodem
Beniuolus. ibidem	Ingratus. xxij	Quadries. xxvi.
Beneficiū. xxij.	Inensus. ibidem	Quia. xxvij.
Bellare. xxv.	Innumerabile. eodē	Qui. xxij. ⁊. xxij.
Bellum. eodem	Innumerus. ibidem	Quiesco. xxxi.
Bestia. xxvi.	Inimicus. xxv.	Quo. eodem
Belua. ibidem.	Jocundus. eodem	R
Bities. eodem.	Iste. xxvi.	Respublica. xxij.
	In. eodem	Res pna. ibidem.

Liber Secundus

O
 Confidentia. fo. xix.
 Clemens. xx.
 Carcer. eodem
 Lunabulum. xxi.
 Lunc. ibidem.
 Concilium. eodem
 Consilium. ibidem
 Cogitare. xxij.
 Curiosus. xxij.
 Lura. ibidem
 Consulo. xxij
 Conterzaneus. ibide
 Lopia. eodem
 Lopic. ibidem
 Litra. fo. xxy.
 Lomes. eodem.
 Lertioz. eodem
 Contra. xxvi.
 Contentio. eodem
 Lupiens. eodem
 Cupidus. ibidem.
 Carta. xxvij
 Lum. eodem
 Loptosus. xxvij
 Crebro. xxix
 Consulco. ibidem
 Criminari. eodem.
 Cognatus. xxx.
 Charitas. eodem
 Cerealia. ibidem
 Calamitas. ibidem
 Calami. ibidem
O
 Deus. folio. xix.
 Divus. eodem
 Desperatio. eodem
 Dissimulare. eodem
 Diligere. xxij.
 Diligentia. xxij.
 Duco. xxij.
 Debellare. xxv.
 Dum. xxi.
O
 Euum. folio. xix
 Exorabile. xx.

I
 Illustris. xxvij
 Indoles. xxix.
 Insignis. eodem.
 Incumbo. xxi.
 Importuni. eodem
L
 Longinquitas. xx.
 Lactens. fo. xxi.
 Labefacio. xxij.
 Laus. xxij.
 Licet. xxij.
 Lis. folio. xxvi
 Littera. eodem.
 Littere. ibidem
 Loganimus. xxi.
 Loqui. eodem.
M
 Munus. folio. xix
 Moneo. xxi.
 Mirifice. eodem
 Maiores. xxij.
 Meretriceus. eodē
 Magnopere. eodem
 Maximope. ibidem
 Machina. xxij
 Mentis cōpos. xxij
 Ducro. eodem.
 Murus. xv.
 Minime. eodem
 Molestum. eodem
 Malicia. xxvi.
 Mancipium. xxvij
 Magnificum. xx.
 Missum. eodem.
 Mollis. eodem.
N
 Numen. fo. xix.
 Necessitudo. xx
 Nuptie. xxij
 Nobilis. xxij
 Negocium. eodem
 Nondum. xxvi.
 Nimum. xxvij
 Remonō. xxix.
 Nomen. ibidem
 Natura. ibidem

Reliquie. folio. xv.
 Rumor. xxvi
 Reliquum. xxvij.
 Rem honestam. xxi.
S
 Spes. folio. xix.
 Sacerdos. eodem.
 Superi. folio. xx.
 Senescere. eodem
 Simulare. xxi.
 Simulare. ibidem
 Simultas. ibidem
 Simulta. ibidem
 Seniores. xxij
 Summopere. eodem
 Sollicitus. eodem
 Studiosus. xxij.
 Supplicium. xxij.
 Stragendare. xxv
 Strages. eodem
 Sub. xxvi.
 Satago. eodem
 Si. fo. xxvij.
 Sapientia. xxvij
 Sedulo. xxix
 Singularis. eodem
 Socius. xxx.
 Sodalis. ibidem.
 Superbus. eodem
 Superbia. ibidem
 Studium. xxi.
T
 Tempus. folio. xix.
 Tametsi. xxij.
 Terra. xxv.
 Terre. ibidem
 Tandem. eodem
 Tristis. eodem
 Trinites. xxvi.
 Tabellarius. xxvij
 Temere. ibidem
 Temerarius. ibidem
U
 Ulta. folio. xix
 Usq̃non. xxi.
 Uenerens. xxij.

Folium xxxiiij.

Equidem.eodem
Eousqz.xxi.
Exco gitare.xxij.
Ecti.xxiiij.
Exhorreo.eodem.
Ex.xxvi.
Epistola.eodem.
Eximius.xxix.
Eloqui.xxxi.
E.ibidem

E
Fiducia.folio.xix.
Fatum.eodem
Fatalis.ibidem
Familiaritas.xx.
Facio.xxij.
Frequens.xxij.
Fore.xrv.
Fama.xxvi.
Fera.ibidem
Fruor.xxvij.
Felix.xxvij.
Facio.ibidem.
Fortuna nouerea /
ri dicimus.eodem

Nunquid.xxxi.
Nonne.ibidem
Nuncius.xxiiij.

O
Obseruare.xxi.
Oscitare.xxij.
Oppugnare.xxij.
Ocium.eodem
Officium.xxiiij.
Ob.xxvi.
Odiosus.eodem
Opera.xxxi.
Opus.ibidem.

O
Propiciari.folio.xix.
Propiciatio.ibidem.
Puer.xxi.
Persuasum habeo.eodem.
Patres.xxij.
Pius homo.xxij.
Proprium.eodem.
Priuare.ibidem.
Preconium.eodem.
Patrie.ibidem.
Pena.xxiiij.

Victor.xxij.
Viscera.xxvi.
Ubi.xxvij.
Utor.eodem.
Ut.xxvij. z.xxvij.
Uultus.xxix.
Utuperare.eodem
Uolumen.xxxi.

Tractatus orthographie m^{gri} Vdalrici Eb^{ar}
di de Neuburga Claust^{ali} Incipit feliciter

Et quam multe quidē dictione

p nes sunt in quarum figuratioe plurimi orthographie signa /
ri sepe numero oberrare videntur Ne igitur ut eos quos iam
diximus vos error capiat. Quidem pro vestra institutioe
quarūdam dictionum in qbus plerūqz deuiare accidit debitam regula
remqz compositioem paucis demonstrabo.

Amplum est hoc orthographie pceptum deriuatiū ad formā sui p
mitiui scribi formariqz debere. Itaqz noia in cia exētia si ab his veniūt
que t retinēt: z ipsa quoqz t scribendo obseruant. licet ppter sequētem vo
calem per c. proferantur. Sic em sapientia. prudentia. solertia. fortia. pu
gnantia. z reliqua huiusmodi. quia a g^{is} seruantibus t. procedunt p t
figurantur. Sapientia em a sapientis descendit. prudentia a prudentis. for
tia a fortis. pugnantia a pugnantis. Verum si huiusmodi nomina ab
his proueniunt que habent c. z nō t. et ipsa simili modo c. non t. retinere
sibi debent. Ea de re hec noia. audacia. felicia. victicia. amicitia. pudici
cia. z reliqz illiusmodi. qm a g^{is} tenentibz c. veniūt. z ipa pariter p c fieri

Tractatulus Orthographie.

debent. Audacia em̄ ab audacis procreat. Felicia a felicis. Victricia a victicis. Amicia ab amici. Pudicia a pudici.

S Dominica que suū finem in eius mittit partim ab his veniūt que c. retinet. prim ab his que t. Que em̄ a c. retinentibus deriuant c. similiter retinent. Itaq; bonifacius: quia ex boni z facio conficit per c fieri debet. Que aut descendit a t. seruantib. simili modo t figurando sibi seruant. sic vincentius quia a vincentis genitiuo prouenire creditur per t scribi p̄cipitur. In his autem in quibus deriuatio ignota est: vsus probatorum grammaticorum est inspectandus.

Que in cio exeunt nomina verbalia ea que a supinis t. seruantibus proueniunt: semp p t fieri debent. Sic em̄ amatio dilectio laudatio t. habent. Amatio enim ab amatu descendit. dilectio a dilectu. laudatio a laudatu. atq; ita de reliquis coniecta. Genitiuus secunde declinatōis similiter datiuus tercię positiui gradus tenentes t. comparatiuis a se venientibus t. conferūt. Itaq; doctior disertior. doctius disertius per t. formari debent. per c. qđ c. illi retinuerint nō t. z suis comparatiuis. c cōferunt nō t. quod in amicior. lubricior satis palam existit.

Satius quoniam fm̄ vocem a satis venit p t scribi debet.

Quotidie. quotidianus. quotus. quotiens. quotennis vt suum p̄mitium quor simpliciter t. fieri solet.

Vocabula ex grecis emanantia que apud latinos aliquando inueniuntur grecorum more potius q̄ latinorum scribuntur. Sic em̄ kirios. kere. kakephaton. kategoria. katholica. ekklesia per k. more grecor̄ scribimus. Nam hanc lram k. grecorum noim̄ gratia susceperūt latini. Ea de re nunq; in latinis dictionibus fieri debet. Nec eadem lra apud grecos p. e. atq; p. q. pingit. Pretereaybi greci k faciūt. latini vel c. scribūt vlt̄ q. Charitas en̄ nō p. k. vt qđam volūt. sed p. h. scribit. venit em̄ ab hac greca dictōe charitō. q. p. chi. i. p. ch. fieri cōsuevit. Christus s̄lt̄ fm̄ grecos nō p. cappa. i. k. scribit. s̄ p. chi. i. ch. Qm̄ igit̄ christus ex hoc greco chrisma deriuat p. ch. regulariter fieri habet. Greci em̄ chrisma hac lra chi. scribūt. que in forma crucis fit. loco cuius chi. latini faciūt. Interea mea qđ ē est opinio in hoc noīe. christus nec x. neq; p. poni debere. Et si de x. plurimū rōem quādā quor ibi poni possit fingūt Dep. qre ibi locari debeat causam nullā nobis posse suffragari puto Greci breuitatis causa christ? tribus elementis z vno titello cudūt. Quor̄ primū chi. appellant qđ ad formā crucis fit. qđq; nōnulli x. esse existimāt. Alterū rhe noiant qđ ad figurā p. latine format. Tertiū sima. qđ ad modū s. latine fit. Itq; hec tria elementa qđ diximus nihil aliud s̄t q̄ ch. r. z s. itaq; xps grecis lris sic fit. **XP̄ISTVS**. et vel breuitatis vel vt qđā aiūt religiōis grā hoc mō Xpc. Latinis aut̄ elementis hoc pacto format christus aut breui? sic xpc. Et qm̄ de x. mētio intercessit. iō de ea aliqd̄ dicendū duxi Xapō grecos nō ad formā crucis fit neq; apud antiquissimos grāmaticos ē habita. Nā illi sp̄s pingebāt vbi nūc x. locam? Sic em̄ faciebāt Regs. legs. gregs quēadmodū in vetustissimis qbusdā voluminib. pperimus. Claudius at̄ romanoz rex lrarū p̄tissimus h̄ elementū iustituit. qđ loco gs vsq; adhuc scriptū est. Itaq; vbi p̄isci grāmatici gs. scripserūt nos mō x. pingimus

Folium xxx.

Preterea si r. vt diximus sicut gs. sonat nūq̃ post se s. patitur prop-
ter cauendā dissonantiam. nisi forte differētie causa illud pmitteret. naz
si expecto sp̃ sine s. formauerimus p̃me an tercię coniugatiōis sit incertum
erit. placz igit̃ expecto p̃me coniugatiōis p. s. scribere Expecto at̃ scie sine s

Philosophus. phia. phebus. pheron. qm̃ grece sunt dictōes p. ph. nō
p. f. scribi debet. Grecis em̃ deficit illa lra f. loco cuius phi. i. ph. pingunt
Nūq̃ em̃ inter greca elemēta f. locari debet. Nec latini ph scribūt nī
si in his q̃ a grecis sibi vendicauerūt. S greca lra est dicta a grecis yp̃

silon. idcirco in latinis dcoibus nō patitur. s in grecis dūtaxat. vt in his
reliquisq̃ kirios psychon yper. S q̃ a grecis zita dī elementū latinum
nō est. quare solū in grecis est locāda. p̃terea mihi visum patriso matri-
so qz latina sunt p. z. scribi nō debere Rhesis grecū est vocabulūz aspirat

r. p̃terea que ab eo pueniūt. vt rhetor. rhetoricus silt r. aspirare debent.
De hac igit̃ aspiratiōis nota animaduertendū est q̃ ipa apud grecos z cō-
sonantibus iungit̃ z vocalibz. p̃sertim aut̃ his q̃tuor c. p. r. t. de vocalibz
claret in hera homerus. De c. vt chremes. De t. vt theon. tharso. De p.

vt in philosophus. De r. in rhesis rhodus. pirrhys. Apud latinos autē
nō nisi vocalibz p̃nectit̃. vt habeo. here. hieims. hō. humus testari vident̃
Ex quo claret pulcer. sepulcrū. catena sine aspiratiōis nota fieri debere.
Preterea cōsiderandū est h. litterariā potestātē nō habere. q̃re lra digne
appellari nō p̃r. Prisci em̃ grāmatici eā nō inf̃ ceteras dcoīnz lras loca-

bant. Sic ei sua aspirabāt elemēta omo. iems. arena. omer. umus. resis
Omnia que ab hac greca dictiōe hexa veniunt aspirari debent. vt
herametrum. herapora.

Sibi. nihil. nihilū. qdam per c. scribūt. qdam sine c. vtz si vsuz grā-
maticoz inspexerim⁹ sine c. potius q̃ cū illa scribere poterimus. Acci-
dit etiā ad hoc q̃ c. in latinis aspirari nō patitur.

Quom̃ aduerbiū apd̃ lraz p̃itos his q̃tuor. lris. q. u. o. z. m. fieri iue-
nit. quod ei⁹ derivatiūū pbare videt̃. Cum aut̃ prepō his tribz c. u. z m.
Quae casualis q̃tuor elemētis pficit̃ hoc mō. q. u. a. e. que p̃inuctio
tribz tñ. hoc pacto. q. u. e. Uterū sunt q̃ putāt qz p̃iunctōez sp̃ titello p̃in-
gi debere z nūq̃ exp̃lis lris. at illud erratum est nō verum.

Macellū qz a macellis noīe venit simplici c. p̃tra quozūdaz abussio-
nē scribimus. Macellus em̃ vir roman⁹ fuit. q̃ cū hō cruētus esset eius
bona data sunt ad fiscū. atqz ex eius edibus publicū factū est edificium
p̃macrandis bestijs qd̃ macellū omnes tandē appellabant

Alia orthographie lex est p̃positū seruare formā suoz simplicii Itā
qz scribim⁹ adamo. plego. defeco. ppulcer. pclarus. In aliqbz tñ p̃tra sit
hui⁹ em̃ secti grāmatici in p̃positis iā lram adimūt. vt inefficax. Itā adij-

ciūt. vt in redeo redarguo. Itā trāsmutāt. vt in alloqr. appono. p̃imueo.
affero. q̃ siqdē alteratio sonoritaris grā a grāmaticis ē vsurpata. quā eti-
am vsus p̃itor grāmaticoz clari⁹ demonstrat. id tñ latere vos haud neq̃

q̃ dz. vetustissimos orthog̃phos p̃posita incōmutatis caracteribz scribi
p̃cepisse. veluti in vetustissimis q̃busdā libris p̃perim⁹. Precepit ei scri-
bere iamio⁹ nō inimic⁹. inluxit nō illuxit. adlego nō allego. adsi nō asuz
Hic tñ priscoz mos exoleuit atqz in plimīs sic p̃nūciām⁹ lra scribim⁹

Tractatulus Orthographie.

¶ Composita a facio que a in i transmutāt. duplici ij scribuntur hoc pācto. adicio. abijcio. Hoc tamē de his que pteriti tpis sunt est dicendum simpliciter i em pingimus. vt abieci. reieci. adieci. atq; que ab his pcreant.

¶ Etiam quia ex iunctōe et. z aduerbio iam componit r. scribendo re / tinet. q; propter sequentem vocalem per c proferantur.

¶ Cur aduerbiū apud grāmaticos duob; inuenit scribi modis. qdā his trib; lris c. u. z r. pingūt. quidā his qtuor. q. r. z duplici uu. hoc mō quur

¶ Nunq; inter n. z m. p. interseratur. frustra em foret huius interpositio vt in his omnis. autumnus. alumnus. calumniator. calumniat. scamnū

¶ Ante se m. nō patitur sed n. Scribimus. em tanq; nō tamq;. nunqd non numquid. Neq; ante se d. patitur. nisi fortasse in hac dictōe quidd Scribimus em acquiro non adquiŕo. quicq; non quidquam.

¶ D. in compositione non variatur quotiens m. sequitur. ne forte talis dictio ab hac pŕepōne ab composita videretur. Scribimus em admo / neo non ammoneo. admoveo non ammoueo. admiŕo z nō ammiŕo.

¶ Propter cauendum consonantium concursum nunq; s. geminamus quotiens alia consonans immediate sequitur. vt in his. aspicio ascēdo. asto. Geminamus tamen illam si vocalis sequatur. vt in assurgo. assen / tio. assisto ¶ Solennis quoniam ex solon z annus conficitur simplici l. et duplici n. pingitur. Nihil enim solenne appellari potest nisi qd semel in anno agitur. eam ob rem non dicimus vir. sed festum solēne. actus so / lennis. ludus solennis

¶ Ad apud antiquissimos grammaticos in r. transire consuevit Scribe bant em arfari pro affari. aruolo pro aduolo. arnoto pro annoto. Nunc autem scribimus potius affari. aduolo. annoto.

¶ Apud nonnulli per t. finiunt. at mihi visum est potius exire in d. Id / q; suum sincopatum ad demonstrare.

¶ Quomodo in componendis dictionibus elementa transmutatū iri debeant. tum multorum traditione grammaticorum. tum vsu facile cō / sequi possumus Ea de re atq; etiam ne proposita breuitatis modum ex cedam ea scripsisse nunc satis sit.

¶ Explicit tractatulus orthographie.

¶ Incipiunt regule de arte dicendi.

¶ Maximo opere vitandum est ne coniunctionem q; vel vt nostra expri / mamus eloquentia. Unde Therentius in Andria. Volo vxorem du / cas. volo ad me venias. volo mecum comedas. z non p q; vel vt.

¶ Secunda. sincathegorizemata ornatius sepe in fine ponunt. exempluz Ad me si profectus fuisses. z non si fuisses profectus ad me.

¶ Tertia. istud aduerbiū (q;) quandoq; in capite orationis ponitur. vt q; celeberrime vixit. id est valde. exemplum Tullij. q; maxime laudez is sibi acquisiuit.

¶ Quarta. oratores quandoq; solent vti dictiōibus tanq; ablatiuis in u terminatis. vt diu noctuq; litteris opera danda est. que aduerbia cen / feri debent. Aliud exemplum. te somnio diu noctuq;. Ex quo patet q; somnio regit accusatiuum. Hec Therentius.

Folium xxxvi.

- ¶ Quinta. interdum orōnis iuxta finē aduerbium poni consuevit z statui. vt dicis. Preclare magnopere scribi magnopere.
- ¶ Sexta. istam coniunctionē et vel sibi similem repetere licz. vt te z enutritui z educaui.
- ¶ Septima. sepe dictio repetenda est. vt etiam atqz etiam rogo. iterum atqz iterum supplico
- ¶ Octaua. verbo equidem frequentatiuo oratores solēt vri. vt matres gnatos passim amitant. i. frequenter amant suos filios. Et dicim⁹ gnatros pro natos. vñ Therentius. Nam aliam pater ei desponderat gnatam chremetis atqz vt amorem comperit
- ¶ Nona. oratores familiarissime vtuntur enclisi. Exemplum. dies noctesqz periculū capitis adire debeo. id est dies z noctes
- ¶ Decima. Themefis vsitata vestrum proculdubio exornat colloquiū. Exemplum. Septem quoqz triones: pro septētriones
- ¶ Undecima. dictiones plerūqz absqz coniunctione repetere licet. vnde Therentius. Facite fingite inuenite efficite quō tibi detur. Exemplum aliud. Rogo oro obsecro atqz protesto: hoc facias.
- ¶ Duodecima. maximopere cauendum est ne crebrius eadem dictio repetatur. qz quod sepe elicit hoc turbat audientem.
- ¶ Tredecima. coniuētius pro indicatiuo interdum nō illepide ponitur. vt velim pro volo. feceris pro facis. velim si poteris pristinam tuam erga me voluntatem conserues.
- ¶ Decimaquarta. negatio in fine oratōis est ponenda. vñ Eloquentiorē te vidi neminem. sapientiorē te vidi nullum
- ¶ Decimaquinta. superlatiuus epulcre in fine propositiōis orationem exornat. vt ceterorum iudico te prudentissimum.
- ¶ Decimasexta. Istud aduerbiū mirū admodum exornat orationē
- ¶ Decimasextima. Oratores permaximē decet augere orōem. vt rogo obsecro atqz protesto. Exemplū aliud. me tibi prebeo z presto
- ¶ Decima octaua. picipia accusatiui z ablatiui casus loco eorum infinitiuorum ponunt. vñ Salustius. Nam pūsqz incipias consulto. id est consulere. z postqz consuleris mature facto opus est. i. facere potest
- ¶ Decimanona. infinitiuus sepenumero loco pteriti imperfecti ponitur. vt putare pro putabant. vnde Therentius. omnes mihi tantulū mōdere. Similiter Salustius. maximam gloriā in maximo imperio habere putare. Item Tantalus fuit pater pelopis. vel est auis quā ardea vocamus. Inde tantalides tātalide. id est filius vel nepos tantali
- ¶ Vicesima. Is ea vel eum semp iungendum est antecedenti. vt aresto telis is quem demiroz scientia perlustrauit
- ¶ Vicesimaprima. cauendus est frequens vocalium concursus. vt tute ante rite egregie.
- ¶ Vicesima secunda. prepositio nempe suo postponenda casui est. vt vestro ab ouili ereprum est pecus omne.
- ¶ Vicesimatertia. Ornatus preteritu prepositio preponitur genitiuo vt de Ciceronis eloquentia nactus est.
- ¶ Vicesimaquarta. prepositio nōnunqz adiecta dictiōi ornatum effi-

De accentu

est. vt te longe demiroz zc.

Hec itaqz de arte dicendi aggregata memorie si mandaueris te doctum z facundum efficient.

De accentu quoqz regule per breues ac diluade inapiunt

¶ Omnis monosyllaba acuit. ¶ In cantu accentus nō obseruatur. si tamen in tali loco ponit in quo pncipalis accētus attēditur. vt *Esicca* / tum est fenum z cecidit flos. Attēditur aut pncipalis accentus in me / dijs distinctōibus vel circa finem versus.

¶ Que. ne. ve. enclitice licet monosyllabe. tamē grauant. vt dixitqz. Ne aduerbiū phibendi acuit. vtraz. pleraqz. qñqz. ybiqz. licet tra z ra accen tum habeant. tamē in metro correpte ponunt vtiqz. deniqz. itaqz.

¶ In. in compositōe si penultima longa sit habet acutū. vt circundo. sed si breuis sit antepenultima acuet. vt interit. Excipiuntur illic. istic. istac. illac. illinc. istinc. istuc. illuc. adhuc adhinc. deduc. benedic. malefac. z reli qua composita ab hic. huc. ac. dic. duc.

¶ Dissyllaba dictio pnam acuit. vt deus. quedā tamē differētie causa vltimā acuit. illo. eo. vna aduerbia. sine. pone. circū prepōnes. palam p / positio aut aduerbiū. pape interiectio. z pasce grūs. magnas. pinas. op / timas. cuias. nostras. vestras. natiui casus. deum p deoz. etiam deri / uatiua aduerbia de. pnoibz. vt illic istic. greca etiā vel hebraica noia aut barbarica que nō declinant omia finem acuit. vt assur. zābri. biefus. iu / da. quom est grūs indeclinabilis. si tū declinatur. tunc more latinoz p / nam acuit. ¶ Hij z dii licz duobz ij. scribi debeāt vno tamē proferuntur Huic si dissyllabus est vel monosyllabus in fine sp acuitur

¶ Dictio syncopata ibi acuit vbi acuebat integra. vt fumat. p fumaui. tū nō tenet cū vocalis vocalē seqt. vt audit audiuit. qz si syllaba q̄ integra acuebat defuerit incōcisa seruabit tūc p̄cisa regulā itegroz vt amauerūt

¶ Polissyllaba si penultima lōga sit ea acuta fiet. vt a mam⁹ (amarunt si penultima breuis. tūc antepenultima acuitur. vt amauimus

¶ Omnis finis interrogationis suum naturalem seruat accētum. vt. tū te ne animus celestibus ire

¶ Sepe dco polissylla cā dñe suū naturalē pdit accētū. vt als aduerbiū ¶ Facit z fit in compōne acunt. vt calefacit calefit. Si tamen vocalis mutatur regula nō seruatur. vt proficit.

¶ Aduerbia. quādo. inde. intus. longe. dū cōponunt acuit syllabā se im mediate pcedentem. vt aliquādo. deinde. abintus. a longe. deinceps

¶ Proprium in on habens o. pductam in genitiuo acuit on. vt absolom. Sed si o corripit. tunc grauatur. vt symon

¶ Proprium in es habens eris in genitiuo acuit es. vt chremes. agnes. hermes. dares.

¶ Barbarum proprium in el. acuit el. vt michael

¶ Barbarū ppiū prim latine declinatū in fine acuit. vt abraā. moyses. sed si latinā p oia declinatiōem bz seruabit accentū latinū. vt iordanis. Si aut in aliquo casu latinā exiret ibi acuetur in fine. vt iordanem

Folium xxxviij

¶ Propria greca, hebraica, barbara indeclinabilia quarūcūq; syllaba / rū finales acūit, vt hierusalem, balaam, cherubin.

¶ Propriū in as prime declinatōis si sit polysyllabū z penultimā breuē habeat in finali acuitur, vt sathanas, sed si penultima longa sit in ea acūitur, vt enneas, iofias.

¶ Dictio cui⁹ finalis syllaba incipit duab; psonantib; ita q; scda ipsa z sic r, vel l, sp acuit anpenultimā, vt cathedra, decuplū, excipiunt adiutrix argutrix, salubris, octobris, manipul⁹, z noia pbalia in atrix, vt amatrix.

¶ Dictio hīs in penultima vocalē post vocalē acuit anpenultimā, vt fili⁹, li⁹, Excipiunt grī, ali⁹, vnus, illius, pter alterius vtrius.

¶ Sci quinte declinatōis variant, vt fidei speciei acūit anpenultimam, Nā si in penultima sit psonans acūit anpenultimā, si non: tunc penultimam, Item subruit, ebibit, diffudit absceidit, addidit, astitit.

¶ Licet notus, zima, fugo, nubo, lesio, dico, brachos primas, pducūt, tñ in compositōe corripunt, vt cognitus agnitus azimus sanguisuga innuba, pnuba paralisis caufidicus tribrachus.

¶ Parum, in compositione licet in metro corripatur, tamen habet accentum, vt perparum.

¶ Greca, hebraica, barbara dū in penultima vocalē hñt añ vocalē acūit anpenultimā, vt zozia, medea, zizania, nā venit a greco zizaneion, ei em diphthogus in e longā mutat, s in metro zizania, platea indrūter regiunt.

Noia numeralia sunt q̄ntuplicia, scz cardina

lia, ponderalia, dispartitiua, ordinalia, z multiplicatiua.

¶ Cardinalia sunt duplicia, Quedā fecant nūeros cardinales magis absolute, vt vnū, duo, tria, quattuor, quinq; sex, septē, octo, nouē, decē, vñ decim, duodecim, tredecim, q̄tuordecim, q̄ndecim, sedecim, decēseptem, decēocto, decēnouem, Vliginti, vigintiunum, vigintiduo, vigititria zc Triginta, trigintaunū zc, q̄draginta q̄dragintaunū zc, q̄nquaginta q̄nquagintaunū zc, sexaginta sexagintaunū zc, septuaginta septuagintaunū zc, octoginta octogintaunū zc, nonaginta nonagintaunū zc, Centū, centūnum zc, ducenta ducentaunū zc, trecenta trecentaunū zc, q̄dringenta q̄dringentaunū zc, quingenta quingētaunū zc, sexcenta vel secēta, sescentaunū zc, septingenta septingentaunū zc, octingēta octingētaunū zc, noningenta, noningentaunū zc, Mille, millennum cū oib; p̄dictis.

¶ Quedā significāt numeros cardinales cū p̄prietate, vt vnitas, binarius, ternarius, q̄ternarius, quinaris, senarius, septenarius, octenarius, nouenarius, denarius, vñdenarius, duodenarius, tredenarius, q̄tuor / denarius, quindenarius, sesdenarius vel sedenarius, denariusseptenari / us, denariusoctenarius, denariusnouenarius, Vigenarius vel vicensari / cenarius Post hoc deberet dici vicensarius, s; nō tantū v3, p̄pter se quētia, dicā ergo, vicensariusunari⁹, vicensarius binarius, vicensarius / rius zc, Trigenarius vel tricenarius, tricenariusunarius zc, Quadrage / narius, q̄dragenariusunarius zc, quinq̄genarius quinq̄genariusunari / us zc, sexagenarius sexagenariusunarius zc, septuagenari⁹ septuagena / riusunarius zc, octogenarius octogenariusunarius zc, Nonagenarius

Nomina numeralia

nonagenarius vñarius zc. Centenarius. centenarius vñarius zc. Ducentarius zc. Trecentenarius zc. Quadringenarius. quadringentarius vñarius zc. Quingenarius zc. Sescentenarius vel secentenarius zc. Septingenarius zc. Octingenarius zc. Noningenarius zc. Milenarius. millenarius vñarius zc. sumendo ly millenarius cum omnibus predictis.

Ponderalia

¶ Simplū. duplum. triplum. quadruplū. quintuplū. sexuplū vel sescuplum. septuplum. octuplū. nocuplum. decuplū. vñdecuplū. duodecuplū. tredecuplum. quattuordecuplum. quindecuplum. sedecuplū vel sesdecuplum. decuplum septuplū. decuplū octuplū. decuplū nocuplum. Vigecuplum vel vicecuplum. vicecuplum simplū zc. tricecuplū vel tricecuplū tricecuplū simplū zc. quadragecuplū zc. quinquagecuplū zc. sexagecuplum zc. septuagecuplū zc. octogecuplum zc. nonogecuplum zc. Centuplum. centuplū simplū zc. ducentuplū zc. trecentuplū. quadringentuplū. quingentuplum. secentuplum vel secentuplū. septingentuplum. octingentuplum. nongentuplum zc. Millecuplum. millecuplum simplū zc. sumendo millecuplum cum predictis omnibus.

Dispartitiua

¶ Singuli. bini. terni. quaterni. quini. seni. septeni. octeni. noueni. deni vñdeni. duodeni. tredeni. quattuordeni. quindeni. sedeni. deni septeni. deni octeni. deni noueni. Vigeni vel vicieni. vicieni singuli zc. trigeni vel triceni zc. quadrageni. quinquageni. sexageni. septuageni. octogeni. nonageni zc. Centeni. ducenteni. triceni. quadringenteni. quingenteni. secenteni vel secenteni. septingenteni. octingenteni. noningenteni zc. Milleti. milleti singuli zc. sumendo ly milleti cū omnibus dictis.

Ordinalia

¶ Primus. secundus. tertius. quartus. quintus. sextus. septimus. octavus. nonus. decimus. vñdecimus. duodecimus. tredecimus. quattuordecimus. quindecimus. sedecimus vel sextusdecimus. decimusseptimus. decimusoctavus. decimusnonus. Vigessimus vel vicesimus. vicesimusprimus zc. trigessimus vel tricesimus. quadragessimus. quinquagesimus. sexagesimus. septuagesimus. octuagesimus. nonagesimus zc. Centesimus. ducentessimus. trecentessimus. quadringentesimus. quingentesimus. secentessimus vel secentessimus. septingentesimus. octingentesimus. noningentesimus zc. Millesimus. millesimusprimus zc. sumendo ly millesimus cum omnibus dictionibus dictis.

Multiplicatiua

¶ Semel bis ter quater quinquies series septies octies nonies decies vñdecies duodecies tredecies quattuordecies. qñdecies. sedecies vel sesdecies. deciessepties. deciesocties. deciesnonies. Vigies vel vicies. vigies vel vicesies. vicesiessemel. vicesiesbis zc. trigies vel tricies. vel trigiesies vel tricesies. tricesiessemel. tricesiesbis zc. Post hoc raro inueniunt

Folium xxxviij.

aduerbia in fies. ſz niſi in gies. vt quadragies. quinquagies. ſexagies. ſep-
tuagies. octogies. nonagies. Lenties. ducenties. tricenties. quadrigen-
ties. quingenties. ſecenties. vel ſeſcenties. ſepringeties. octingenties. no-
ningenties. Billies. millies ſemel zc. ſumendo mille cū oibus dictis

Verba ſalutationis

¶ Saluete. aucte. Magiſter reuerende qualiter valet vita aut reueren-
tia veſtra. qualiter ſuccedit vobis in ſingulis negotijs z pſperitatibus.
ſi reſponder bene. iterum dic. Laudetur deus ſi vobis per omnia proſ-
pere ſuccederet in deo animus meus multum gratuletur.

Verba conductionis

¶ Deus vos ſanum reducat et incolumem. deus vos benedicat. deus
vos in pace cuſtodiat. deus vos in via conſeruet

Verba licentiationis

¶ Reuerende magiſter ego peto largam ac benignam licentiam recede-
di. z refero vobis grates multiformes pro laboribus z omnibz benefi-
cijs mihi impenſis. z deus ſit retributor veſter in eterna patria.

Verba propinationis

¶ Nonozande magiſter amici mei honorant vos iſto munuſculo. aut p-
pinant vobis hunc cantrum vini petentes intime vt modicum gratan-
ter accipiat. aut in pauco gratus ſitis. aut in modico ſitis contentus

Verba invitationis

¶ Nonozande magiſter parentes mei miſerunt me ad reuerentias ve-
ſtras aut dominationes veſtras ſupplicantes intime quatinus craſtina
vel hodierna die velletis eſſe cum eis in prandio vel in cena. aut cenare.
aut gentari. aut prandere.

¶ Kundthun
Notificare
Iudicare
Sigillare
Signare
Promulgare
Publicare
Enodare
Enucleare
Proferre
Porrendere
Gulgare
Intimare
Maniſteſtare
Donere
Expimere
Edere

¶ Heyden
Inuidere
Liuerre
Gelare
Odire
Abtrage od ſtelē
Furari
Surripere
Ratrocinari
Subtrahere.
Deportare
Auferre
Intragen
Importare
Inferre
Ingerere
Fragen

¶ Anſechten
Impugnare
Braudare
Gebern.
Signere
Generare
Procreare
Puerperare
Parere
Uſbzeiten
Dilatate
Ampliare
Magnificare
Bueſſen
Punire
Luere
Torquere

¶ Spotten
Deludere
Deridere
Fridere.
Subſannare
Inferre
Aufſchun
Excludere
Excutere.
Enodare
Exterminare
Extinguere
Exterere
Erhohen.
Sublimare
Elevare
Erigere

Designare	Inquirere	Penitere	Sieren
Demonstrare	Scrutari	Verbannen	Decorare
Ostendere	Sciscitari	Excommunicari	Ornare
¶ Vernichten	Persecrari	Anathematizari	¶ Glenußtare.
Frustrari	Interrogare	Interficere	Specificare
Annihilare	Investigare	Subicere	¶ Thun
Annulare	¶ Lernen	Prophanare	Facere
Destruere	Magistrare	¶ Siechen	Agere
Erinaniere	Erudire	Infirmare	Operari.
¶ Umbgeben	Doctrinare	Perire	Preparare
Circuire	Informare	Egrotare	Condere
Circudare	¶ Ußziehen	Languere	Expilare
Ambigere	Extrahere	¶ Engege kómen	Instituere
Gallare	Rosare	Obuiare	
¶ Liebhaben	Eradicare	Occurrere	
Amare	Euellere	Contrauenire	
Diligere	Extirpare	¶ Swingen	
Velare	Eruiere	oder trucken.	
Simulare	Excipere	Urgere	
Colere	Eneruare	Stimulare	
Emulari	Excitare	Pungere	
Ab ante. zu vor	Ayto aduerbiū hortādi	Annuatim. ierlich	
Ab inde. da vor	Aliorsuz. i. ad aliū locū	Arroganter. kunlich	
Ab intra. von ynnē	Aliqlit. zu etlicher maß	Centesies. hundert mall.	
Accide. i. grauter	Aliqntus. et was grof	Eleganter. weidenlich	
Accidoz. i. gradioz	Aliqn. zu etlicher zyt	Facete. kupschlich	
Acriter. scherpslich	Aliqzuz. i. ad aliqū locū	Ferme. i. fere vel qñ	
Adhuc. noch. Adistar	Aliqtenus. et was	Indefesse. vnuerdrossenlich	
Admodū. i. valde	Aliter. anders	Moraliter. sitlich	
Aduersum. wider	A longe. von ferren	Curiose. hoflich	
Adusq. bisnoch.	Alternati. vnd eynand	Perperam. boslich.	
Affare. i. facunde	Alterutz. i. mutuo	Presumptuose. furnelich	
Affois. vñwendig	Amodo. i. amplius	Temere vel temerarie.	
Agiter. velociter	Amplius. furbas	(torzschlich.)	
Agitanter. zuhandt	Analogice. ordenlich		
Agināter eius mū vñ	Antiquitus. von alter		
me. furderlich oð schnellig	Antrosūm. fursichtiglich		
lich. z venit ab agnio as	Anxie. i. tediose		

¶ Et sic est finis huius libelli Colonie p Henricum
Quentell Anno. M. cccc. xcviij. feliciter Impressi

18